

İktisatta yeni yaklaşım:
Katılım Ekonomisi

Ateşte açan
çiçeklerin kenti...
Kütahya

Hem 'mektepli'
hem de 'alaylı'
bir sanatkar...

Avrupa'nın
en doğusundaki ülke...
Azerbaycan

Milli judocu
Duygu Çete Arter
tarih yazdı

ALBARAKA TÜRK KATILIM BANKASI

2013 / SAYI 35

Bereket

Ekrem Pakdemirli:
Eğitim ve Hukuk
Özal'a Göre En Önemli
Meselelerimizdi

Mehmet Ali VERÇİN

Genel Müdür Yardımcısı

Her yeni sayı, yeni bir heyecan

Ülkemizin son senelerde sağladığı ekonomik başarıların göstergesi olarak birbiri ardına gerçekleştirilen ekonomi ile ilgili toplantılardan belki de en önemlisi olan 5. İzmir İktisat Kongresini konu alan dosyamız, Cumhuriyetin 90. yılında geldiğimiz noktayı vurgularken, Türkiye'nin ciddi heyecan verici 2023 hedeflerine de işaret ediyor.

Kurumsal olarak gelişmelerin bizi sevindiren bir yönü de, Albaraka başta olmak üzere katılım bankalarının özellikle reel sektörde oynamakta olduğu rolün gittikçe gelişmesi ve 2023 hedeflerinde bu kuruluşların sektördeki payının yüzde 15'i bulacağı gerçeği.

Bildiğiniz gibi, Albaraka Yönetim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Ekrem Pakdemirli, ülkemizin yetiştirdiği müstesna şahsiyetlerdendir. Akademisyen, bürokrat, siyasetçi gibi çeşitli yönleri olan Pakdemirli, uzun süre etkili görevlerde bulunmasıyla da, ülkemizin yakın tarihinin en önemli şahitlerinden.

Prof. Pakdemirli'nin anlattıklarından hareketle Turgay Yavuz tarafından hazırlanan 'Anılarıyla Ekrem Pakdemirli – Özal'ın Mirası' isimli kitaptan, hepimizin hoşlanacağı ve okumaktan zevk alacağı bazı alıntılarla hazırlanan çalışma, sayfelerimizin arasında, okumanızı bekliyor. Okumaya başladığınızda bırakamayacak ve bitirdiğinizde çok şey öğrendiğinizi fark edeceksiniz.

Bankamız Ticari Krediler Müdürü Osman Çelebi, hepimizi sevindiren bir işe soyundu ve başta bankacılık mesleği olmak üzere, birçok meslekte çalışanların mutlaka oku-

mak isteyecekleri iki kitap hazırladı. Bankacılığın El Kitabı denilmeye layık bu kitaplarla ilgili olarak Osman Çelebi ile yapılan konuşma, kitapların mahiyeti hakkında geniş bilgiler vermenin yanında, Çelebi'nin 25 yıllık deneyiminden hoş anekdotlar da içeriyor.

İnsan Kıymetlerinden sorumlu Genel Müdür Yardımcımız Temel Hazıroğlu'nun kaleme aldığı "İktisatta Yeni Yaklaşımlar: Katılım Ekonomisi" adlı makaleyi ilgiyle okuyacaksınız.

Sadece bu kadar değil tabii ki. Musiki denince, kendisine has çizgisiyle tanınan isimlerden birisi olan Sami Savni Özer'le yapılmış röportaj, sizi hem musiki konusunda hem hayat konusunda bilgilendirecek.

Unutulmaya yüz tutan gelenekli sanatlarımızdan Tezhip konusunun günümüzdeki en önemli temsilcilerinden Fatma Çiçek Derman, kendisiyle yapılan mülakatta Tezhip sanatı yanında genel olarak sanat ve asıl önemlisi, sanatkar bir hanım ve aynı zamanda başarılı bir eş ve anne olarak, 'kariyer mi, çocuk mu' meselesi hakkında, üzerinde durulması gereken şeyler söylüyor.

Bu sayımızda tanıtılan ülke Azerbaycan. Tabii ki gezi yazımızı okuduğunuzda Azerbaycan'a gitmiş olmayacaksınız ama neredeyse gitmiş kadar bilgileneceksiniz.

Evet, sözü daha fazla uzatmadan sizi bunlarla ve ilginizi çekebilecek diğer konular ve tabii ki Albaraka'dan haberlerle dolu Bereket'le baş başa bırakıyor, önümüzdeki sayıda buluşabilmeyi ümit ediyorum.

6 Hedef 2023:
Dünya ekonomisinde
ilk 10'a girmek!

12 Eğitim ve Hukuk, Özal'a Göre En Önemli
Meselelerimizdi...

32 "Müşterinin Kalbine
Odaklanmak"

Bereket
Sayı 35, 2013

Sahibi
Albaraka Türk Katılım Bankası
A.Ş. adına
Fahrettin Yahşi

Genel Yayın Yönetmeni
Mehmet Ali Verşin

Yazı İşleri Sorumlusu
Melikşah Utku

Editör
Ekrem Şahin

Yayın Kurulu
Nihat Boz
Temel Hazıroğlu
Bülent Taban
Turgut Simitçioğlu
M. Esfa Emek
Ayhan Keser
Hüseyin Tunç
Osman Çelebi
Ömer Lütfi Tama
Salih Uzun
Hasan Altundağ

Danışma Kurulu
Yalçın Öner
Osman Akyüz
Mitat Aktaş

Yapım Editörü
Ekrem Kızıtaş

Grafik Tasarım
Yasin Özcan

Basım
Şan Ofset

Cendere Yolu No: 23
Ayazağa / İstanbul
Tel: 0212 289 24 24 Faks: 0212 289 07 87
Sertifika No: 12049

İçerik

Hayat Yayıncılık, İletişim, Yapım,
Eğitim Hizmetleri ve Tic. Ltd. Şti.
Nişancı Mahallesi Davutağa Caddesi
No:26/1 34050 Eyüp- İstanbul
T: 0212 613 11 00 F:0212 613 11 55

Yönetim

Saray Mahallesi Dr. Adnan
Büyükdenez Caddesi No: 6
34768 Ümraniye / İSTANBUL
Tel: 0216 666 01 01

e-mail

bereketdergisi@albarakaturk.com.tr
Üç ayda bir yayınlanır. Yerel, Süreli Dergi

20

Bizden Haberler

26

Gezi Rehberi - Kütahya

38

Makale-Temel Hazıroğlu

40

"Her hüner makbul imiş,
illâ edeb, illâ edeb."

44

Ata Sporü Olarak Okçuluk

46

Ailede Erkek ve Kadının Rolü

48

7 yaşından beri, dünyanın her
yerinde ezan okuyorum...

52

Azerbaycan

58

Milli Judocu Adını Tarihe
Yazdırdı

60

Sosyal Medya; Faydalı Ama...

62

Kitaplık

Fahrettin YAHŞİ
Genel Müdür

Katılım bankacılığının geleceği parlak...

Bereket'in yeni bir sayısında daha buluşabilmek ve kuruluşumuzla alakalı gelişmeleri sizlerle paylaşabilme imkanı bulmak, bizler açısından ayrı bir mutluluk kaynağı.

Albaraka mensupları olarak bizler, 'Türkiye'nin en iyi katılım bankası olma' hedefine doğru yürüdüğümüz yolda başlattığımız birtakım çalışmaların memnuniyet verici neticelerine şahit olmaya devam ettik. Genel merkez yönetiminden başlayıp, şubelerimiz çalışanlarına kadar bütün Albaraka ailesini ilgilendiren çalışmalar, ailemizin fertleri olarak kabul ettiğimiz müşterilerimiz nezdinde de karşılığını bulmuş durumda.

Bir katılım bankası olarak sunabileceğimiz hizmetlerin hemen tamamını büyük bir başarıyla sunuyor olmanın yanında, sektörün öncüsü olmanın da bilinciyle mevcut hizmetlerimizi daha da iyileştirmek ve bu arada yeni hizmet alanları bulabilmek yönündeki çabalarımız, durmadan devam ettiriliyor.

Bereket'in önceki sayılarında bahsini ettiğimiz, faaliyetlerimizin daha da geliştirilmesini amaçlayan

SİMURG Projesi, ülke çapında bütün çalışanlarımızın tümüne en iyi eğitim imkanlarının en yeni teknolojilerle sunulması ile gerçekleşen Albaraka Akademi ve Entegre Bankacılık Otomasyon Sistemi değişim çalışmaları, Albaraka'nın farklılıklarından sadece bazıları. Türkiye'nin En İyi Katılım Bankası olmak yönünde sürdürdüğümüz bütün bu çalışmalarda temel gayemiz, sizlere layıkıyla hizmet verebilmek aslında. Yani çabalarımız, gerek sektör, gerekse katılım bankaları arasında sizler tarafından tercih edilmiş olmanın karşılığını, birikimlerinizin en iyi şekilde değerlendirilmesi başta olmak üzere her şekilde sizleri memnun ederek verebilmek.

Katılım bankaları ve reel sektör arasındaki kaçınılmaz bağlılığın, ülkemizin ekonomide kazandığı hızla birlikte bize daha fazla çalışma azmi verdiğini ve bizlerin de elimizden geleni fazlasıyla yaptığımızı söylemek, hiç de mübalağa sayılmamalı. Yakın zamanda sağladığımız ve tabii reel sektöre kaynak olarak aktardığımız sendikasyon kredileri konusunda attığımız son adımla, ülkemize ciddi miktarda kaynak

temin etmiş olmanın yanında, alışılmış vade ve kar oranları konusunda da yeni bir aşamaya ulaştık.

Albaraka'nın 1984'te kuruluşuyla başlayan Faizsiz Finans kuruluşları yolculuğunun, sonrasında yapılan birtakım düzenlemelerle Katılım Bankaları olarak devam etmeye başladığını biliyorsunuz.

Başlangıçta sektörde telaffuz etmeye bile değmeyecek bir paya sahip olan bu kuruluşların, o günden bu güne sektörün önemli oyuncularına haline geldiklerini biliyorsunuz. Türkiye'nin geleceğine yönelik projeksiyonlara bakıldığında, katılım bankalarının ekonomide ve dolayısıyla sektörde oynayacakları rolün iyice artacağı ve 2023'te bankacılık sektöründe yüzde 15 civarında bir paya sahip olacakları yönündeki gerçekçi tahminler, bir yandan bizleri sevindirirken, bir yandan da sırtımızdaki yükün ağırlığını hissetmemize ve daha çok çalışmamıza yol açıyor.

50 civarında bankanın bulunduğu sektörde, şimdilik dört katılım bankası yer alırken, klasik bankaların da bu sahaya göz kırptırıyor olmalarının yanında hükümetimiz yetkililerinin kamunun da katılım bankaları aç-

bileceğine dair açıklamaları ve bu yönde yapılan bazı düzenlemeler var. Albaraka mensupları olarak sevindirici bulduğumuz bu gelişmeleri, 'Türkiye'nin En İyi Katılım Bankası' olma kararlılığımızı da hatırlayarak, daha iyi hizmet verme yönünde motivasyon sebebi olarak da değerlendiriyoruz.

Bankacılık ve özellikle de katılım bankacılığının sosyal çalışmalara yönelik öneminin ve bu konuda üzerimize düşen görevlerin de farkındayız. Artık bir Albaraka geleneği haline gelmiş olan gelenekli sanatlarımızla ilgili çalışmalarımızı ara vermeden ve geliştirerek sürdürürken, sosyal sahada yeni açılımlar için de çalışmalarımız devam ediyor.

Her zaman vurguladığımız gibi, faizsiz bankacılığın temel prensiplerinden ve kaliteli hizmet anlayışımızdan taviz vermeden, Türkiye'nin En İyi Katılım Bankası olma yönündeki yolculuğumuzda emin adımlarla ilerlediğimizi tekrar vurguluyor ve önümüzdeki Bereket'te buluşabilmek ümidiyle hürmet ve muhabbetlerimi sunuyorum.

5. İzmir İktisat Kongresi

Hedef 2023:
Dünya ekonomisinde ilk 10'un
arasına girmek!

Herhangi bir konuda işlerin nasıl gittiğini anlamanın yolu, o konuyla bağlantılı gelişmelerin nasıl yürüdüğüne bakmaktan geçer. Söz konusu ekonomi ise, işlerin nasıl yürüdüğünü anlamak için bakılabilecek birçok şey vardır şüphesiz.

Şaşırtıcı performansı ile dünyanın birçok ülkesinin dik-katlerini çekmekte olan Türkiye ekonomisi ile ilgili gelişmeleri değerlendirmek için ele alınabilecek kriterlerin birisi de, konu ile alakalı olarak düzenlenen ve çoğu 'başarının arka planını anlamaya yönelik' toplantılar.

Birbiri ardına yapılan bu toplantılardan belki de en önemlisi, Cumhuriyetin 90. Yılında ve 150 yılın rüyası olarak değerlendirilen Marmaray'ın açılışının hemen sonrasında gerçekleştirilen 5. İzmir İktisat Kongresi idi. Kongrede, ağırlıklı olarak Türkiye'de yaşanan ve birçok ülke açısından şaşırtıcı olan gelişmeler üzerinde durulurken, 2023'te ekonomide dünya ülkeleri arasında ilk 10 arasına girme hedefinin kararlılıkla vurgulanması, belki de en dikkat çekici hususlardan birisiydi. Daha da önemli olan, özellikle son 11 yılda alınan mesafeler sebebiyle, katılımcıların çoğu tarafından bu hedefin makul görülmesi oldu.

İlki 17 Şubat-4 Mart tarihleri arasında, yani henüz Cumhuriyet ilan edilmemiş ve Türkiye'nin bir devlet olarak varlığı açısından önemli olan Lozan Anlaşması imzalanmamışken toplanan İzmir İktisat Kongresi, -konuyu inceleyen birçok uzmanın değerlendirmesine göre-, o dönemde olup biten başka birçok olay gibi, 'var olmak-yok olmak' kararının verileceği bir süreçte yapılmış bir toplantıdır ve misyonu ekonomik olmaktan çok, Batı'ya verilecek olan mesajlarla alakalıdır...

Sanayici, tüccar, çiftçi ve işçi temsilcilerinden 1.135 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen İzmir İktisat Kongresi'nde Türkiye, 'İçte ve dışta, Batı'yı memnun edecek ve onlara dönük politikalar izleyeceğinin; İslam âlemi'ne ve tabii o coğrafyada bulunan bütün zenginliklere sırtını döneceğinin, dahası Sovyetler Birliği ile ilişkileri konusunda da arzu edildiği gibi davranacağı'nın' mesajını vermiştir.

2013'ten bakılıp, günün anlayışı ile bir değerlendirme yapılacak olursa anlaşılması oldukça güç bir durumdur bu, ama böyledir.

Nasıl ve niçin katıldığı tartışmalı bir husus olsa da, Osmanlı'nın çeşitli sebeplerle kaybetmek durumunda kaldığı I. Cihan Harbi'nin hemen ardından gerçekleştirilen Kurtuluş Savaşı'ndan yeni çıkmış, 12 milyon 600 bin nüfuslu, 26 milyar TL'lik gayri safi milli hasılasıyla, kişi başına milli geliri 2 bin 75 TL. olan bir ülkedir 1923 Türkiye'si.

Okur-yazar oranının ancak yüzde 20 olduğu ülkede, akla gelebilecek hemen her hususta korkunç denebilecek eksiklikler vardır. Öğrenci sayısı 359 bin ve öğretmen sayısı 12 bin 500 iken, ülke genelindeki hekim (doktor) sayısı sadece 344'tür mesela.

Harp sonrasında yoksulluğu ve yoksunluğu içerisinde yeni bir devlet kuruluşu sırasında toplanan ve başlıca hedeflerinden birisi de, Lozan'da genç devletin kaderini belirleyecek olan güçlere mesaj vermek olan 1. İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararlarla; Türkiye, yönünün Batı'ya doğru olacağını ve kapitalist kalkınma stratejisi izleyeceğini deklare etmiştir.

Ancak ufak bir problem vardır: "Kapitalist yoldan kalkınma istenmektedir **ama kapitalist yoktur**. Geleneksel Türk burjuvazisi ticaretin ve Osmanlı şehir üretiminin çökmesiyle kapitalist gelişmenin dışında kalmıştır. Bu durumda, Türkiye'nin kapitalist gelişmeye doğru adım atması için, **önce kapitalist yetiştirme** uygulamasına geçmesi gerekecektir. Bunun içindir ki, cumhuriyetin devletçiliği her şeyden önce "devletçi kapitalizmdir." Birinci İktisat Kongresi bu politikaları kendisi için misyon olarak görmüştür." (Vedat Bilgin, Prof. Dr.; Bugün, 4 Kasım 2013)

İkinci İzmir Kongresi, yaşanan iki askeri darbe, bir muhtıra ve geçen 58 yıldan sonra, 1981 yılının 2-7 Kasım tarihlerinde, meşhur 24 Ocak kararları dolayısıyla ekonomik ve sosyal politikalarda radikal değişiklikler yaşanırken toplanır ve dışa açık ekonomi sürecinin şartları doğrultusunda ekonomik büyümenin stratejileri belirlenir.

1923'deki kongre 'devletçi kapitalist' bir yapıyı öngörürken, 2. Kongre Türkiye'nin 'piyasa kapitalizmi'ne geçişinin habercisi olmuştur.

4-7 Haziran 1992 tarihlerinde "21. Yüzyıla Doğru Türkiye" temasıyla toplanan Üçüncü İzmir İktisat Kongresi, Avrupa Birliği ile ilişkiler konusuna ağırlık

verip, Gümrük Birliği'ne girişin altyapısını oluştururken, bir yandan da ülkenin küreselleşme sürecine entegrasyonunu amaçlıyordu. Bu kongrenin önemli tartışma konularından birisi de, dönemin önemli ekonomik sorunlarından birisi haline gelen enflasyonun azaltılması idi.

İsminin önündeki 'İzmir' kullanılmadan, Türkiye İktisat Kongresi ismiyle 5-9 Mayıs 2004 tarihlerinde toplanan dördüncü kongre, "Türkiye'nin uzun vadede bilgi toplumuna dönüşmesi ve AB'ye üyelik perspektifi" temasıyla toplandı. Kongrede Yeni Ekonomi sürecinin başlamış olması paralelinde yüksek hızda ve istikrarlı ekonomik büyümenin sağlanması, gelir dağılımının iyileştirilmesi, bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması gibi konular ön plana çıktı.

Yakın dönemde yaşanan 2008 küresel krizi ve sonrası olumsuz bazı gelişmelere rağmen ekonomimizde gerçekleştirilen ve dünya ekonomik çevrelerince de kabul gören iyileştirmeler sayesinde, daha önceleri iç değişim dönemlerinde toplanan ve tarihi kararlara sahne olan İzmir İktisat Kongresi'nin beşincisi, bu defa 'Dünya önemli bir değişim sürecinden geçerken', 30 Ekim-2 Kasım 2013 tarihleri arasında "Küresel Yeniden Yapılanma Sürecinde Türkiye Ekonomisi" başlığı ile İzmir'de toplandı.

Kalkınma Bakanı Cevdet Yılmaz'ın değerlendirmesiyle, "Bir taraftan üretim ekseninin Avrupa'dan Asya'ya kaydığı, gelişmekte olan ülkelerin dünyada artık daha fazla söz sahibi olmaya başladığı bir dönemde", yerli ve yabancı 3 bine yakın davetlinin katılımıyla, yine yerli ve yabancı 241 panelistin katıldığı 34 oturumla gerçekleşen 5. İzmir İktisat Kongresi, ağırlıklı olarak Türkiye'nin 2023'e yönelik hedeflerinin vurgulanmasına sahne oldu.

Yüksek ve istikrarlı büyüme hızı, sanayileşme, girişimcilik, ar-ge ve yenilik, nitelikli beşeri sermaye, bölgesel gelişme, rekabetçi ve yaşanabilir kentler, kapsayıcı kalkınma politikaları, iş gücü piyasası ve istihdam, sürdürülebilir kalkınma ve yeşil büyüme, kamu ekonomisi, kamu yönetimi reformları, bilişim politikaları, hizmetler sektörünün geliştirilmesi, tarım ve gıda, uluslararası rekabet gücü, uluslararası ticaret gibi önemli konuların tartışıldığı kongrede, bu hususlarda takip edilecek politikalar için öneriler de dile getirildi.

Kongrenin açılışına katılan **Dünya Bankası Başkanı Jim Yong Kim**, gazetecilerin "Türkiye, 2023 hedeflerine ulaşabilecek mi?" şeklindeki sorusunu cevaplandırırken, Türkiye'nin hali hazırdaki durumunu özetliyordu. Kim'in o soruya verdiği cevap şöyle idi: "Son 10 yılda Türkiye'nin kaydettiği makroekonomik gelişmelere bakacak olursak sıra dışı başarılarla imza atılmış durum-

da. Türkiye'deki büyüme stratejisinin kredibilitesi çok yüksek aynı zamanda altyapı ve beşeri sermayede de gelişme kaydedebilecek yatırımların yapılması planlanıyor. Türk Hükümeti ile yaptığımız görüşmelerde karşı karşıya bulunan zorluk alanlarında son derece önemli kararlar aldıklarını görüyoruz. Bunlardan birincisi kadınların işgücüne katılımının artırılması, ikincisi genç nüfusun sahip olduğu beceri ve bilginin güncellenmesi ve ihtiyaç duyulan alanlara çekilmesidir. Bunun içinde teknik eğitimin kalitesi yükseltilmesi gibi konular var. Türkiye'deki gidişatın iyi olması gibi eminiz ki mevcut hükümet gerçekleştireceği politikalarla gelecekte bütün bunların altından kalkacaktır, buna inancımız tamdır."

Kongrenin açılışında yaptığı konuşmada, 2023 ve 2071 hedeflerine atıfta bulunan Başbakan Erdoğan, sağlanan gelişmelerin sadece ekonomik tedbirlerle değil, beraberinde yapılan bir dizi iyileştirme ile sağlandığının altını çiziyor ve şunları vurguluyordu:

"Cumhuriyet nutuklarla ayrıştırmalarla değil işle emekle yatırımla büyür yücelir,

Son 11 yılda Türkiye birlik kardeşlik ve dayanışma içinde 79 yılda yapılanlara kat kat fazlasını eklemiştir.

90 yıl gösteriyor ki Cumhuriyet reddederek asimile ederek değil birlikle kardeşlikle büyüyor.

Cumhuriyet tarihinin önemli bir kısmı IMF gölgesinde geçmiştir. Göreve geldiğimizde borcumuz 23,5 milyar dolardı. Bunu ödedik ve yeni bir sayfa açtık. Merkez Bankası rezervi 27,5 milyar dolardı. Bugün ise 137,5 dolarla tarihinin en büyük seviyesine ulaşmıştır.

Cumhuriyet demokrasinin ve kardeşliğin güç kazandığı dönemlerde güçlenmiştir.

Resmi dış yardımlarımızın tutarı geçen yıl 2,5 milyar doları aştı ve Türkiye en önemli donör ülkelerden biri oldu.

Güçlü bir ekonomi için 76 milyonun bir olmasını şart olarak görüyoruz.

Görevi devraldığımızda yüzde 63 borçlanma faizi, bugün yüzde 6'lar dolayında, bu aradaki fark milletimizde kalıyor.

Biz kaynak çeşitlendirmesinde başarılı olmuş bir ülkemiz. AB bizi en yavaş kalmakla eleştirirken bu alanda en hızlı adımı atan ülke biziz.

Biz kendimize vizyon koyuyoruz. Önce 2023 daha sonra 2071'i hedef olarak aldık. Cumhuriyeti 100. yılında ilk gününün heyecanını yaşatmak istiyoruz.

Bizim ilk meclisimiz çok anlamlı çok farklı bir meclistir. Tablo görmek isteyenler ilk meclise bakmalıdırlar. Gazi Mustafa Kemal'in sağına soluna bakmalıdırlar.

Bir tarafta insanlar yiyecek bulamazken başka ülkeler bunun farkında değilse bu bizim yüreğimizi sızlatır."

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül de, açılışta yaptığı konuşmada, kongre sırasında ve sonrasında başlıca tartışma konularından birisi olan Orta Gelir tuzağına düşme konusuna ve halledilmesi gereken başka önemli konulara dikkat çekti. Gül'ün konuşmasının satır başları ise şöyleydi:

"Pek çok ülkenin milli birliği ülkelerin ekonomik birlikleri ile oluşmuştur. ABD, İtalya ve Avrupa'daki oluşumlar bunun örnekleridir.

Bugün Türkiye ekonomisi 1 trilyon dolara yaklaşan boyutuyla dünyanın 16. ülkesi haline gelmiştir.

Küreselleşmenin hızlandığı son 20-30 yıllık sürede dünyanın ekonomik merkezi yeniden doğuya kaymıştır.

Dünya ekonomisinin asyaya kayması ile, Ortadoğu'da demokrasinin örnekliğini teşkil etmesi açısından Türkiye önemli bir konum üstlenmektedir.

Ülkemizin vizyonunu gerçekleştirmek için önümüzdeki 20-30 yıl demografinin, nüfusun, barışın ve bilginin primlerini çok iyi değerlendirdiğimizde 2023 hedefine çok daha hızlı ulaşacağız.

Genç nüfustan faydalanmamız elzemdir. Bunu iyi bir eğitimle gerçekleştirebiliriz.

Artık Türkiye'yi daha ileriye taşıyacak ikinci nesil yapısal reformlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Türkiye'nin önümüzdeki dönemde en büyük sorunu Orta Gelir tuzağını aşip aşamayacağıdır.

Orta gelir tuzağına düşmüş ülkelerin en büyük hatası daha ucuza ve daha verimli üretimi düşünmüş olmalarıdır.

Ülkemizin 2014 yılı için yaptığı bütçe harcamalarında eğitime ayırdığı yüzde 4,5'lük pay dolayısıyla onur duyuyorum.

Demokratik standartların yükseltilmesi girişimciliğe açık nesillerin yetişmesini sağlar.

Katma değeri yüksek ürünlerin çoğaltılması cari açığı azaltmak için başlıca ihtiyaçtır. Ucuz iş gücüne dayalı bir modelle dünya ile rekabet etmek imkansızdır.

Ekonomik büyümenin temel şartlarından biri de bölgesel huzur ve istikrardır.

Parasal genişleme politikalarından çıkışta ülkemizin üzerindeki etkilerini en asgariye indirecek adımları atmamız gerekiyor.

Önümüzdeki çözülmesi gereken sorunlardan bir tanesi de düşük tasarruf oranı ve cari açığıdır.”

Kongrenin ilgi ile takip edilen konuşmalarında birisini yapan Başbakan Yardımcısı Ali Babacan, 2023 hedeflerine ulaşabilmek için yapılması gerekenlere değinirken, muhtemel problemlere de vurguda bulundu. Babacan'ın konuşmasında dikkat çeken hususlardan birisi de tarım konusuna verdiği özel önemdi.

Babacan'ın konuşmasının önemli bölümleri de şöyle:

“İddialı ama gerçekçi hedeflerimize ulaşabilmek için önemli olan siyasi istikrar ve makroekonomik istikrarı muhafaza edebilmek ve perçinleyebilmek. Siz bütçeye ne kadar dikkat etmeniz de eğer mali alanın gözetilmesine dikkat etmezseniz finans o kadar sert darbe vurabilir ki kamu borçlarınız, bütçe dengesi çok büyük darbe alabilir. Amerika'da bazı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi...

Enerji konusunda daha az bağımlı hale gelmek için de linyit, kömür gibi yerel kaynaklara odaklanmak önemli. Tasarruf oranlarının artırılabilmesi için kültürel değişime ihtiyaç duymaktayız.

Bankalar kredi vermek istiyor, tüketici de harcama yapmak istiyor. Biz sermaye piyasasını nasıl daha iyileştirebiliriz diye düşünüyoruz...

Bir de ar-ge'ye dayalı, inovasyona dayalı üretim, markalaşma, katma değeri yüksek ürünler üretmek çok önemli. İhracatımız, biraz alt yükleniciliğine yönelik ama kendi ürünlerini kendi markalarıyla üretilebilir ve bu katma değer sağlayabilir. İleri gitmeye çalışıyoruz. İş gücü piyasasını da unutmamak gerekiyor. İş gücü piyasasında da reformlar gerçekleştiriyoruz.

Bizim istihdam edilmiş nüfusumuzun yüzde 24'ü tarım sektöründe çalışıyor. Bu çok ciddi bir rakam. Gayri safi milli hasılanın yüzde 10'unu üretiyor ve bu haliyle bile bizi dünyada 7. sıraya getiriyor.

Bizim için önemli olan tarım işletmelerinin çok parçalı olması, çok sayıda çok küçük tarım işletmesi var. Türkiye'de ortalama tarım arazisi 49 metrekare. Bu alana bakacak olursak ve ABD, Avustralya gibi ülkelerle karşılaştığımızda çok düşük bir oran. Modern teknikler çok önemli. Ölçek ekonomisinde nasıl fayda sağlanabileceğimiz konusunu önemsiyoruz. Bir program başlattık. Tarım arazilerini daha büyük parçalara topar-

lamak istiyoruz. Bundan sonra tarım arazileri daha bölünmesin istiyoruz. Tarım arazisi sahibi baba öldüğünde kalan kuşak bunu bölmeyin. Tarım sektöründeki esas önemli olan büyük ölçekli işletmelerin tarım sanayiine girmesi. Büyük işletmelerin tarım sanayii ile ilgilendiğini görüyoruz ve ümit vaat ediyor. Bu şirketlerin tarım sektörüne yatırım yapması önemli. Önümüzdeki yıllarda Türkiye’de yine tarım sektörü önemli olacak. Reform gerçekleştirebilmek için cesur olmamız lazım. Tarım sektörünün sosyal bir yanı da var. Bu durum kararlarımızı sadece ekonomik rasyonelliğe bağlı olarak almamızı engelliyor. İki arasında doğru dengeyi bulabilmemiz lazım...

FED’in aldığı kararlardan dolayı likidite artık geriye çekecek, faizler artacak, miktar ve maliyet anlamında da daha farklı bir dönem başlıyor. Kalkınmakta olan ülkelerin buna hazırlıklı olması lazım. Mevcut durumla 1990’lardaki Asya krizine bakacak olursak gelişmekte olan ülkelerde ciddi farklılıklar var. Daha az kamu borçları daha dirençli bankacılık sistemi ve çok daha fazla döviz rezervleri var. Zayıf tarafları azalmış, güçlü tarafları artmış olarak girdiler bu krize. Gelişmekte olan ülkeler kriz öncesine göre daha düşük büyüyor ama gelişmiş olanlara nazaran daha fazla büyüyorlar.

Hiçbir şekilde ‘biz sermaye kontrolü getirmeyeceğiz’ bile demiyoruz. İnsanlara bunu hatırlatmıyoruz bile. Çünkü aklımızın gerilerinde bir yerlerde yerleşmiş düşünceler olduğu için ‘bunu yapmayacağız’ diyerek bile hatırlatmak istemiyoruz. Orta ve uzun vadeli programlarımız yapılırken her zaman benim önerim ve hatta talimatım, ‘sermaye kontrolü ifadesi gibi bir şey aklınıza gelirse ya da görürseniz, gördüğünüz, duyduğunuz ya da düşündüğünüz an unutup, sakın zikretmeyin’. Bu konuda böylesine katıyız. Biz şuna inanıyoruz: İnsanların, malların, sermayenin serbest dolaşımı sonunda kazanacaktır, kazanacaktır, kazanacaktır. İnsanların refahı için küresel anlamda tek çözüm bu olacaktır. Brezilya bunu denedi ama başarılı olmadılar. Elde etmek istedikleriyle ortaya çıkan alakası olmayan şeyler oldu. Ondan sonra bizim Merkez Bankası gibi politikalar uygulamaya, bizimkiyle benzer yaklaşımlar uygulamaya başladılar.

Bizim vizyonumuz sadece bölgemiz için değil daha küresel olarak ülkelerin sınırlarının giderek anlamsızlaştığını görmek ve esas vurgumuzu küresel anlamda daha verimli ve etkin olmaya harcamak, daha az gelişmiş olan ülkelere nasıl daha iyi yardım edebiliriz bunu düşünmek, yüksek verimliliği muhafaza etmek ve kalkınmış olan ülkelerin vatandaşları için de maliyetleri düşürmek. Maliyetler bir noktada artıyor, sermayenin maliyeti de artıyor. Siz ne kadar kısıtlama getirirseniz o kadar sorunları artırıyorsunuz. Kontrolü kaldırdığınızda maliyetleri düşürüyorsunuz, verimliliği artırıyorsunuz. Her şey daha yolunda gidiyor.”

Katılım bankalarının 2023 hedefi, sektördeki paylarını yüzde 15’e çıkarmak.

Gerek 5. İzmir İktisat Kongresi ve gerekse aynı dönemde gerçekleştirilen diğer ekonomi ile ilgili toplantılarda, katılım bankalarının durumu da titizlikle ele alındı ve bankacılık sektöründeki payları istikrarlı bir şekilde gelişen bu kuruluşların, 2023’te sektörün yüzde 15’ine cevap verecekleri öngörüldü.

Başbakan Yardımcısı Ali Babacan, Dünya Bankası Küresel İslami Finans Geliştirme Merkezi’nin açılışında yaptığı konuşmada, faizsiz finans sisteminin istikrar anlamında büyük katkılar sağladığını belirterek şunları söyledi:

“Son yaşanan krizin ardından IMF’nin raporlarında da görüldüğü gibi faizsiz sistemin özellikle risk paylaşımına bağlı olarak çalışması toplamda sistemin risklerinin daha düşük tutulmasına neden oluyor. Risk paylaşımı finansman tercihlerinde dikkat ve titizliği beraberinde getiriyor. Faizsiz finansmanın arkasında mutlaka reel bir faaliyet ve bir varlık var. Bu da İslami finans metodlarının konvansiyel metotlardan en büyük farkı. Aşırı risk alınmasının engellenmesi kısa vadeli ve riskli yatırımlar yerine uzun vadeli yatırımları beraberinde getiriyor.”

Dünyada 1,5 trilyon dolar civarında faizsiz finansal varlık bulunduğunu anlatan Babacan, finansal ürünlerdeki sunilik ve aşırı kaldıraç kullanımı gibi risklerin faizsiz bankacılık sisteminde daha düşük olduğunu vurgulayarak, “Türkiye’de 1980’lerde başlayan faizsiz bankacılık sistemi, 2010’da hayata geçen sukuk ihraçlarıyla birlikte farklı bir boyut kazandı. Katılım bankalarının toplam sistemdeki payı krediler açısından baktığımızda yüzde 6 civarında. Son 5-6 yılda yüzde 3’ten buralara geldi” diye konuştu.

Bankaların ürün yelpazesini genişletmesi ve yeni oyuncuların sektöre girmeye hazırlanmasıyla birlikte Türkiye’nin İslami finans sektörü yeniden şekillenmeye hazırlanıyor. Büyük bölümü Müslüman olan 76 milyon nüfusuyla dünyanın en büyük 20 ekonomisi arasında yer alan Türkiye, Ortadoğu ülkeleriyle ticari bağlarını güçlendirmeyi planlarken yatırımcı tabanını da genişletmek istiyor. Buna paralel olarak Türk hükümeti İslami

finans sektörünün gelişmesini hedefliyor. Reuters tarafından yayımlanan 'Faizsiz Bankacılık' araştırmasına göre Türkiye'de katılım bankaları olarak adlandırılan İslami bankalar aktiflerini son 10 yılda 6 kat artırırken, sektördeki şube sayıları da 3 katın üzerine çıktı.

Reuters araştırmasına göre, İslami bankacılık sektörü geçen yıl sonu itibarıyla 36 milyar dolarlık aktifleri ile Türkiye'deki bankacılık sektörünün yüzde 5'ine ulaştı. Bu büyüme bir önceki yıla göre yüzde 25'lik bir büyümeye tekabül ederken konvansiyonel bankacılık sektöründeki büyüme ise yüzde 13 seviyesindeydi. Türkiye'deki İslami bankacılık sektörünün aktiflerinin 2017 yılı itibarıyla 80 ila 120 milyar dolara ulaşması bekleniyor. Tahmin edilen en düşük büyüme oranı ile bile tüm bankacılık sektöründe İslami bankacılığın payı yüzde 9'a ulaşacak. Hükümet ise 2023'te bu payın yüzde 15'e ulaşmasını hedefliyor.

Ülke genelinde 2.759 katılımcı ile yapılan ankete göre katılımcıların yüzde 41'i İslami bankacılık ürün-

leri konusunda daha çok bilgilendirilmeye ihtiyaç duyuyor. Türkiye'de İslami finansın daha da gelişmesi için bankalar ve kurumların yeni İslami borçlanma çeşitlerine izin veren kurallardan yararlanmaları gerekiyor. Bugüne kadar sukuk ihraçları daha çok bankalar ve Hazine ile sınırlı kaldı. Uluslararası piyasalarda henüz kurumsal bir ihraç yapılmadı.

Kamu Katılım Bankaları

Başbakan Yardımcısı Ali Babacan'ın açıklamalarına göre İslami bankacılığa kamu bankaları da adım atmayı planlıyor. Babacan, katılım bankacılığına çok önem verdiklerini belirterek, "Ziraat Bankası, Halkbank ve Vakıfbank'ın birer tane kamu katılım bankası kurma çalışmaları başladı. 2014 içerisinde bayağı şekil alacağını düşünüyorum. Belki birkaç maddelik yasal düzenleme gerekecek" dedi.

Türkiye'de şu an 50 banka faaliyet gösteriyor. Katılım bankası olarak faaliyet gösterenler ise Albaraka Türk, Bank Asya, Türkiye Finans ve Kuveyt Türk.

Türkiye'nin yeniden hayal kurabildiği yılların en yakın tanığı...
Albaraka Yönetim Kurulu Üyesi Prof. Dr. Ekrem Pakdemirli anlatıyor:

Özal'lı yıllar!..

Eğitim ve hukuk Özal'a göre en önemli meselelerimizdi

1 940 doğumlu Prof. Dr. Ekrem Pakdemirli, imkansızlıklara rağmen gerçekleştirdiği tahsilini müteakip, akademik dünyanın, bürokrasinin ve siyasetin tepe noktalarında bulunmuş bir isim olup; hatıralarından oluşan 'Anılarıyla Ekrem Pakdemirli – Özal'ın Mirası' kitabını hazırlayan Turgay Yavuz'un değerlendirmesiyle, 'Türkiye'nin yeniden hayal kurabildiği yılların en yakın tanığı' olan bir şahsiyet.

Bürokrasi ve siyasetin tepe noktalarında bulunması sebebiyle, 1970'li yıllardan itibaren Türkiye'nin karar alıcılarının en önemlilerinden birisi olan Ekrem Pakdemirli, Türkiye'nin dönüşümünün ana çizgilerin-

den birisini oluşturan merhum Turgut Özal'ın da sürekli olarak en yakınında bulunmuştu. Dolayısıyla Pakdemirli'nin anlattıkları, 2013 Türkiye'sine nasıl geldiğini anlamak ve değerlendirmek açısından ihmal edilmemesi gereken bir ehemmiyete sahip.

1940 doğumlu olan Ekrem Pakdemirli, 4 yaşında iken ayakkabıcılıkla uğraşan babası Ali Pakdemirli'nin vefatı üzerine, yakınları olan Aydınlık Ailesi'nin yanlarında yaşamaya başlar. İlk, orta ve lise öğrenimini memleketi Manisa'da tamamladıktan sonra 1957 yılında, kendi anlatımıyla; 'asfalt yolun çok az olduğu, kanalizasyon olmadığı için dizlere kadar çıkabilen çamurlar sebebiyle, insanların yolda yürümekte zorlandığı' Ankara'da ODTÜ imtihanlarına girer. İmtihani kazandığını vaktinde haber alamayınca, ertesi yıl tekrar girer ve ODTÜ Makine Mühendisliği bölümüne kaydolur.

ODTÜ'nün 3. sınıfında iken Nuran Hanım'la evlenen Pakdemirli, çeşitli liselerde belletmenlik yapmaktadır. O günlerde Robert Kolej'den ayrılmak zorunda kalan Aydın Menderes'e dışarıdan ortaokul bitirme imtihanları için özel kurs verir.

1962'deki ODTÜ mezuniyeti sonrası, aynı üniversitenin Fizik Bölümü'nde Erdal İnönü'ye asistan olur ve bir burs imkanını değerlendirerek gittiği İngiltere'de Yusuf Bozkurt Özal'la komşuluk yaptığı günlerde, o dönemde Elektrik Etüd İdaresi Genel Müdür Muavini olan Turgut Özal'la tanışır.

İngiltere dönüşü ODTÜ'de Yardımcı Profesör olan Pakdemirli, Turgut Özal'ın teklifi üzerine yarım zamanlı olarak DPT'de de işe başlar (1967).

Sizleri Ekrem Pakdemirli'nin anlatımıyla Turgay Yavuz Tarafından hazırlanan 'Anılarıyla Ekrem Pakdemirli – Özal'ın Mirası' isimli kitaptan bazı alıntılarla Özallı Yıllar'a kısa bir seyahate çıkarıyoruz şimdi:

"Turgut Özal özel sektör eliyle ülkenin kalkınabileceğine, merkezi planlama sisteminin insan tabiatına aykırı

olduğuna inanıyordu. Bu inançta olan bir avuç insanı DPT'de toplamıştı. Koordinasyon Dairesi'nin başına Ekrem Ceyhun Bey'i, Teşvik Uygulama Dairesi'nin başına Yılmaz Ergenekon'u, o dairede şube müdürlüğüne ise Muammer Dolmacı ve Ahmet Remzi Hatip'i getirdi. Ben kendisine danışman olmuş ve Kalkınma İçin Bölgesel İşbirliği Teşkilatı'nın başına getirilmiştim. İran-Pakistan-Türkiye arasında (Bağdat Paketi'nin çökmesinden sonra) kurulan bu teşkilat ortak yatırımlarla sanayi hamleleri yapacak, ticareti geliştirerek refahı bölgeye yayacaktı... İran'dan petrol boru hattıyla petrol almak, İran doğalgazını boruyla Türkiye'ye getirip kimya sanayini geliştirmek, fazlasını Avrupa'ya satmak hayalimizdi...

Özal 1977 genel seçimlerinde Milli Selamet Partisi'nden milletvekili adayı oldu. Kazanamayacağı belliydi. Milli Selamet Partisi İzmir'den en çok oyu ancak Turgut Özal ile alabiliriz diye düşündü. Turgut Bey, İzmir'de kahvehanelerde konuşuyordu. Biz de onunla beraber kahvehanelere gidiyorduk... Konuştuğu şeylerin çoğu teknik şeyler, bunlar da halkın çok ilgisini çekmiyordu. Kahvehanelerde zaten kimisi Özal'ı dinliyor, kimisi dinlemiyordu. Çünkü Süleyman Demirel, ortaya bir slogan atıyor, bir hafta boyunca herkes o sloganı konuşuyordu...

Halk, Özal'a tütüne ne kadar para vereceksiniz diyordu. Özal ise, ihracatı İngiltere ve Amerika'ya yapıyoruz. Onların tütününü aldığı fiyat önemlidir. Biz cepten para verip de tütününü destekleyemeyiz diyordu. Süleyman Bey ise, siz ne isterseniz biz onun iki katını vereceğiz diyordu. Bu siyaset diliyle tabii ki Turgut Özal, İzmir'de seçimleri kaybetti.

1977 seçimlerini kaybetmesinde hakikaten hayır varmış, eğer kazanmış olsaydı 1980'de hapse girecekti, başbakan yardımcısı olamayacaktı.

Turgut Bey, 1979 yılının Kasım ayında Demirel tarafından kurulan azınlık hükümetinin Başbakanlık müsteşarı oldu. Ayrıca Devlet Planlama Müsteşarlığına vekâleten bakmaya başlayınca, beni de DPT'de Teşvik Uygulama Başkanı (TUB) yaptı... Özal bana büyük yetkiler verdi. Bütün kredileri ben kullanıyordum. Benim imzam olmadan kimse makine getiremiyor, yatırım kredisi, döviz tahsisi ve gümrük muafiyeti alamıyordu. Bir anlamda Türkiye ekonomisini yönlendiriyordum.

Özal o zaman çok dinamik bir ekip de kurmuştu. Başbakanlık Müsteşarlığı'na da baktığı için, Hüsnü Doğan'ı Yabancı Sermaye Başkanlığına, Hasan Celal Güzel'i Başbakanlık Müsteşar Yardımcılığına, Mehmet Keçeciler ile Adnan Kahveci'yi Başbakanlık'ta müşavirliğe getirmişti.

Ülkede ihtilal çılgınlıklarının atıldığı dönemlerdi. Her kafadan bir ses çıkıyordu. Ülke yavaş yavaş kaosa sürükleniyordu. Aralık 1979'da bu ihtilal çılgınlıkları artık duyulur olmuştuk. Ankara'da Mürted Havaalanı'nda arkadaşlarım vardı. Onlar bana ihtilal olacağını ve belirlenmiş hedefleri vurmak için emir aldıklarını söylüyorlardı.

Ekrem Ceyhun'a ağabey, aldığım haberlere göre askerler darbe yapacak dedim. Ekrem Ceyhun da bana evet biliyoruz, 8 Ağustos'ta darbeyi gerçekleştirecekler dedi... Darbe o zaman 8 Ağustos'ta olmadı, 12 Eylül'de oldu. Darbenin 8 Ağustos'ta olmamasının sebebi, Deniz Kuvvetleri Komutanı olan Bülent Ulusu'nun emekliliğinin gelmiş olmasıydı. O zamanki askeri yönetim emekli olacak bir komutan ile darbe yapılmaz diye düşündü. Bundan dolayı darbeyi 8 Ağustos'tan 12 Eylül'e ertelediler.

Toplantı Mekanımız Özal'ın Evi

Turgut Özal bu dönemde Devlet Planlama Teşkilatı'nda müsteşar olarak çalışıyordu. Yatırımlara para bulmak için büyük gayret sarf ediyordu. Bu çalışmalar sırasında kalp krizi geçirmişti. Bu yüzden ben onu çok fazla yormuyordum. Yapılacak işleri ana hatlarıyla ona anlatıp ayrıntıları ben hızlıca halledip Resmi Gazete'ye baskıya gönderiyordum. O dönemde ekibimiz içerisinde Adnan Kahveci, Yıldırım Aktürk, Vahit Erdem, Mehmet Keçeciler de vardı. Daha çok biz Özal'ın evinde saat 2'ye hatta 3'e kadar toplantı yapardık. Semra Hanım bizi kovalardı. Bırakın adamı, zaten hasta bu kadar yormayın derdi.

Üniversite olayları (Kasım 1979'da kurulan) 6. Demirel hükümeti zamanında artarak devam etti. Ekonomik

rakamlar bu dönemde felaketi gösteriyordu. Enflasyon %100'e dayanmış, Sayın Demirel'in deyişle ekonomide 70 sente muhtaç hale gelmiştik.

Bu ortamda Sayın Demirel, Turgut Özal'ı Başbakanlık Müsteşarlığı'na ve DPT Müsteşar Vekilliği'ne atadı. DPT'nin başı olmayı Özal özellikle istedi. Turgut Özal da Yıldırım Aktürk, Hüsnü Doğan, Mehmet Keçeciler ve benim de içinde olduğum bir ekip kurarak 24 Ocak 1980 kararları olarak tarihe geçen kararların alınmasını sağladı.

Süleyman Demirel'in hayatında verdiği en müspet karar bana göre 24 Ocak 1980'de alınan ekonomik kararların siyasi sorumluluğunu üzerine almasıdır.

Bu kararlarla sübvansiyonlar kalktı, döviz kuru serbest bırakıldı, malların fiyatları da serbest bırakıldı. KİT'lerde Hükümeti beklemeden artık fiyatlar tespit edilebilir bir duruma gelindi... Bu kararlar uygulamaya geçtikten sonra insanlar döviz hesabı açabilir, döviz bulundurulabilir duruma geldiler. Oysa eskiden polis cebinde 2 dolar veya çantanızda yabancı birkaç paket sigara bulsa kaçakçısın deyip seni içeri atıyordu.

Turgut Özal, Başbakan Yardımcısı Oluyor

12 Eylül 1980'de darbe oldu. Öğleye kadar birçok şey muğlaktı. Turgut Bey, Genelkurmay'a götürülmüştü, akıbetini bilmiyorduk. Biz görevimizin başındaydık. Öğleden sonra Turgut Bey Genelkurmay'dan döndü, bizi topladı. Her şeyi eskisi gibi götürüleceğiz dedi. Hükümet kuruluncaya kadar Turgut Bey ve arkadaşları duruma hâkim olmalıydı. Ben Koordinasyon Kurulu'nu topladım... Turgut Bey adeta başbakan, bizler de bakan gibi hareket etmek mecburiyetindeydik. Yumuşak bir geçişle Ulusu hükümeti işe başladı. Turgut Bey

Ekonomiden Sorumlu Başbakan Yardımcısı, Yıldırım Aktürk Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı oldu. Özal, askerleri 24 Ocak kararlarının daha da geliştirilmesi konusunda ikna etti.

Yurt dışına çıkışlar bizim dönemimizde serbest bırakıldı. Buradan gelecek harç paralarının da toplu konut için kurulacak fona aktarılmasına karar verildi... Kurulan bu fondan 1984-91 yılları arasında 800 bin konuta kredi verildi.

Bankerler Meselesi

O dönem ülke kontrollü ekonomiyle yönetildiği için faizleri devlet tespit ediyordu. Kararname ile faizler %7'de tutuluyordu. Enflasyon'un %90 olduğu yerde götürüp bankaya 1000 lira yatırırsan bir sene sonra paran 1070 lira oluyordu. Enflasyondan dolayı paran 560 liraya düşmüş oluyordu. Bankalar bu dönemde birçok hukuksuz iş yapmaya başlamışlardı.

Bankerler çok şatafatlı ofisler kuruyorlardı. Ofise girdiğin zaman başbakanın ofisine girmiş gibi hissediyordun. Vatandaş bankere benim şu kadar birikimim var, bana ne kadar faiz vereceksin diyordu. Bankerler de ayda %8 vereceğim, her ayın şu günü gel, paranı al diyorlardı. Bu para birçok insana çok tatlı geliyordu. Yüksek dereceli memurlar bile aileden kalma evlerini satıyor, bankerlere yatırıyorlardı.

Mesela bana bir paşanın anlattığı bir olayı burada zikretmek istiyorum. Paşa bankere parayı vermiş. Banker, paşaya ben size bir aylık faizi beklemeden vereyim demiş. Hemen hesaplayıp parayı vermiş. Paşa tabii ki dört köşe olmuş. 3-4 ay böyle parasını düzenli bir şekilde almış. Belli müddet geçtikten sonra bakmış ki geldiği ofis boşaltılmış, kimse yok, herkes kayıp. O zaman vay yandım demiş. O zaman askerler tabii ki söz sahibi, paşa demiş ki biz dolandırıldık, Maliye Bakanı kim? Derhal istifa etsin. O zamanın Maliye Bakanı Kaya Erdem idi. Başbakan Ulusu'ya askerler Maliye Bakanı Kaya Erdem derhal istifa etsin demişler. Başbakan Ulusu, Turgut Bey'e söylemiş, Turgut Bey de dedi ki onda bir kabahat yok, asıl kabahatli o parayı oraya yatıranlardır. Bu adamların batacaklarını anlamadılar mı? Askerler Özal'ı dinlemediler, Kaya Erdem'in istifa etmesi için direttiler. Bunun üzerine Kaya Erdem istifa etti. Askerler, Maliye Bakanlığı'na Adnan Başer Kafaoğlu'nu getirdiler. Bunun üzerine Turgut Bey de Başbakan Yardımcılığı'ndan istifa etti.

Turgut Bey'in Side'de iki katlı küçük bir yazlığı vardı. Başbakan yardımcılığından istifa edince Antalya, Side'deki bu yazlığına gitti. Biz de istifa ettik fakat istifamız kabul olmadı... Turgut Bey, Side'de bir parti kurup kuramayacağına dair görüşmeler yapıyordu.

Hafta sonları biz de Özal'ı ziyarete gidiyorduk

Tabii ki o zaman aklımıza Adalet Partisi geldi. Oradan siyasete girelim dedik. Süleyman Bey'e haber gönderdik. Süleyman Bey Özal'ın Adalet Partisi'nden seçimlere girmesini istemedi.

ANAP'ın Seçim Zaferi

ANAP, ihtilalden sonra yapılan ilk seçimlerden zafer ile çıktı. Seçim öncesi Kenan Evren bir konuşmasında Özal'a oy verilmemesini istedi. Buna rağmen Özal % 44,5 oy alarak seçimlerden birinci parti olarak çıktı. Bu sonuçlarla Turgut Özal, Başbakan olacaktı.

Benim için, bakanlık olmasa da bakanlar üzerinde bir pozisyon düşündüğünü, beni Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı yapacağını söyledi... Devlet yapısında ekonomik konuları ön plana alan ve ekonominin tek elden yönetilmesini sağlayacak düzenlemeleri, ben, Hüsnü Doğan, Mehmet Keçeciler, Adnan Kahveci ve diğer bazı arkadaşlar yaptık, iktidar olur olmaz bunları yürürlüğe sokacaktık. Bu düzenlemelerin başında Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı vardı. Bu yeni kurum ekonomik eşgüdümü sağlayacaktı. Özal, bu kurum eliyle ekonomik gelişmelere acil müdahale etmeyi düşünüyordu. Merkez Bankası, Hazine ve Dış Ticaret ayrı tellerden çalmamalıydı. Yani eşgüdüm olmalıydı. Özal, bu konuda haklıydı

Türk ekonomisinin o zamanki en büyük problemlerinden biri, yarısından fazlasının kayıt dışı olmasıydı. Ekonomiyi kayıt altına almak için vatandaşları fatura almaya zorlayalım denildi. Bu karara vardık. Eğer vatandaş fatura alırsa alışverişte ödedikleri paranın belli kısmı onlara iade edilecekti.

Bu uygulamayla ekonomide kayıt dışılığı bir miktar çözdük. Bundan sonraki aşamada kredi kartlarının bu problemi çözmeye daha büyük katkısı olacağını düşünerek bu yöndeki uygulamaları faaliyete geçirmeye çalıştık... Ancak KDV'nin yüksek oranda olması ekonominin kayıt altına alınmasındaki en büyük engeldir.

Doğalgazı, Türkiye'ye Getirmek İçin İlk Çabalar

Türkiye'nin doğalgaza ihtiyacı olduğuna kanaat getirdik. Çünkü Dünya Sağlık Örgütü başkan yardımcısı bizi ziyarete geldi. O zaman Ankara, İstanbul ve İzmir'in havası çok kirliydi. Giydiğimiz gömlek bir günde perişan oluyordu. Başkan yardımcısı bize dedi ki 2-3 sene sonra bu hava kirliliğinin sonuçlarını sokaklardan ölü toplayarak görürsünüz. Pakistan'da biz böyle olaylar yaşadık. Başkan yardımcısına bu anlattıklarımızı bir de Turgut Bey'e anlat dedim. Beraber Turgut Bey'e çık-

tık. Turgut Bey işin önemini anladı. Bana hemen doğalgazı Türkiye'ye getirmem için çalışmalara başlama emrini verdi.

Karaborsacı İş Adamları Bizden Nefret Ediyordu

Senelerce karaborsaya mal vermeye alışmış iş adamları vardı. Biz bunların işlerini bozduk. İşlerine taş koyduk. Yine o dönemde kaçakçılık çok yaygındı. Biz kaçakçılığın üzerine gidip bu işi engellemeye çalıştık. Bu kaçakçı ve karaborsacı iş adamları hiçbir şartları uymadığı halde bedavadan kredi almaya alışmışlardı. Devletin teşviklerini bol keseden kullanıyorlardı. Bu iş adamlarının hiçbir kalite standardı veya misyonu yoktu. Kendi kafasına göre üretiyor, halk nasıl olsa almak zorunda diyorlardı. Bu malların muadilleri Avrupa'dan gelince rekabet ortamı doğdu. Dolayısıyla bu insanlar mallarını satamadılar. Yani gelişen şartlara göre kendilerini yenileyemediler. Bu süreçte devlet de kaliteli ürün üretmeye önem vermeye başladı. Kalite standardını tutturamayan fabrikaların kapatılmasına karar verildi. Bu devlet için geçerli olduğu kadar özel sektör için de geçerliydi.

Eski dönemde bu insanların hesabı şuydu: Türkiye'de belli bir pazar var, ben işçimin belli bir kısmını çıkarırım, kapasitemi düşürürüm, üretimim istediğim kadar olur, fiyatı da istediğim gibi dizayn ederek yine kâr ederim. Ama bu pazarı ithalata açtığımızda bütün bu insanlar bu pazar benim değil, pazardan pay kapmalıyım, onun için de kalitemi yükseltmeliyim diyecektir. Aksi halde bu fabrikaların kapanma durumu ortaya çıkacaktır.

Boğaz Köprüsü'nü Satıyoruz

Turgut Bey, seçimler öncesi televizyon tartışmasında Boğaz Köprüsü'nü satacağımız dedi. Halkçı Parti başkanı Necdet Calp, sattırmam efendim diyordu. Diğer muha-

lefer liderleri ise devletin malı satılır mı? diyordu. Bizim burada satıştan kastımız gelirlerini satmaktı, yoksa kimse köprüyü sırtlanıp götürmeyecekti. Sonra köprü-nün bu satış sırasında binlerce ortağı olacaktı. Yani kimse köprü-nün sahibi benim diyemeyecekti. Dolayısıyla 10 yılda getireceği parayı bugünden almayı düşünmüştük.

Faizsiz Bankacılığı Kuruyoruz

İngiltere’de doktoramı yaptığım sırada faizsiz bankacılığın var olduğunu gördüm. 1964 sonunda İngiliz gazetelerinde bu bankaların reklamları vardı. Bu bankalar reklamlarda gel parayı bize yatır, iş yapalım, kazandığımızı bölüşelim diyordu. Bu tam da İslam’ın öngördüğü bir durumdu. Yani banka topladığı paralarla iş üretecek, buradan kazandığı paranın kârını yatırımcıya dağıtacak. Böyle bir sistemi İngilizler 1964 yılında kurmuşlardı.

Turgut Ağabey ile Londra’da buluştukça bu sistem üzerine konuşuyorduk. Bu sistem bizim ülkemizde nasıl çalışabilirdi. Bazı vatandaşlarımız haram korkusundan paralarını bankaya koymadansa yastık altında saklıyorlardı. Bu paranın ekonomiye nasıl kazandırabileceği fikri üzerine Özal ile çok konuştuk.

1984’ün sonunda dedik ki faiz haramdır diyen vatandaşlarımıza bir imkân sunalım. Böylece de yastık altındaki paraları ekonomiye kazandırmış oluruz. Sonra bu imkânı İngilizler sunuyor da biz niye sunmayalım diye düşündük. Bu İngilizlerin sistemini Suudi Arabistan, Mısır, Malezya, Endonezya kopyaladı. Biz ise bu sistemi ancak 20 sene sonra kurabildik.

Biz bu sistemi Türkiye’de kurmaya kalktığımız zaman bize Şeriatı Türkiye’ye getiriyorlar diye oldukça çok yüklendiler. Biz de paranın şeriatı mı olur diye bu iddialara cevap verdik. Tasarruf sahibinin elindeki paranın sanayiye geçmesi lazım, bundan dolayı beklemeden kararnameyi imzaladık. Bu kararnameden sonra 5 tane faizsiz bankacılık yapan banka kuruldu.

Bizim tasarlamamıza göre toplam bankalar mevduatının %20’sinin veya 30’unun buraya kayacağını düşündük. Turgut Ağabey ile planımız bu yöndeydi. Zaman ilerledikçe bu paranın sadece %4’ünün bu alana kaydığını gördük. Sükût-i hayale uğradık. Sonra ben de Albaraka’nın yönetim kurulu üyesi oldum. Burada anladım ki sistem büyük olmadığı müddetçe hedef koyduğumuz mevduatların toplanması mümkün değildi. Çünkü faizsiz bankalar parayı topluyorlar, bu parayla iş yapıyorlardı. Bu işten kazandıkları parayı yatırımcıya veriyorlar fakat bu arada kendi masraflarını da buradan karşılıyorlardı. Bu yüzden yatırımcıya çok para kazandıramıyorlardı. Yatırımcı risk aldığı yerden daha fazla para kazanmayı hedefler. Bu durum gerçekleşmeyince yatırımcı gidiyor parasını normal bankaya yatırıyor. Burada şunu gördük. Ben faize asla para yatırmam diyen vatandaşlarımız bile faizli bankacılığı tercih ediyordu. Dolayısıyla katılım bankalarının büyümesi için daha büyük yapılara ihtiyaç vardır.

Faizle çalışan bankalar daha çok zengine, zenginlere hizmet etmektedir. Çünkü kredi vereceklerinde kefil olarak birçok kalem istemektedirler. Dolayısıyla paran varsa, itibarın varsa kefilin veya ipotek gösterebileceğin dükkânın veya arsan varsa kredi alabiliyorsun. Faizsiz bankacılıkta ise kişi benim söyle bir projem var diyor. Banka bu projeyi inceliyor. Eğer proje mantıklı gelirse

kabul ediyor. Kişi bu projeyi yönetiyor. Kişinin bu projede elde ettiği kar banka ile arasında bölüşülüyor. Banka burada parası olmayana da desteklemiş oluyor. Bu sistem Amerika'da çok yaygın olarak kullanılmaktadır. Adı da risk sermayesi olarak geçmektedir.

Klasik bankaların verdiği paradan daha büyük bir kar oranı dağıtılması için faizsiz bankaların mutlaka çok büyük bir yapıya kavuşmaları gereklidir.

Eğitime Daha Fazla Pay Ayırmalıydık

Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı iken yaptığım en büyük hatalardan birisi savunma giderlerini yeterince kısama-mak oldu. Eğitime daha fazla pay ayırmamayı o döneme buradan bakınca büyük bir eksiklik olarak görüyorum. Savunma giderleri bütçemizin bir numaralı gideri olmamalıydı. Savunma giderlerinin fazla olması suyun, elektriğin köylere ulaşmasını, eğitimin güçlü kadrolarla halkımıza ulaşmasını engelledi.

Ulaştırma Bakanı Oluyorum

Seçimleri (1987) kazandık... Ulaştırma Bakanı olduğumu radyodan öğrendim... Ulaştırma Bakanlığı devasa bir kurumdu. Bağlı kuruluşlarıyla beraber devasa bir bütçesi vardı. Benim bakanlığımı istemeyenlerin Ulaştırma Bakanlığı'nın bu kadar büyük olacağını öngöremedikleri düşünüyorum. Çünkü Ulaştırma Bakanlığı'nın içinde karayolları ulaştırması, tersaneler, hava meydanları, THY gibi daha birçok işlevsel kurum vardı.

Türk Hava Yolları

Türk Hava Yolları filosuna hem Airbus uçaklarım hem de Boeing uçaklarını kattık. Bu iki model uçak devamlı yarışta olsun istedik... THY, 1987 yılında 57 noktaya uçuş yapıyordu. 1988'de Oslo, Tokyo, Tunus ve Cezayir THY'nin uçuş hatlarına dâhil edildi. 1988'de New York hattıyla ABD'ye doğrudan uçuşlara başladık.

Ulaştırma Bakam iken devrim niteliğinde yaptığım iş Türkiye'yi otobanlar ile donatmak oldu. Buna tek başıma karar vermedim ama alman bu kararların uygulayıcısı oldum... Bu dönemde PTT, kablolu TV'yi faaliyete geçirdi. Aynı zamanda cep telefonu alt yapı ihalelerini gerçekleştirdik. Bu Türkiye'yi iletişimde ileriye taşıyan hamlelerden birisiydi. Aynı zamanda kısa zamanda ülkenin bütün köylerini telefona kavuşturduk... Bakanlığım döneminde her il merkezine ve uygun olan ilçelere havaalanı yapılması kararını aldık.

Özal'ın Genelkurmay Operasyonu

Necdet Üruğ Paşa'nın Genelkurmay Başkanlığından ayrılma süreci başlamıştı.

Kendi vaktinden önce haziran ayında emekliliğini istedi. Normal emeklilik döneminin biteceği güne kadar görevde kalsa Necdet Öztörün da emekli oluyordu. Kendince Öztörün Paşa'nın önünü açıyordu. Necdet Öztörün ile Necdet Üruğ aynı zamanda teyze çocuklarıdır.

Bakanlar Kurulu toplantısı vardı. Herkes toplantı salonunda kendi arasında konuşuyordu. Turgut Bey geldi. Özel kaleminin TRT'yi çağırmasını istedi. Bize de vermem gereken bir beyanat var, onu verelim, haberlere yetişsin, sonra biz toplantıya devam ederiz dedi. Benim bu ortamda hiçbir şeyden haberim yoktu. Biraz sonra TRT geldi. Özal, TRT'ye hükümetimiz Genelkurmay Başkanlığı'na Necdet Öztörün'ü düşünmemektedir diye demeç verdi. Ben böyle bir demeç beklemiyordum.

Böylece Necip Torumtay Genelkurmay Başkanı oldu. Turgut Bey bence bu uygulaması ile 12 Eylül'ün izlerini silmeye çalışmıştı.

Özal Sosyal Devletten Yanaydı

Turgut Özal serbest piyasa ekonomisinden yanaydı. Fakat bununla beraber sosyal devlet olmayı çok önemsiyordu. Devletin esas vazifelerinden birinin yoksula, fakire, engelliye ve yaşlıya sahip çıkma olduğunu her zaman savunuyordu. Kanunlar o dönem için Türkiye'de bu insanlara sahip çıkmaya müsait değildi. 1986 yılında Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu'nu kurduk. Bu fon vasıtasıyla fakir, ihtiyaç sahibi, yaşlı insanlara sahip çıkmayı amaçladık. Bu fon çok büyük

hizmetler görmüştür. Bu fon daha sonra bütçeye eklenmiştir. Bu tür faaliyetler şimdi vakıflar kanalıyla yürütülmektedir. Özal, kurduğu sosyal müessesler ile fakir-fukarayı, yaşlı ve kimsesiz insanları devlet güvencesi altına almaya büyük önem vermiştir.

Özal Suikastı

18 Haziran 1988 günü Anavatan Partisi Olağan Genel Kurulu'nda, Başbakan Özal konuşmak için kürsüye çıktığında Kartal Demirağ adlı saldırgan Özal'a iki el ateş etmiş, kurşun Özal'ın önünde bulunan mikrofon demirinden sekerek Özal'ın sağ el başparmağını yaralamıştı. O an yaşadığım şaşkınlık hala gözlerimin önündedir. O an ne olduğunu bilmiyorduk. Böyle bir şey nasıl yaşanır

şaşkınlığı içindeydik. Tam bu sırada Turgut Ağabey tekrar kürsüye çıktı. "Bilhassa belirtmek istiyorum; Allah'ın verdiği ömrü, O'nun isteğinden başka alacak yoktur, biz de O'na teslim olmuşuzdur dedi. Bu konuşma büyük takdir topladı.

Özal'ın İkinci Değişim Programı

Özal'ın birinci değişim programında ekonomik konular ön plandaydı ve ekonomik karar mekanizmalarını değiştirmek için çok uğraştı. İkinci değişim programında ise sosyal politikaları ve siyaseti dizayn etmek istiyordu. Programda başkanlık sisteminin Türkiye'ye getirilmesi vardı. Esas olarak yargı, eğitim ve hukuk sistemine el atmak istiyordu. Eğitimi ve hukuku Türkiye'nin en önemli meselesi olarak görüyordu.

Türkiye bir an önce eğitimdeki alt yapı problemlerini çözmelidir. Öğretmen eksiklerini gidererek derslik sayısını modern ülkelerdeki standartlara kavuşturmalıdır. Dersliklerimizdeki öğrenci sayısı oldukça fazladır. Bir an önce bu sorunun çözülmesi gereklidir. Bilgi çağını yakalayacak alt yapı çalışmaları yapılmadıkça ülkemizin ilerlemesi mümkün değildir, şeklinde bir düşüncesi vardı.

Kürt Sorunu ve Özal

Özal, Kürt sorununu çözmek istiyordu. Bu süreçte oldukça fazla insanımızı kaybetmiştik. Bundan dolayı Özal birçok uzmana rapor hazırlattı. Bu sorunun nasıl çözülebileceğine dair birçok yaklaşımı dinledi. Öncelikle bu sorunun merkezinde yer alan insanları anlamaya çalıştı. Mehmetçikleri ve vatandaşlarımızı kaybetmemize artık dayanamıyordu. Bunun yanında büyük miktarda maddi kaynağımızı bu işe ayırdığımızı bunun da bizim gelişmemizi engellediğini görüyordu.

Bu bağlamda çözümün ancak insanlara serbest konuşma ortamı sağlanarak bulunabileceğini düşünüyordu. Özal'ın genel prensibi herkesin bu konudaki görüşlerini açıklaması yönündeydi, hiçbir sınırlama koymadan her şeyin tartışılmasını istiyordu. Türkiye'nin eyaletlere ayrılmasının bile tartışılabilceğini savunuyordu. Herkesin içindikileri dökmesi için bu tür tartışmaların olmasını doğal buluyordu. Bu eyalet sisteminin ABD, Almanya ve birçok ülkede var olduğunu, bu sistem olunca ülkenin bölüneceği fikrine katılmadığını birçok sefer ifade etti. O her şeyi tartışmanın çözümü kolaylaştıracağına inanıyordu. Bunun yanında bu konularda somut bir planı yoktu. Eğer Türkiye'yi eyaletlere ayırmak için somut bir planı olsaydı mutlak surette bunu yakınındaki bizim gibi arkadaşlara açıklardı.

Özal'ın Vefatı

17 Nisan 1993'te Özal vefat etti. Çankaya Köşkü'ne geldiğim zaman herkesin şaşkın olduğunu gördüm. Ne oldu diye soru da sormuyordum. Çünkü aynı soruları insanlar defalarca sordu diye tekrar etmek istemiyordum. Tansiyonu vardı, tontundu, Orta Asya gezisinden geldikten sonra çok yorulduğunu düşünerek kader-i ilahiye teslim oldu diye düşünüyordum. Orada Yusuf Özal ile konuştum, bana Turgut Bey'in geziden döndükten sonra Demirel'i aradığını, ona ekonomi ile ilgilenen teknik elemanlarını bana gönder, ekonomide bazı işler iyi gitmiyor, onları gözden geçirelim dediğini, bunun üzerine Demirel ona sen ekonomiyi bırak, arkadaşlar seni vatana ihanetten Yüce Divan'a gönderecekler, sen Yüce Divan'ı düşün deyince ağabeyinin mosmor olduğunu söyledi ve ekledi: Felç olmasından çok korktum. Çünkü o güne kadar ağabeyimi bu şekilde mosmor bir vaziyette görmemiştim.

Özal'a Uçakta Suikast Teşebbüsü

Özal'ın ölümünü suikast olarak düşünmemin sebebi daha önce de onu öldürmek istemiş olmalarıydı. Özal yeni bir uçak almıştı. Bu uçak 21 milyon dolara alınmıştı. Ben alınmasına karşı çıkmıştım. Bu iki motorlu bir uçaktı. VIP yolcuları taşıyan uçakların en az üç motorlu olması lazımdı. Özal gibi bir yolcunun en az üç motorlu uçak ile yolculuk yapması gerekirdi. Özal bu uçakla bir seyahatte iken elektrik sistemi aniden sıfırlandı. Uçağı Pakistanlı bir baş pilot kullanıyordu. Onun mahareti ile uçak kazasız belasız indirildi... İlk operasyonda denediler başarılı olamadılar, bundan sonra başka senaryoları devreye soktular diye düşünüyorum.

Düzce Şubemizden TSO üyelerine kredi kolaylığı

Düzce Şubemiz, Düzce Ticaret ve Sanayi Odası Üyelerine kredi kolaylığı sağlayacak.

Albaraka, reel sektör ve KOBİ'leri desteklemeye devam ediyor. Düzceli KOBİ'lerin finansal ihtiyacını karşılamak amacıyla Düzce Ticaret ve Sanayi Odası ile şubemiz arasında kredi protokolü imzalandı. Protokol imza törenine Şube Müdürümüz Ahmet Ergin, Yönetmen Murat Kaya, Düzce TSO Başkan V. Mehmet Danışmaz, Meclis Başkan V. Metin Coşkun ve Genel Sekreter Tuncay Yüksel katıldı.

Düzce TSO Başkan V. Mehmet Danışmaz, Düzce TSO üyelerinin finansal sorunlarını çözmek, bu konularda üyelere yardımcı olabilmek adına bankalarla çeşitli alanlarda protokoller imzalamaya devam ettiklerini, Albaraka ile de bu kapsamda yeni bir protokol imzaladıklarını söyledi. Danışmaz, imzalanan protokolün, Düzce TSO ve banka adına hayırlı olmasını diledi. Protokolün içeriği ve detaylı bilgi Albaraka Düzce Şubesi'nden alınabilir.

Bolu Ticaret ve Sanayi Odası ile Bolu Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği üyeleri, Albaraka tarafından sunulan avantajlı kredi fırsatlarından faydalanacak

Albaraka, Bolu Ticaret ve Sanayi Odası ile Bolu Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği'yle kredi protokolü imzaladı. Oda üyelerinin finansal kaynaklara erişiminde kolaylıklar sağlamaya yönelik imzalanan kredi protokolünün ilki Albaraka Bolu Şube Müdürü Nevzat Kaya ve Bolu Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Türker Ateş arasında imzalandı. Albaraka Bolu Şube Müdürü Nevzat Kaya işbirliğinden dolayı TSO Başkanı Türker Ateş'e ve TSO Yönetim Kurulu'na teşekkür ederek "Albaraka Türk Katılım Bankası olarak Bolu'da iki yıldan bu yana faaliyet gösteriyoruz. TSO ile de böyle bir protokol imzalayıp oda üyelerine hizmet sunmak istiyoruz" dedi.

TSO Başkanı Türker Ateş ise TSO Yönetim Kurulu olarak, üyelerinin en önemli sorunlarından biri olan finansman alanında çeşitli bankalarla kredi protokolleri yaptıklarını ve bu kez de Albaraka ile söz konusu protokolü imzaladıklarını belirtti. Albaraka'ya olumlu yaklaşımlarından dolayı teşekkür eden Türker Ateş, protokolün oda üyelerine hayırlı ve yararlı olmasını diledi.

Albaraka, Bolulu esnaf ve sanatkarları da unutmadı. Bolu Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği üyeleri imzalanan protokolle, Albaraka şubelerinden kredi alabilecekler. Protokol, Albaraka Bolu Şube Müdürü Nevzat Kaya

ile BESOB Başkanı Tahir Gayret arasında imzalandı. Protokol çerçevesinde banka tarafından kullanılabilir olacak krediden yararlanmak isteyen esnaf ve sanatkarlar, odalarından alacakları "Üyelik Belgesi" ile doğrudan ilgili şubelere yönlendirilecek. Kredilendirmesi uygun görülen üyeler, Albaraka tarafından belirlenen şartlar dahilinde ve cari mevzuat esasları doğrultusunda, ticari faaliyetleri ile ilgili olarak satın alacakları mal ve hizmetlerin finansmanında kullanmak üzere Kurumsal Finansman Desteği (KFD) kullanabilecekler. Kurumsal Finansman Desteği yöntemiyle kullanılan fonlar aylık taksit ödemeli biçimde ve en fazla 36 ay vadeli olacak.

Albaraka Türk'ten diş hekimlerine büyük finans desteği

Albaraka, diş hekimlerine özel leasing ile, cihaz ve ekipman alımında ilk 6 ayı ödemesiz 60 ay; işyeri ya da konut alımında ise 120 ay vade imkanı sağlıyor.

Yeni destek paketleri ile ürün yelpazesini her geçen gün genişleten Albaraka, şimdi de diş hekimlerine yönelik olarak 'Diş Hekimleri Destek Paketi' hazırladı. Paket kapsamında hekimlere; muayenehane yenileme ve ekipman alımı kredisi ile birlikte leasing, taşıt, işyeri/konut kredisi gibi birçok avantaj sunuluyor.

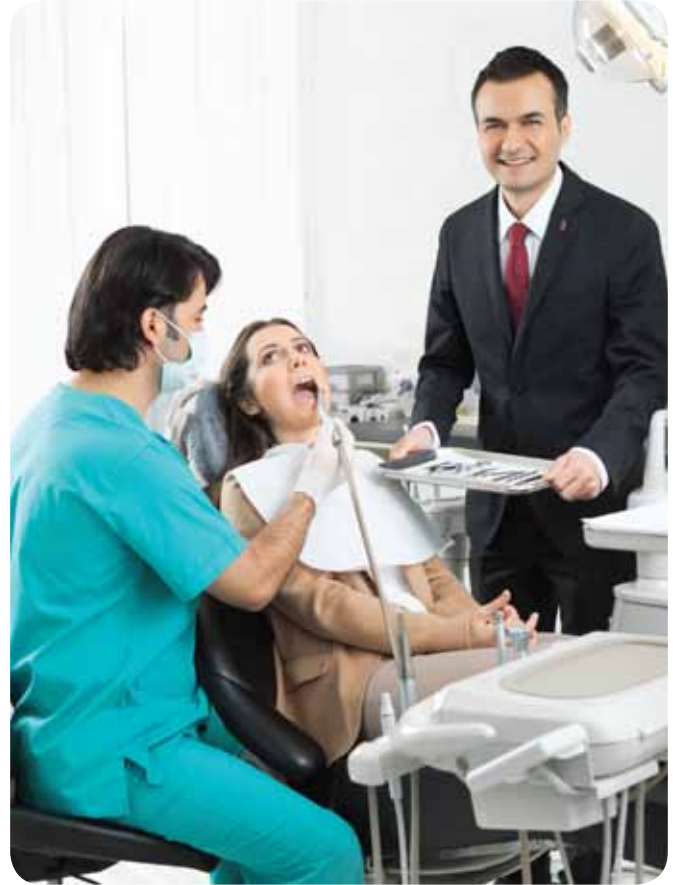
Temel bankacılık ürün ve hizmetlerinde pek çok avantaj fırsatı sunan 'Diş Hekimleri Paketi' ile hekimler, finansman ihtiyacını karşılayabiliyor ve ödemelerini kolayca düzenleyebiliyor. Muayenehane açma, cihaz ve ekipman alımı ve yenilenmesinde 60 aya varan vade imkanı sunan paket, diş hekimlerine teminat sıkıntısı çekmeden 30 bin TL'ye kadar kefalet karşılığı kredi avantajı sağlıyor.

Leasing kredisi ile diş hekimlerimiz, görüntüleme cihazları ile yurt içi ve yurt dışı ekipman alımlarında 6 ay ödemesiz, 60 aya varan vadelerde kredi imkanına kavuşuyor. Üstelik paket içerisindeki İşyeri/Konut Kredisi sayesinde 120 aya varan uzun vade ve uygun taksit seçenekleri ile diş hekimlerine kendi işyeri veya konutlarına sahip olma fırsatı da veriyor.

Paket kapsamında, güvenilir sigorta şirketleri aracılığıyla, çok özel avantajlarla diş hekimlerimizin sigorta ihtiyaçlarına da cevap veriliyor. Hekim POS kullananlar paket sayesinde yazarkasa fişine gerek kalmadan POS işlemlerini kolaylıkla gerçekleştirebiliyor.

Albaraka, bu paketle diş hekimleri için finansal çözümler üretmenin yanında uzman ekipleriyle danışmanlık desteği de veriyor.

Ayrıca sigorta, BES, Cari Hesap, Katılma Hesabı, Hekim POS, Business Card, Kredi Kartı, ATM Kartı, Otomatik Ödeme Talimatı ve İnternet Bankacılığı gibi hizmetler de paket kapsamında yer alıyor.

Albaraka'dan 'Hükümlülerin Topluma Kazandırılması Projesi'ne destek

Albaraka sosyal sorumluk çalışmalarına bir yenisini ekleyerek, Türk Hava Kurumu Üniversitesi ve Türkiye Mühendisler Birliği Derneği tarafından organize edilen 'Hükümlülerin Topluma Kazandırılması Projesi' çerçevesinde verilen bilgisayar eğitimine eğitim sponsoru olarak destek verdi.

Proje kapsamında Ankara Açık Cezaevi ve İnfaz Kurumu'nda belirlenen mahkumlara bilgisayar eğitimi verilmiş, eğitime katılan ve başarılı olan mahkumlara düzenlenen törenle sertifika takdim edilmiştir.

'Albaraka Müziğini Duyur 2013'

Albaraka Ailesi Müzik İle Birarada ...

Albaraka Müzik Kulübü tarafından başlatılan "Albaraka Müziğini Duyur 2013" organizasyonu kapsamında şu ana kadar 3 Etkinlik gerçekleştirilmiştir. Bu organizasyonda İstanbul ve çevresinde müzik ile ilgilenen kurumumuz personeli, yine müzik ile ilgilenen arkadaşlarıyla beraber biraraya gelerek Müzik Kulübüne başvurmakta ve Müzik Kulübü organizasyonu ile Albaraka Genel Müdürlük Konferans Salonunda sahne almaktadırlar. İlgili etkinlikler ile kurumumuz personeli ve aile fertleri güzel bir müzik ziyafetiyle biraraya gelme fırsatı yakalamaktadırlar.

Bereket İlahi Grubu Konseri

Personelimiz Tark Genç liderliğinde oluşturulan grup 20 Haziran gecesi ilahiler ve sema gösterileri ile Tasavvuf Musikimizden seçme eserleri, kasideler eşliğinde bizlere sundular.

Grup Karadeniz Konseri

Personelimiz Sinan Gülebaş liderliğinde oluşturulan grup 4 Ekim gecesi Albaraka Konferans salonunda Karadeniz rüzgarı estirdi.

Türk Sanat Müziği Konseri

Personelimiz Hakan Yazıcı solist olarak, sazende konuk sanatçı arkadaşları ile 15 Kasım gecesi gönül titreten şarkılar ile güzel bir Türk Sanat Müziği gecesi yaşattı.

Grup Had Konseri

Personelimiz Akın Altınışık liderliğinde oluşturulan grup 30 Mayıs gecesi türküler ile güzel bir Halk Müziği gecesi yaşattı.

Yeni bereket kapılarının sayısı artıyor

Albaraka Florya Şubesi Törenle Açıldı

Türkiye genelinde 147 şubeye ulaşan Albaraka, yeni açılan Florya şubesiyle İstanbul'daki şube sayısını 63'e çıkarmış oldu.

Albaraka Florya Şubesi'nin açılışı 13 Kasım Perşembe günü gerçekleştirildi. Açılış töreni'ne eski Çevre ve Orman Bakanı Osman Pepe, Albaraka Genel Müdür Yardımcıları Mehmet Ali Verçin, Temel Hazıroğlu, Bülent Taban, Turgut Simitçioğlu, Vakıfbank Yönetim Kurulu Üyesi Ali Fuat Taşkesenlioğlu, Halk Gayrimenkul Yönetim Kurulu Üyesi Yüksel Görgeç olmak üzere çok sayıda davetli katıldı.

Florya şubesi müşterilerine **Şenlikköy Mah. Florya Cad. No:88/1-2 Florya/Bakırköy** adresinden hizmet verecek.

Türkiye'nin dört bir yanına açacağı yeni şubelerle müşterilerin taleplerini karşılayarak onlara daha iyi hizmet verme hedefinde olan Albaraka, Florya'dan sonra yeni hizmet noktalarını da en kısa sürede halkla buluşturmayı planlıyor.

Yarının büyüklerinin bankacılık merakı

Çayırova Sultan Fatih Anaokulu Gebze Organize Sanayi Şubemizdeydi

Kocaeli'de Çayırova Sultan Fatih Anaokulu öğrencileri, Albaraka Gebze Organize Sanayi şubesini ziyaret ederek, bankacılık konusunda bilgi aldı.

Geleceğimizi emanet edeceğimiz nesiller, daha şimdiden bankacılığı merak ederek bu yönde çalışmaya başladılar. Kocaeli'de bulunan Çayırova Sultan Fatih Anaokulu'nun minik öğrencileri, meslekleri tanıma ve yerinde görme programları kapsamında Albaraka

Gebze Organize Sanayi şubesini ziyaret etti.

Bankacılık hakkında merak ettikleri her şeyi öğrenme fırsatı bulan öğrenciler, şubemize özel kendilerinin hazırlamış oldukları hediyeleri takdim ettiler.

Şube personeliyle keyifli ve bilgi dolu dakikalar geçiren miniklere "SİMURG Hikaye Kitabı" hediye edildi. Çocuklar etkinlik sonunda teşekkür ederek, mutlu bir şekilde şubeden ayrıldı.

Bu ve benzeri halkla ilişkiler çalışmalarının diğer şubelerimize de örnek olmasını temenni ediyor, Gebze Organize Sanayi Şubesi'nin tüm personeli kutluyoruz.

Albaraka yeni ve iki yıl vadeli murabaha sendikasyon kredisi sağladı

Albaraka, 15 ülkeden 23 bankanın katılımı ile toplam 196 milyon dolar ve 175,5 milyon euro'luk murabaha sendikasyon kredisi sağladı. Kredi, bankanın genel kredi işlemlerinin finansmanı için kullanılacak. Albaraka Genel Müdürü Fahrettin Yahşi, "Neticelendirdiğimiz murabaha sendikasyon işlemimizde toplam maliyeti düşürmek ve vade yapısını iki yıla uzatmak suretiyle başarılarımıza bir yenisini daha ekledik" dedi.

Türk katılım bankacılığının öncüsü Albaraka; Standard Chartered Bank, Emirates NBD, ABC Islamic Bank, Noor Islamic Bank ve Barwa Bank'ın liderliğinde, 15 ülkeden 23 bankanın katılımı ile 196 milyon USD ve 175,5 milyon euro tutarında murabaha sendikasyonu kredisi sağladı.

Bu yıl ilk defa bir yılın yanında iki yıl vadeli murabaha sendikasyonu gerçekleştirdi ve toplam rakamın 135 milyon USD ve 98 milyon euroluk kısmı 2 yıl vadeli olarak temin edildi. Sağlanan bu kredi ile aynı zamanda toplam maliyet önceki yıla göre ciddi oranda düşürüldü.

Kredinin imza töreninde konuşan Albaraka Genel Müdürü Fahrettin Yahşi, geçen yıl gerçekleştirilen murabaha sendikasyonu işleminin maliyeti LIBOR/EURIBOR+%2.00 ve vadesi 1 yıl iken, bu sene hem maliyetin düşürüldüğünü hem de yarıdan fazlası için vadenin iki yıla uzatıldığını, böylelikle bir yıl vadeli dilimin maliyetinin LIBOR/EURIBOR+%1.00, iki yıl vadeli dilimin maliyetinin de LIBOR/EURIBOR+%1,35 olarak gerçekleştiğini söyledi.

Yahşi, "Bu yıl uluslararası bankacılık alanında bankamız önemli başarılarla imza atıyor. Artan dış ticaret hacimlerimizin yanında, kaynak temini konusunda da büyük ilerleme sağladık. 2013 Mayıs ayının başında, 10 yıl vadeli 200 milyon Amerikan Doları meblağında ikincil

Sermaye Benzeri murabaha sukuk ihracımızı başarıyla tamamladık. Böylece, imza törenini yaptığımız şu andaki murabaha sendikasyonu ve uluslararası finansal kurumlardan farklı ürünlerimizle sağladığımız diğer kaynaklarla birlikte 2013 yılı içinde yurtdışı sermaye piyasalarından temin ettiğimiz fonların toplamı bir milyar Amerikan Dolarını aştı" diye konuştu.

Yahşi, kredinin Türk bankacılık sektörü ve ekonomisine duyulan güvenin önemli bir göstergesi olduğunu belirterek, "Albaraka olarak yılın ilk yarısını başarılı bir şekilde geçirdik. Toplam aktiflerimiz yüzde 15, kredilerimiz yüzde 14 ve toplanan fonlarımız yüzde 10 artış gösterdi. Geçen yılın ikinci çeyreğine göre net karımızı yüzde 16 artırarak, özkaynak karlılığımızı sektörün üzerinde yüzde 17 seviyesinde koruduk. Yılın geri kalan döneminde de sürdürülebilir büyümemize ve yüksek karlılığımıza devam edeceğiz" diye konuştu.

Her yıl 20 yeni şube

Kuruldukları ilk günden bu yana yaptıkları gibi reel sektörü desteklemeye ilerleyen dönemlerde de devam ede-

ceklerini hatırlatan Yahşi, Albaraka ailesi olarak özellikle, KOBİ'lere ve bireysel müşterilere daha yakın olabilmek için şubeleşme çalışmalarına önem verdiklerini kaydetti. Yahşi, "Gelecek 5 yıl içinde, her yıl ortalama 20 yeni şube açmayı planlıyoruz. Katılım bankacılığı çalışma modelimizin bir gereği olarak reel sektöre sağladığımız doğrudan finansman imkanlarıyla iki tarafında kazandığı bir ortaklık ilişkisi içerisindeyiz" dedi.

Genel Müdür Fahrettin Yahşi, Albaraka'nın mevcut yurtiçi fon kaynaklarının yanında, yurtdışı kaynaklı finansman enstrümanları ile büyümesine emin adımlarla devam ettiğini de sözlerine ekledi.

Murabaha Sendikasyon Kredisi Nedir?

Birden fazla bankanın, belli bir amaç için yine banka ve finansal kuruluşlara büyük tutarlarda sağladıkları uluslararası fona, sendikasyon kredisi adı verilir.

Katılım bankalarının almış olduğu sendikasyon kredileri ise "murabaha sendikasyon kredisi" olarak adlandırılır. Katılım bankalarının sendikasyon kredisi konusunda mevduat bankalarından en büyük farkı kredi kullanım sürecinde yaşanır. Murabaha sendikasyon işleminde kredi kullanan banka adına hareket eden "Yatırım Vekili" tarafından uluslararası emtia piyasalarından işlem yapılarak kredi kullanılır. Ayrıca imzalanan anlaşmalar faizsiz bankacılık prensiplerine uygun olarak hazırlanmakta ve katılım bankalarının denetim kurullarınca incelenerek, onayları alınmaktadır.

Albaraka çalışanlarından örnek davranış

Albaraka, "her bağış bir candır" anlayışından hareketle, sosyal sorumluluğun en duyarlı örneklerinden birini hayata geçirerek, 18-19 Eylül tarihleri arasında 'Kan Bağışı Kampanyası' düzenledi.

Albaraka tarafından 2011 yılından bu yana her yıl düzenli olarak yapılan Kan Bağışı Kampanyası bankanın genel müdürlük binasında gerçekleştirildi. Kampanyaya, bu yıl 140 kişi katıldı.

Kişileri kan vermeye teşvik etmeyi ve bunu alışkanlık haline getirmeyi amaçlayan Albaraka, önümüzdeki yıllarda da kan bağışı kampanyalarına devam edecek.

Kan bağışı kampanyasına katılan tüm Albaraka personeline teşekkür ederiz.

KÜTAHYA...

Ateşte Açan Çiçekler'in kenti

Kistanbul, Adana, Erzurum ya da Türkiye'nin herhangi bir yerinde camilerde çini kullanılmışsa eğer, biraz incelediğinizde, bunun Kütahya işi olduğunu anlarsınız. Bu durum ülkemizde de sınırlı değil, yakın hatta artık uzak coğrafyalarda Almanya, Avusturya, Bosna Hersek ve değişik Avrupa ülkelerinde bulunan camilerdeki çini işleri de yüksek ihtimalle Kütahya mamulüdür. Bu sebeple Kütahya'nın Türkiye'nin çini merkezi olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Osmanlı sultanlarından Yıldırım Bayezid ve II. Selim'i de şehzadelik yıllarında sancakbeyi olarak ağırlamış olan Kütahya, aynı zamanda İstiklal Savaşı sırasında işgal ordularına karşı en çetin savaşların verildiği yerdir.

Kütahya, ülkemizin hemen her biri derin tarihi geçmişe ve dolayısıyla kendisine has hikayeye sahip olan vilayetlerinden birisi. Bursa, Balıkesir, Manisa, Uşak, Afyonkarahisar, Eskişehir ve Bilecik arasında 12.000 km² yüzölçümüne ve 11 ilçesiyle beraber (Altıntaş, Aslanapa, Çavdarhisar, Domaniç, Dumlupınar, Emet, Gediz, Hisarcık, Pazarlar, Simav, Şaphane, Tavşanlı) 2013 rakamlarına göre 574 bin nüfusa sahip olan Kütahya'nın merkez nüfusu ise 225 bindir.

Köken olarak Kütahyalı olan Evliya Çelebi, baba yurdunun kendi dönemindeki halini şöyle tasvir ediyor: "Kalesi bir tepe üzerinde beşgen şeklindedir. Yedi bin evdir. Derenin iki tarafı kat kat bahçeler ve konaklarla süslüdür."

İsmi söylendiğinde akla önce kaplıcaların mı, yoksa çininin mi geldiği tartışmalı bir konu. Ağırlıklı olarak mavi beyaz renklerin kullanıldığı geleneksel Kütahya çinisi, daha çok halkın ihtiyaçlarına yönelik üretilirdi. Ancak bir kent sanatı olma özelliğini her dem korudu. Özellikle 17. yüzyılda çini üretiminde en parlak dönemini yaşayan Kütahya, uzun yıllar Osmanlı çiniciliğinin önemli bir merkezi olarak varlığını sürdürdü.

Tarihi çini mirasını günümüzde de başarıyla sürdüren Kütahyalı çini ustaları, bugün usta-çırak ilişkisinin yanında, okullarda da meslek öğreniyorlar. Kütahya Endüstri Meslek Lisesi Çinicilik ve Seramik Bölümü ve Dumlupınar Üniversitesi El Sanatları Çini İşlemeciliği Bölümü'nde, "mektepli" çini ustaları yetiştiriliyor.

Yer altı su kaynaklarının zenginliği ile öne çıkan bir şehir olan Kütahya'nın kaplıca ve termal tesisleri özellikle bahar ve kış sezonlarında yoğun ilgi görüyor. Zengin mineralli yapısıyla birçok hastalığın tedavisine olumlu etkisi olduğu bilinen Kütahya termal sularının romatizmal hastalıklar, deri, kan dolaşımı, sindirim ve eklem hastalıklarının iyileşmesinde olumlu etkiye sahip olduğu biliniyor.

Evliya Çelebi, Seyahatname'sinde Anadolu Selçukluları döneminden günümüze uzanan 800 yılı aşkın bir geçmişe sahip olan Kütahya Yoncalı Kaplıcaları'ndan övgüyle söz eder.

Çini ve kaplıcaları dışında da çeşitli yönleriyle ilgi çeken yörelerimizden birisi olan Kütahya, karayoluyla İstanbul'a 354, Ankara'ya 311 ve İzmir'e 333 km mesafede bulunuyor. 25 Kasım 2012'de hizmete giren Zafer Havaalanı sayesinde Kütahya'ya artık uçakla ulaşabilmek de mümkün.

Kütahya civarında millî parklar ve koruma alanları, kuş gözlem alanı, kaplıcalar, yaylalar ve mağaralar da yer almaktadır. Sportif amaçlı faaliyetler için oldukça elverişli olan Porsuk Barajı, Enne Barajı, Kayaboğazı Barajı ve Kuruçay Göleti gibi yerlerde

olta balıkçılığı yapılmaktadır. Şehir coğrafi konumu itibari ile av hayvanlarının zengin olduğu bir bölgede bulunmaktadır.

Şehrin simgesi olan çinicilikten başka bölgede yaygın diğer el sanatları arasında telkarilik (gümüş işlemeciliği), dokumacılık, urgancılık, tabakçılık, hasırcılık, yemenicilik, ağdacılık, semercilik, saraçlık ve nalbantlık bulunur.

Yerleşimin bugün de yaygın olduğu Kütahya kalesi ve çevresi, şehrin merkezini oluşturur. Gelişimi kuzeyinde bulunan ovaya doğru gerçekleşen

Kütahya'nın eski kesimi, Selçuklular ve Germiyanogulları Beyliği döneminde yapılmış birçok esere ve bu arada ne zaman yapıldığı bilinmesede, bölgede hüküm sürmüş her medeniyetin izlerini taşıyan kaleye ev sahipliği yapmaktadır.

Şehrin en önemli varlıkları arasında tarihi Kütahya Evlerini de vurgulamak gerekir. İki veya üç katlı olup ahşaptan yapılan bu evler, adeta kentin tarihi dokusunu günümüze taşımaktadır.

Kütahya merkezinin hemen yakınlarından başlamak üzere çeşitli ilçelerinde bulunan kaplıcalar, bu ilin sağlık turizmi açısından taşıdığı önemi yansıtır. Frigler döneminden beri var olduğu düşünülen ve özellikle de Selçuklu ve Osmanlı döneminde geliştirildiği bilinen çinicilik, Kütahya'nın belki de en önemli taraflarından birisidir. Ülkemizde ve dünyanın çeşitli yörelerinde yapılan camilerin birçoğunun çinisi Kütahyalı ustalar tarafından yapılmaktadır. Ülkemizin ve Avrupa'nın tek Çinicilik Müzesi de Kütahya'da bulunmaktadır.

Selçuklu ve Germiyanogulları döneminde yapılmış olan Kütahya'daki tarihi camiler genellikle tek kubbeli ve revaklı, üç bölümlü son cemaat yeri olan yapılardır.

Bu eserlerin en eskilerinden birisi olan Balıklı Cami, Selçuklu Sultanı II. Gıyaseddin Keyhüsrev (1237-1246) zamanında, Kütahya Fatihisi olarak da bilinen Hezar Dinari tarafından 1237'de yaptırılmış olup, kitabesinden anlaşıldığına göre

Germiyanoğullarından Süleyman Şah (1361-1387) zamanında Özbek Subaşı tarafından onarılmıştır (1381-1382). Minare ve minberinin de, Salih Mehmet isimli bir kişi tarafından 1642-1643 yıllarında yaptırıldığı anlaşılmaktadır.

Ahi şeyhlerinden Mehmed tarafından 1377'de yaptırıldığı bilinen Kurşunlu Cami de Kütahya'daki önemli tarihi eserlerden birisi olup, kare mekanlıdır.

Kesme taş tuğla duvarlara ve gösterişli bir cepheye sahip olup 1433'te yapıldığı bilinen İshak Fakih Camii'nin üç bölüm olan son cemaat mahallinin bir bölümü türbedir. Cami'nin taş mihrabının çevresinde 15. yüzyıl özelliği gösteren iki renkli çinilerden bir sıra bitkisel bezemeli çini bulunur.

1381'de Germiyanoğullarından Devlet Hatun'la evlenip, bu yıldan 1389'a kadar Kütahya valiliği yapan Yıldırım Bayezid tarafından temeli atılıp, yapımı 1410'da Musa Çelebi tarafından tamamlanan Ulu Cami ise 1889-1891'de Sultan II. Abdülhamid tarafından yeniden inşa ettirilmiştir.

Kütahya Ulu Cami, son devir Osmanlı mimarisinin klasik ölçüye bağlı az rastlanan yapılarından birisi olarak bilinir. Arka arkaya iki kubbesi, altı yarım kubbe ile çevrilip, köşelere de birer kubbe yerleştirilmiş yapının mihrabı dışı doğru beş köşeli bir çıkıntı halinde olup, yarım bir kubbeyle örtülüdür. Caminin son cemaat mahallinin, yapının eski halinden kalma olduğu düşünülmektedir.

Kütahya'da bulunan en önemli tarihi eserlerden birisi de, günümüzde kütüphane olarak kullanılan Germiyanoğlu Yakup Bey II (1390-1428) Külliyesi'dir. Medrese, mescid ve imareten meydana gelen külliye de Germiyanoğlu Yakup Bey'in türbesi de bulunmaktadır.

Külliye'nin imarethanesi dünyanın ilk ve tek Çini Müzesi olarak hizmet vermekte olup, 13. yüzyıldan itibaren üretilmiş Kütahya ve İznik çinilerinin örneklerini bulundurmaktadır. Tarihte yapılan ilk toplu iş sözleşmesi metni de Çini Müzesi'nde bulunmaktadır.

Lajos Kossuth Müzesi

Ailesi ve 56 kişilik mülteci grubuyla birlikte 1850-1851 yılları arasında Kütahya'da misafir edilen Macar özgürlük savaşının önderlerinden Lajos Kossuth (1802-1894) adına açılan müze de Kütahya'nın görülecek yerleri arasındadır.

Börekçiler Mahallesi'nde bulunan ve halk arasında Macar Evi olarak da bilinen bahçe içindeki iki katlı ve yedi odalı ahşap ev, Kültür ve Turizm Bakanlığınca restore edilerek, 1982'de Lajos Kossuth anısına müze olarak açılmıştır. Müzede, Macaristan Anayasa Tasarısını bu evde hazırladığı bilinen Lajos Kossuth'a ait eşyalar ve klasik Türk evine ait kültür varlıkları sergilenmektedir.

Kısa Tarih

Tarihi kaynaklara göre Kütahya'nın antik dönemdeki adı "Kotiaëion". "Kotys'in Kenti" anlamına gelen bu ismin kaynağı, Trakya'da yaşayan Odrisler'den olup, Romalılar'ın M.S. 38'de Anadolu'ya gönderdiği bir komutan olan Kotys'dir. Kütahya adının, eskisine benzetilerek Türkler tarafından verildiği bilinmektedir.

Tarihi derinliği içerisinde Hitit, Lidya, Frigya, Pers, Bitinya, Makedonya, Bergama, Roma, Bizans, Selçuklu ve Germiyanoğulları Beyliği dönemi bulunan Kütahya, Germiyanoğlu II. Yakup'un vasiyeti üzerine, vefatından sonra 1429'de Osmanlı idaresine dahil olmuştur. Kütahya'nın en dikkat çekici taraflarından birisi de, İstiklal Savaşı dönemlerinde yaşanan birçok olayın bu havalide gerçekleşmiş olmasındadır.

Milli Mücadele ve Cumhuriyet Dönemi

Kütahya'nın Milli Mücadele tarihimize çok önemli bir yeri vardır. Bağımsızlık mücadelesinin en önemli safhası Kütahya sınırları içerisinde yaşanmıştır.

I. Dünya Savaşı sonunda itilaf devletlerinin, Mondros Ateşkes Antlaşması hükümlerine dayanarak Anadolu'yu işgale başlaması üzerine, 20 Eylül 1919 günü Kütahya'ya gelen Binbaşı İsmail Hakkı, Yüzbaşı İsmet, Yüzbaşı Süleyman ve Mülazım Tahsin beyler Kuva-i Milliye Teşkilatını kurmuşlardır. İsmail Hakkı Bey komutasında oluşturulan 350 kişilik bir müfrezenin İngilizleri Kütahya'dan çekilmek zorunda bırakması Kütahya'da Milli Mücadelenin ilk başarısıdır. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Sevr Antlaşmasını tanımadığını ilan etmesi üzerine işgal hızlanmış, Yunanlılar 13 Temmuz'da Altıntaş'a, 14 Temmuz'da Tavşanlı'ya, 17 Temmuz'da Emet, Simav ve Kütahya'ya, 3 Eylülde Simav'a, 5 Eylülde Gediz'e girmişlerdir.

Sakarya'da durdurulan düşman ordusunu yurttan atmak amacıyla 26 Ağustos 1922 tarihinde Büyük Taarruzu başlatan Başkomutan Mustafa Kemal'in 30 Ağustos günü Zafertepe'den bizzat yönettiği meydan muharebesinde Allıören, Keçiler, Kızıltaş Deresi yolunun iki yanında Yunan birlikleri tamamen sarılmış ve imha edilmiştir.

Böylece Kütahya 30 Ağustos Zaferi ile düşman işgalinden kurtarılmış, bunu 1 Eylülde Gediz'in ve 3 Eylül'de de Emet ve Tavşanlı'nın kurtuluşları izlemiştir.

Albaraka Kütahya Şubesi

Soldan Sağa: Arif YAVUZ, Görkem ÇOTA, Tacettin KARAASLAN (Güvenlik Görevlisi), Metin Kutay KARTAL (Şube Müdürü), Mehmet Elbistan, Gazi Kutay BAŞ, Tamer TONGA

23 Ağustos 2013 Cuma günü faaliyetlerine başlayan ve resmi açılışı Aralık ayı içerisinde gerçekleştirilen Kütahya bereket kapısı, Müdürleri Metin Kutay Kartal öncülüğünde çalışmalarını sürdürüyor ve mümkün olduğu kadar çok Kütahyalı'ya hitap etmeyi ve onları hizmetlerinden faydalandırmayı düşünüyor.

Metin Kutay KARTAL / Şube Müdürü

1966 Malatya doğumlu olan Metin Kutay KARTAL ilk ve orta eğitimini Kütahya'nın Tavşanlı ilçesine bağlı Tunçbilek Beldesinde yapmış olup lise eğitimini Malatya'da tamamlamıştır. 1988 yılında Eskişehir Anadolu Üniversitesi İ.İ.B.F. Maliye Bölümünden mezun olup 1989 yılında Halk Bankasında ilk bankacılık kariyerine başlamıştır. Daha sonra sırası ile Toprak Bank, Deniz Bank, Bank Asya ve Türk Ekonomi Bankası'nda görev yaptı.

Ağustos 2013 yılında Albaraka Türk ailesine katılan Metin Kutay KARTAL, halen şube açılışını da yapmış olduğu Kütahya Şubesinde görev yapmaktadır.

Metin Kutay KARTAL evli ve dört çocuk babasıdır.

Osman Çelebi ile “Müşterinin kalbi”ne odaklanmak

Osman Çelebi

1964’de Trabzon’da doğdu. Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü’nden mezun oldu, iş hayatına üniversite öğrenimi sırasında satış temsilcisi olarak başlayan Çelebi, profesyonel bankacılık yaşamına müfettiş yardımcısı olarak 1989 yılında adım attı. Üç ayrı bankada sırasıyla, müfettişlik, şube müdür yardımcılığı, şube müdürlüğü yaptıktan sonra genel müdürlük organizasyonunda, bankacılık hizmetleri müdürlüğü, pazarlama müdürlüğü, ticari krediler müdürlüğü görevlerinde bulundu. Hâlen aktif olarak bankacılık kariyerine üst düzey yönetici olarak devam eden Çelebi, bu süreçte; satıcı ve satış yöneticisi olarak binlerce satış tecrübesini sahada yaşadı. Satışın şubeden, bölgeden ve genel müdürlükten yönetilmesi görevlerini uzun yıllar yürüttü. Temel bankacılık, katılım bankacılığı, krediler, pazarlama ve satışa yönelik eğitimler verdi. Çeşitli yayınlara mesleki konularda yazılar yazan Çelebi’nin, yayımlanmış iki kitabı bulunuyor. Sosyal sorumluluk kapsamında çevresine katkı sağlamaya çalışan Çelebi, bu amaçlı çeşitli vakıf ve derneklerin üyesidir.

“Müşteri Odaklılık” kavramı, küreselleşen dünyanın öne çıkan, sınır tanımayan önemli kavramlarından birisi. Öyle ki günümüzde “herkes herkesin müşterisi” hâline geldi. İletişim dünyası, böylesine bir iç içe geçmişliği zorunlu kılıyor. “Müşteri” kelimesi etimolojik olarak “iştira eden”, yani “alıcı” anlamına gelen temel kelimelerden birisi.

Bu girişi yapmamıza neden olan, Osman Çelebi’nin önümüzdeki *Müşterinin Kalbine Yolculuk* ve *Müşterinin Kalbinde Taht Kurmak* isimli iki kitabı. Banka ve finans sektöründe çeyrek asırlık bir deneyime sahip Çelebi’nin “Bankacılıkta Satışın El Kitabı” alt başlığıyla hazırladığı bu iki kitap, alanında bir ilk sayılabilecek türden. Teori, kurgu ve yaşanmamışlıklar değil, bir anlamda Çelebi’nin bankacılıktaki hayat öyküsü. Yani yaşadıklarını, gözlemlerini “tecrübe” hâline getirmiş bir yöneticinin ilk elden mesajları. Çelebi’nin kendi ifadesiyle, “sadık müşteri oluşturma yolculuğu”.

Osman Çelebi’nin bu iki “kılavuz kitabı”, sadık müşteri yolculuğuna çıkacaklar için, yaşanmış hayat ve iş tecrübelerini zevkle okuyacakları bir projektör niteliğinde.

Niçin “Müşterinin Kalbine Yolculuk”?

Müşteri, kendisine ancak kalbine tesir edecek sorular sorulabilirse duyarlılığı artar; kimliği, kişiliği kendisine yönelir ve maksat hasıl olur. Kitabımın önsözünde belirttiğim gibi, tüm iş hayatımdaki bilgi ve tecrübelerimi bir “bal arısı” misali alıp süzdüm ve bu yolculuğa çıkacaklara yapılması gerekenlerle yapılmaması gerekenleri tecrübi olarak ortaya koydum. Kitaplarımda bilgi ile deneyimi harmanlayıp, bu meslekte çalışan ve gelecekte çalışacak olanlara kariyerlerinde bir yol azığı olarak sunmayı denedim. Bunda da inşallah başarılı olmuşumdur. Maalesef ülkemizde bu tür eserler son derece az ve yetersiz. Küreselleşen dünyada “yerel deneyimler”in varlığı oldukça önemli ve ayrıca bizzat yaşadığımız iş deneyimlerini sonraki kuşaklara yol haritası olacak nitelikte aktarmanın da üzerimize bir yükümlülük olduğunu düşünüyorum.

Kitaplarımla, bankacılık ve finans dünyasında farklı bir “gönül yolculuğu”na çıkmak istedim. Müşteriyi sadece klasik anlamda maddi boyutlarıyla anlık ilişkiler içerisinde değil, onun kalbine nüfuz ederek, onda potansiyel hâlde bulunan değerleri rezonans, yani titreşimle harekete geçirmeyi denedim. Bunda da inşallah başarılı

olmuşumdur. Eğer başarabilmişsem, bunları deneyimlerime, yaşadıklarımaya borçluym.

Özetle; kalbine yönelmediğiniz müşteri size yönelen değil, sizden başka yön arayan bir müşteridir.

Müşterinin Kalbine Yolculuk kitabınızda, çağdaş küresel dünyada geçerli olan, kategorize edilmiş yaşayan kavramlara önemli anlamlar yüklüyorsunuz. Bunları kitabınızda ayrıntılarıyla ortaya koymuşsunuz, ancak kısaca bu konuda bize neler söyleyebilirsiniz?

Evet, haklısınız. Kitabımda "müşteriyi ve satışı tanıma yolculuğu" kapsamında temel kavramlar başlığında pazarlama, pazarlamada paradigma değişimleri, müşteri ne istiyor, üretim, satış ve pazarlama eksenli anlayışlardan tutunuz da sosyal sorumluluklar getiren bir iş yaşamına kadar çeşitli kavramlara yer verdim ve bu kavramların çağrışımlarını ülkemiz gerçekleriyle ilintileyerek bulduğum sektöre taşımaya çalıştım.

Örneğin, küreselleşen dünyanın en önemli kavramı olan "değişim", bildiğiniz gibi dağdaki çobandan üniversitedeki öğretim üyesine, magazin yıldızlarından sporculara kadar herkesin ağzında dolaşan bir nakarat... Bu son derece albenili kavramın etkisi ve büyüğü herkesi sarmış durumda.

Kuşkusuz, ben de yaşayan bu kavramı, çalıştığım bankacılık sektörüne taşıyarak ona alışılmışın dışında, sıradan olmayan bir anlam yüklemeye çalıştım. Buna da kitabımdaki değişim kavramını satışla birlikte ele aldığım bir yaklaşımla şöyle bir tanım getirdim: *"Değişim; satış dinamiğini, anlık ve geçici olan yerine uzun dönemli ilişkileri önceleyen ve sürdürülebilirlik kavramını merkeze alan yeni bir paradigmal yapıya dönüştürmüştür. Bu bağlamda yeni satış paradigması, insan ilişkileri ve bu ilişkileri pekiştiren güven kavramı çerçevesinde paylaşımcı bakış açısını yansıtmaktadır."*

Bu tanıma yüklediğim "güven" kavramı da bugüne kadar değişim kavramı ile ilgili pek ele alınmamış ve sorgulanmamıştır. Hâlbuki değişimde en önemli kavram ve etken "güven"dir. Güvenin olmadığı yerde muhteva, satış, pazarlama ve gelişme yoktur. Böyle bir tanım getirdikten sonradır ki siz yolculuğa çıkabilirsiniz. Aksi hâlde, olduğunuz yerde saymaya başlar ve yürüdüğünüzü zannedersiniz.

Kitaplarınızı ilginç hâle getiren bir husus da bilgilerden yaptığınız alıntılar, özdeyişler ve önemli yol gösterici öyküler. Böyle bir yöntemi seçmenizden nedenini sorsak, nasıl cevap verirsiniz?

Evet, haklısınız. Kitabımda başta Hz. Mevlânâ'dan olmak üzere kendi coğrafyamızın bilgeleriyle birlikte birçok Uzakdoğulu ve Batılı bilgelerin yol gösterici özdeyişleri ve "kıssadan hisse" dediğimiz hatırlatıcı ve uya-

rıcı check-in listelere yer verdim. Ben bunların çok daha etkili ve önemli olduğunu düşünüyorum.

Çünkü insanlık hayatının her safhasında yol göstericiler, benim deyimimle "kalbe yolculuk" ederek hayat denen yürüyüşte geçmişten geleceğe kadar insanlığın huzuruna katkı yaparlar. Bunlar toplum için kendi hayatlarını feda etmiş büyük bilgelerdir. "Bilgi" sahibi olanlar demiyorum, "bilgeler" diyorum. Çünkü bilginin bilgiler aracılığıyla sunulması demek, biraz önce bahsettiğim "kalbe yolculuğa" çıkarır muhatabını. Onun için bilgelerin yol gösterici sözleri rehberliğinde yolculuğumuzu sürdürmek önemli.

Bugün dünyada "guru" diye tabir edilen yönetim bilgeleri de bu türden insanlar. Onların elinde bilgi zihinden kalbe iniyor ve indiği yerde içselleştiriliyor ve kabul edilebilir, inanılabilir bir hâle dönüşüyor.

Mesela bu bağlamda benim de kitabıma aldığım Hz. Mevlânâ'nın şu sözü çok önemli: *"Ekmeği öğrendim. Sonra barış için ekmeğin bolca üretilmesi gerektiğini... Sonra da ekmeği hakça üleşmenin, bolca üretmek kadar önemli olduğunu öğrendim."*

Hatta kitabımı okuyan ve arka kapağına görüş yazan bir genel müdür, *"Mevlânâ'yı ben hiç böyle düşünmemiştim."* demişti. Önemli olan bu bilgelerin mesajını hayatın, iş yaşamının her karesine taşıyıp, orayı aydınlatabilmek.

Dikkat ederseniz, bu muhteşem bilgelerin sözleri hayatın her alanını aydınlatıyor. Kuru bilginin bir değeri kuşkusuz ki var ama bilgece sunulmasının apayrı bir değeri, kıymeti var. "Bu bilgelerin pazarlama, satış, bankacılık, finans gibi belki de en alakasız alanlarda ne işi var?" diyeceksiniz. Buna, "Doğrudan alakası var." diye cevap verebilirim.

Burada şunu ifade edeyim: Benim kitabımda kullandığım kavramların tamamı, bugün bankacılık ve finans

sektöründe satış ve pazarlama tekniklerinde kullanılan kelimelerdir. Ancak kelimelere ve kavramlara "bilgece" bir anlam katmak gerekiyor ki müşterinin kalbine yolculuk edebilesiniz. Örneğin, ben "satış"ı tanımlarken "*Satış, bir değer paylaşım sürecidir*"i benimsiyorum. İşte burada müşterinin kalbine doğru bir yürüyüş gerçekleştirip paylaşım sürecine dâhil oluyorsunuz. İmkânlarla ihtiyaçların adil bir biçimde kesiştiği bir maddi sürece mana katıyorsunuz yani.

Gelelim ikinci kitabınızın adına: "Müşterinin Kalbinde Taht Kurmak". Anladığımız kadarıyla siz birinci kitabınızla "müşterinin kalbine doğru yolculuğa" çıkıyorsunuz. İkinci kitabınızla da "müşterinin kalbinde taht kurmak" istiyorsunuz. Doğru mu?

Evet, doğru. Önce müşteriye muhatap alıp onun kalbine doğru yola çıkmak, sonra bu yolculuğu tasarlandığı gibi bitirmek ve onun kalbinde layığıyla taht kurabilmek istiyorum. Aslında kitaplarımın isimleri kitaplarımın derin özeti de ortaya koyuyor. Dikkat ederseniz kitaplarımın her ikisi de bir hedefe matuftur: müşteriye ikna etmek ve sistemin içine dâhil etmek. Kitabımda söylediğim gibi, "*Hedefsiz satışa çıkmak, denize rotasız açılmak gibidir.*" Onun için hedefimiz, doğrudan müşterinin kalbinde taht kurmak ve o tahtı daimî hâle getirebilmektir. Bunun için de "doğru" müşteriye bulmak, seçmek gerekiyor.

Dikkat ederseniz, birinci kitabım olan *Müşterinin Kalbine Yolculuk*, satıcıyı psikolojik, fiziksel ve teknik olarak satışa hazır hâle getirmeye, yani satıcıyı moral olarak hazırlamaya yönelik. İkinci kitabım *Müşterinin Kalbinde Taht Kurmak* ise bu satışa sahaya inerek kiminle, ne zaman, nasıl yapacağınıza yönelik ve sahanın bireysel ve takım hâlinde yönetimi ile ilgili.

Burada da yine bilgeliğin kılavuzluğunda, sahadan aldığımız verilerle bir satış ve pazarlama çatısı inşa ediyoruz.

Dikkat ediyorum, kitabınızda, sizin kurumsal kültürünüzün, çalıştığınız kurumun, daha da geniş ifadeyle banka ve finans sektörünün en basit en alt birimindeki işlemlerden en üst makro birimlere kadar işleyişinden yola çıkarak "bilgece bir yönetim çevrimi" oluşturuyorsunuz. Kitabınızı okuyan kurum veya sektör mensuplarına yaptıkları işle ilgili değişik bir anlam ve enerji katıyorsunuz sanki. Yanılıyor muyum?

Doğrusu, ben de sizin söylediğiniz hedefe yönelmişim. Bugün, "sıfır hatalı üretim" dediğimiz üretim bandındaki işlemleri eğer kalbî bir yolculuk olarak benimserseniz, yaptığınız işe kendinizi katar, ondan zevk alır ve başarı sağlarsınız. Bizim sektörümüzün de (her ne kadar adı bankacılık ve finans da olsa) bir anlamda üretim bandında cereyan eden ilişkiler zinciri olduğunu düşündüğümüzde, "sıfır hatalı üretim"e endeksli kadrolarla yürümek zorunda olduğumuz da ortaya çıkar. Kuşkusuz hata, insanın beşer olarak tabiatında potansiyel olarak vardır. Hatta bazen yaptığınız hatalar tecrübe kazandırarak sizi bir üst pozisyona taşır. Bir sonraki aşama da sizi öyle bir sonuca götürür ki artık "sıfır hatalı üretim" (veya biz buna "sıfır hatalı satış" diyelim) noktasına gelirsiniz.

Onun için benim kurumsal kültür algımda en alt birimdeki çalışandan en üst birimdeki yöneticiye kadar bu anlamda (sizin de söylediğiniz gibi) bilgece bir sistematik yönetim çevrimi oluşturmak vardır.

Bir de şöyle sorayım: Müşterinin kalbindeki tahtta nasıl devamlılık sağlanır? Yani zirvede nasıl kalınır?

Bütün mesele de bu işte. Bunun matematiksel bir formülü yok. Bizim alanımızda her zaman iki kere iki dört etmiyor. Onun için standart bir şablona sığınmak her zaman beklenen sonucu getirmeyebilir. Bu sebeple, arananın ne olduğunu bilmek gerekiyor. Bir kere aranan müşteri bulundu mu, ondan sonra da bir diğer meşakkatli yolculuk başlıyor: müşterinin tahtına kabul edilmek ve o tahtta müşteriyi barışık olarak daima kalabilmek. Bütün marifet, hüner de bu. Bunun için de müşterinin "değer"ini bilmek ve bu değeri sürekli canlı tutabilmekle işe başlamak gerekiyor.

Bugün oldukça yaygın kullanılan "müşteri odaklılık" kavramını gerçek anlamıyla hayata tatbik ederseniz, yani müşteriye endekslenirseniz ve onun "memnuniyetlik kapasitesi"yle barışıklık kurarsanız, o müşteri sizin tahtınızın sigortası olur.

Müşteri odaklılıkta aslında müşteriye nesne olarak görmemek esas olmalıdır. Onu kâr kulvarında bir obje olarak, sadece cebinden, kasasından ibaret görmemek gerekiyor. İlişkilerinizi üzerine bina edeceğiniz muhteva, insani değerlerden oluşmalı ki sürdürülebilir olabilsin.

Kitabımda kullandığım bir öyküdeki deyimle, "*dikenli gül bahçesinde çalışan bir bahçıvan olduğumuzu*" unutmamalıyız. Bir bahçıvanın çiçeklere gösterdiği itina ve bakım duyarlılığını satıcı, müşterinin kalbine odaklanarak göstermelidir ki orada taht kurup sürekli hâle gelebilsin. Bu ise haylice beceri ve bilgeliği ister.

Son olarak söylemek, ilave etmek istedikleriniz varsa alabiliriz.

Yüzyılımız, küreselleşen dünya iletişimin artık sınır tanımadığı, banka ve finansın da ulusal sınırları aştığı bir globalizasyona girmiştir. Diğer bir ifadeyle, dünya tek bir market olmuştur. Bütün ülkeler bu global ağa bağlı alt kümelerdir. Güçlü olan, temelleri sağlıklı olan, yerel değerlerle küresel arenayı zenginleştirebilenler yol alabilir, varlığını koruyabilir ve hayatını sürdürebilir. Bunun da yolu "kalp" dediğimiz insani eylemlerin merkezini ihmal etmemek, onu gözden kaçırmamak ve onun istediği gıdaları verebilmektir.

Her iki kitabımın da sektörümüze yararlı olmasını diliyorum. Uyguladıklarımı ve oralardan çıkardığım ders ve deneyimleri paylaşarak daha aydınlık ve daha bilinçli çalışılan bir iş ortamı oluşturmaya gayret ettim.

İlgi gösterdiğiniz için çok teşekkür ediyorum.

Kitaptan...

"Bir görüşmemde müşteriye şunu sordum: "Bütün ihtiyaçlarını biz karşılarken neden başka bankalara ihtiyaç duyuyorsun?"

Verdiği cevap oldukça ilgi çekici idi: "Eğer finansal konularda eğitim almak istesem ki ihtiyacım var, günlükü kaç TL'ye alabilirim, bilmiyorum. Fakat bankacılara randevu verdiğimde, bu çok özel eğitimi sadece dinleyerek ve bir bardak çay ikram ederek işyerimde alma imkânına kavuşuyorum. Yani, hem öğreniyorum hem kıyaslamalı rekabet avantajlarından istifade ediyorum. Piyasayı takip etme imkânına kavuşmam da cabası. Tüm bunlara kendisini geliştirmiş satış uzmanlarını dinleyerek ulaşıyorum. Ne yalan söyleyeyim, bu tür satıcıları beğeniyorum. O nedenle ki tasarruflarımı birkaç bankaya bölüştürdüm."

"Uzun yıllar bankacılık yapıp da emekli olan üst düzey bir yöneticiye, çalıştığı bankadaki meslektaşları bir veda partisi düzenleyip, plaket verirler. Plaketi alan emekli bankacıya, genç bankacılardan biri şu soruyu sorar:

– Üstad; mesleğinizde çok başarılı oldunuz, öncelikle sizi tebrik ederim. Ancak, merak ettiğim bir şey var. İşinizi çok seven birisi olarak, iş hayatına yeni başlama imkânınız olsaydı, hangi mesleği seçerdiniz?

Üstad, biraz düşünerek, herkesi hayrete düşüren şu cevabı verir:

– Din adamı olmak isterdim.

Salondaki hayretten kaynaklanan uğultular arasında, genç bankacı, merakını gidermek için sorar:

– Üstad, neden?

Üstad sakın bir şekilde şu cevabı verir:

– Neden olacak "mevzuat hiç değişmiyor" da ondan!"

"Yağmurlu veya karlı havalarda işe giderken, arabamın müsait olduğu zamanlar yolumun üzerindeki duraklardan insan almayı alışkanlık haline getirmiştım. Bunu araba sahibi olmanın sadakası olarak değerlendirirdim. Aldığım yolcularla da tanışır, yol boyunca sohbet ederdim. Çoğu yolcuların yüzlerini bile hatırlamam. Bir Cuma günü öğle sonrası şubede çalışırken, bir bey geldi ve:

– Müdür Bey, beni hatırladınız mı, diye sordu.

Baktım, ama hatırlayamadım. Sonra kendisi devam etti:

– Geçen ay karlı bir havada beni duraktan arabanıza almıştınız. Hava çok soğuktu...

– Hoş geldiniz, dedikten sonra bir şeyler ikram ettim.

Sonra, miras kalmış bir arsasını sattığını ve para yatırmak için bankaya ihtiyacı olduğunda, aklına geldiğini ifade etti. Ve önemli bir miktar vadeli hesap açtık..."

"Ben aslında sizin müşteriniz değildim. Tahsildarımın izinde olduğu yağmurlu bir günde, çek tahsilâtı için şubenize vardığımda, yağmurdan sırlıklam olmuştum. Şubeden içeri girdim. Güvenlik görevlisi güler yüzle 'Hoş geldiniz' diyerek beni karşıladı ve ıslanmış olduğumu, alt katta kurulabileceğimi belirterek bana yardımcı oldu. Kurulanıp tahsilât servisine çıkınca 'Sıcak bir şeyler içmek ister misiniz?' diye sordu ve isteğim üzerine bir çay getirdiler. O güne kadar içtiğim en güzel çayın o çay olduğunu düşünüyorum" diyerek devam etti:

"Daha sonra sıram geldi ve çek tahsilâtımı iyi bir masraf ödeyerek yaptım. Genel olarak çalıştığım bankalara tahsilât ücreti ödemem, diğerlerinde de az ödemeye çalışırım; bu konuda çok titizim. Güvenlik personelinin bu sıcak ve beklentimin üzerindeki anlayışı beni çok etkiledi ve tahsil ettiğim büyük tutarlı çekin bedeliyle vadeli hesap açtım. Akabinde gişe yetkilisi beni şube müdürü ile tanıştırdı. Bankanızla çalışmaya başladım ve şu an 6. yıldayım"

İktisatta yeni yaklaşım: Katılım Ekonomisi

“Mülk Allah’ındır, o halde...” adlı yazımızda, iktisadın en genel tanımı olan, sınırlı kaynaklarla sınırsız ihtiyaçların giderilmesi, ifadesine itiraz etmiştik. Gerçekte mülkün Allah’ın olduğu hakikatinin altını çizmiş ve Allah’ın Rahman sıfatı ile her canlının rızkını eşit verdiğini hatırlatmış ve ihtiras sahibi azmış insan yerine makul ve normal insanı temel almamız gerektiğini belirtmiştik.

Bugün ister liberal isterse sosyalist tasavvur olsun, dünyanın mülk olarak algılanması ve bunun üzerinden bir zihin ve dil inşa edilmesi hak ve hakikat peşinde olması gereken insanın yolunu kaybetmesine, acizleşmesine ve bedbaht olmasına sebep olmuştur. Bir bakıma “Asra

andolsun ki, muhakkak insan kesin bir hüsrandır...” uyarısındaki basit ancak güçlü, derin ama etkili sosyolojik analiz tecelli etmekte ve bize ışık tutmaktadır.

İnsan ihtiyacının sınırsız olduğu ifadesinden hareket eden ve bir nevi insanı ilahlaştıran, aynı zamanda insa-

nı sınırlı kaynaklar üzerinde sınırsız ihtiyaçlarını gidermeye çalışan bencil ve azgın bir varlık olarak tanımlayan bu modern dil insanı insanlıktan çıkarmıştır. Bu gayri meşru, birlik ve beraberliği bozan, şiddeti ve terörü körükleyen vahşi kapitalizmin altyapısını oluşturan, insanların bir ve tek olduğu gerçeğini inkar eden bu saldırgan dil, yolunu kaybetmiş, umutsuz ve ümitsiz, yaratılış gayesini ve varoluş nedenini unutan sözde modern ama gerçekte azgın ve sapkın bir insan prototipini ortaya çıkarmıştır.

Oysa dünya han, insan da yolcudur. O yüzden ana yurdundan hatta dede yurdundan (cennetten) kovulan/ayrılan insan, geçici ve anlık olana takılmadan sonsuz olana, Bir'e ulaşmaya çalışmalı ve bedeli yalnızlık olan bu fani hayatı yaratılış gayesine uygun ve fitratını bozmadan yaşamaya çalışmalıdır. Nasıl ki, yolcu yola çıkarırken yanına zorunlu ihtiyaçlarından başka bir şey almazsa, fani dünyanın yolcuları da dünyayı bir mülk olarak değil bir emanet olarak görmeli ve yolculuklarını bu esas üzerinden amaçlarını unutmadan sürdürmelidirler.

İnsanı kaynak, dünyayı mülk olarak gören ve buradan hareketle dünyayı ele geçirip kendi sözde ilahlıklarını ilan etmeye çalışan bu modern tarihsel tasavvura karşı meşruiyetini Bir'den alan yeni bir duruşun yeni bir anlayışın ortaya konulması artık zorunluluktur.

İnsanı ve imtihanı merkeze alarak yeni bir zihin inşa etmenin, yeni bir tasavvur oluşturmanın zamanı artık gelmiştir. Evet, bizim insanlığa yaratılış fitratını tekrar hatırlatmamızın ve bu idrak üzerinden yaratılış gayesine uygun bir ekonomik tasavvuru oluşturmamızın, yeni bir ekonomik anlayış inşa etmemizin vakti gelmiştir.

Bu konuda İslam ve onun iktisadi yaklaşımı bize ve insanlığa ışık tutmakta ve umut verici büyük işaretler vermektedir.

Bu yeni ekonomik anlayışın ilk basamağı yeni bir iktisat tanımından geçmektedir. Bu da, "sınırsız ihtiyaçların sınırlı kaynaklarla giderilmesi" tarifini sorgulayarak reddeden ve gerçek ihtiyaçla sahte ihtiyaç farkını yakalayan yeni bir dil, yeni bir terminoloji kurulması ile gerçekleştirilebilir.

Sınırsız istek ve ihtiyaç normal insanın değil yolunu kaybetmiş azgın ve hazzacı insanın, sınırlı kaynak ise dünyayı mülk gören maddeci insanın tanımıdır. Bu yaklaşımın ne kadar gayri meşru olduğu günümüz dünyasındaki çatışma, savaş ve vahşetlerden çok rahatlıkla gözlemlenebilir.

Gerçekte ise eşrefi mahlukat olan insanın ihtiyaçları sınırsız değil makuldür. Ve bu dünya hem emanettir

hem de herkese yetecek kadar büyük ve nimetlerle doludur.

Yaratıcı tarafından sınırları çizilen meşru daire keyfe kafidir söylemi bu anlayışın bir tezahürüdür. Bu tezahür insanda bir kanaat duygusu ve adalet anlayışı oluşturduğu gibi aynı zamanda fitratı doğrulayan bir dünya/imtihan yeri iklimi de oluşturur. Bu iklim ise birlikte yaşamayı teşvik eder, vermeyi, paylaşmayı ve katılımcı bir hayatı öngörür ve destekler.

İnsanı yaratılış gayesine çekmenin ilk adımı yeni bir mülkiyet dili oluşturmaktır.

Bu yeni mülkiyet dili "Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ındır, Mülk Allah'ındır, Adaleti titizlikle ayakta tutun" düsturları üzerinden oluşturulmalıdır. Bu mülkiyet dilinin merkezine dünyanın emanet olduğu gerçeği yerleştirilmeli ve buradan hareketle emeğin ve çalışmanın erdemi ile alın terinin onuru üzerinden yeni bir iktisadi tasavvur oluşturulmalıdır.

Bu tasavvur insanı insan yapan niteliklerinden koparan, onu azgın ve sapkın bir tüketiciye çeviren anlayışa karşı çıkmalı ve hemen akabinde bu prototipi yerine meşru dairenin keyfe kâfi olduğu ve ihtiyaçlarının sınırsız olduğunu reddeden bir insan prototipi ortaya çıkarabilmelidir.

Unutmamalıyız ki: İnsan hakka ve batıla, iyiliğe ve kötülüğe, doğruluğa ve yanlışlığa, güzele ve çirkinliğe eğilimlidir. Ahseni takvim olan insan için bir boyut eşrefi mahlukat diğeri ise esfeli safilindir.

Eşrefi mahlukat olan asıl insan için dünya bir mülk değil bir emanettir. Her insanın ırk, din,

dil, cinsiyet vb. niteliklerinden bağımsız olarak dünyada ve içindekilerde hakkı vardır. Ve bu hak doğuştan hatta ana karnındayken kazanılmış bir haktır. Bu hak devredilemez, terk edilemez ve gasp edilemez bir haktır. Dünya Allah'ın Rahman sıfatının bir gereği olarak inkarcılar dahil herkesin rızkının eşit verildiği bir yer olduğu gibi, gelecek kuşaklar da dahil tüm insanlığın ortak malıdır. O yüzden onda ve onun nimetlerinde ahiretin tarlası olarak gelmiş, geçmiş ve gelecek bütün insanlığın hakkı vardır.

Dünya aynı zamanda gelecek kuşaklara hakkıyla bırakmamız gereken bir emanet olduğu için kimsenin imtiyazına geçmemelidir. Dünya ve içindekiler herkesindir ve herkesin olduğu için de bütün insanlığın katılımına açık olmalıdır. Çünkü o amaçla yaratılmıştır.

Dünya ve içindeki nimetlerinde üzerinde yaşayan herkesin hakkı olduğu için bütün insanlık bu hakkını hep beraber kullanmalı ve bu nimetleri paylaşmalıdır. Yani

“Sınırsız istek ve ihtiyaç normal insanın değil yolunu kaybetmiş azgın ve hazzacı insanın, sınırlı kaynak ise dünyayı mülk gören maddeci insanın tanımıdır. Bu yaklaşımın ne kadar gayri meşru olduğu günümüz dünyasındaki çatışma, savaş ve vahşetlerden çok rahatlıkla gözlemlenebilir.”

dünya ve içindeki nimetlerin istifadesi herkesin ama herkesin katılacağı bir ekonomik anlayışla insanlığın hizmetine sunulmalıdır.

Bu konuda rahmetli Sabahattin Zaim hocanın altını çizdiği şu çerçeveyi hatırlayalım:

İslam iktisadında hedef sadece para kazanmak, mülk edinmek değildir. Asıl amaç insanın hayat yolculuğu boyunca ekonomik ihtiyaçlarını gidermektir. İslam ekonomisinde de İslam bankacılığında da gaye kar değil hizmettir. Üretimi geliştirmek, çalışmayı artırmak ve paylaşımı yaygınlaştırmaktır.

İslam ekonomisinde gösteriş tüketimi yerine ihtiyaç tüketimi esastır.

İslam ekonomisi gelir dağılımındaki dengeyi ve sosyal adaleti sağlamayan sistemlere karşı yeni bir model arayışında olan insanlığa bir alternatif sunmaktadır.

İslam ekonomisinin felsefesi, metodolojisi, analizleri, uyarlaması kapitalist iktisattan çok farklıdır. Kapitalist iktisatta insan maddi ekonomik insan (homo economicus) İslam iktisadında ise değer insandır. Yani insanın yaratılış fitratı üzerinde olması esastır.

Yine bu konuda İmam Gazali'nin şu tasnifi bize ışık tutmalıdır:

İktisadi öncelikleri şu sırada konumlamak mümkündür: Zaruri ihtiyaçlar, hayatı kolaylaştırıcı ihtiyaçlar ve güzelleştirici ihtiyaçlar.

Zaruri ihtiyaçlar insanın beş temel hakkını (iman, can, akıl, nesil, mal) esas alan ihtiyaçlardır. Hayatı kolaylaştırıcı ihtiyaçlar, şart olmamakla beraber hayattaki meşakkatleri ve güçlükleri giderici ihtiyaçlardır. Güzelleştirici ihtiyaçlar ise rahatlığın ötesinde estetik, güzellik, zarafet ve sanat duygularını tatmine yarayan ihtiyaçlardır.

Üretimde zaruri ihtiyaç maddelerinin öncelenmesi esastır. Ardından kolaylaştırıcı ve sonra da güzelleştirici ihtiyaç maddelerini üretmek öncelenmelidir.

Başkalarına zarar verecek şekilde yaşamak zulüm, vermeyecek şekilde yaşamak adadlettir.

Kendine yapılmasını istemediğin şeyi başkasına yapmamak temel düsturdur.

İmam Gazali iktisat ve ahlak teorisinin merkezine ihşanı koyar. İhşanı başkalarına faydalı olacak şekilde davranmak olarak tanımlar.

Sabahattin Zaim hoca ve İmam Gazali'nin bu yaklaşımlarından da istifade ederek yeni bir iktisadi anlayış oluşturmalıyız. Bu anlayışın temeli insanların bir, eşit ve kardeş yaratılmasından hareketle 'birlik, eşitlik ve kardeşlik' duygusudur, şuurdur. Gerçek adaletin tesisi ancak böyle olur.

Bu anlayış birlik, eşitlik ve kardeşlik temelinden başlayarak hayatın bütün alanlarında ve süreçlerinde katılımı esas almalıdır.

Maddeci ve materyalist kapitalist iktisada karşı oluşturulan bu yeni iktisadi anlayış sorgulayıcı olmalı, haksız kazanca, sömürüye ve adaletsizliğe karşı çıkmalı, birliği, eşitliği ve kardeşliği bozmayacak ortalama bir yaşama tasavvuruna sahip olmalıdır.

Bu anlayış, insanın bizatihi Adem'in evladı olarak eşrefi mahlukat olarak onuruna ve haysiyetine yaraşır asgari bir yaşama standardına uygun hayat sürmesini teminat altına almalıdır. Bu yeni anlayış, insanlar ve toplumlar arasında derin uçurumlar ve farklar olmasına fırsat vermemeli, varlık ve her türlü kişilik özelliklerinden bağımsız olarak herkesin vasat bir 'yaşama standardı bantı'nda kalması için bilinç oluşturmalı ve yaymalıdır.

Bu ekonomik anlayış bir başlangıç olarak gündeme gelmeli, insanı ve imtihanı merkeze alarak üzerinde titizlikle çalışılmalı, tartışılmalı, geliştirilmeli ve derinleştirilmelidir.

Böyle bir şuur üzerinde inşa edilen bu katılımcı anlayış hem insana ve haysiyetine yakışan bir haslettir hem de bereket getiren bir tutumdur.

O yüzden insanlığın hayrına olan bu yeni ekonomi politik anlayışa özünü izah edici, açık, sade ve kuşatıcı yeni bir isim bulmak zorundayız. İşin açıkçası, yeni bir ekonomi tanımına ve ismine ihtiyacımız vardır.

Bu yeni ekonomi politik anlayış İslam Ekonomisi olarak adlandırılabilir. Ancak olumlu olumsuz bütün yapılanların bütün çağları kuşatan, insanlık ve gelecek için tek ve vazgeçilmez umut olan İslam'a mal olma riski olduğu için bundan kaçınmak gerekir.

Bu yeni anlayışa Faizsiz Ekonomi de denebilir. Ancak bu kavram isminden de anlaşılacağı gibi, olumsuz bir tanımlama olup neyin olmasını değil de neyin olmaması gerektiğini ifade eden bir tanımlama olur ve ayrıca sanki karşı bir reaksiyon algısı oluşturduğu için de çok uygun olmayabilir.

Bu açıdan biz diyoruz ki, insanlığın/ademoğlunun bir, eşit ve kardeş görüldüğü, dünyanın ve içindekilerin herkese amade kılındığı, kullanımına açıldığı ve bütün insanlığın dünya ve nimetlerine katılımının esas alındığı bu yeni ekonomi politik anlayışın adı Katılım Ekonomisi olsun.

Katılım Ekonomisi insanı kaynak değil değer dünyayı mülk değil emanet gördüğü ve herkesin onda hakkı olduğu gerçeğine dayandığı için dünyanın yaratılış amacına daha uygun bir anlayıştır. Bu isim dünyanın 'yitik cennet' yolculuğunda bir ağaç altı, bir gölgelik olduğu gerçeğinin anlaşılması ve bu gerçeğin yaşatılması için uygun bir isimdir.

Kapitalist iktisadın her ne şekilde olursa olsun meşru, gayri meşru her yoldan menfaati maksimize etmek istemesine, o yüzden insanı ve toplumu ifsat etmesine karşı, Katılım Ekonomisi insanı merkeze alır, onu değer görür ve felsefesini ahlak ve değer temelli dünya üzerine bina eder.

Katılım Ekonomisi insanı eşrefi mahlûkat olarak ele alır ve onu Allahın yeryüzündeki halifesi olarak mütalaa eder.

Katılım Ekonomisi her sahada adalet, toplumun tümüne şamil adalet düsturu ile hareket eder. Adaleti, mülkün yani hükümlüğün temeli olarak ele alır. Katılım Ekonomisi meşru üretim (alkol, kumar, uyuşturucu, vb. yok) ve gelirden bağımsız meşru tüketim üzerinden kendini temellendirir. Hatta harçayarak yok etmek olan tüketim yerine israftan uzak herkesin makul ihtiyacını gidermeyi gözetir, hayatı ve eşyayı değerlendirmeyi esas alır.

Katılım Ekonomisi üretimi, gelişimi ve çalışmayı teşvik eder, katılımı ve paylaşımı esas alarak sefahati de sefahati de önler. Vermek, paylaşmak ve fedakarlık yapmak üzerinden yaşanabilir bir dünya kurgular.

Katılım Ekonomisi tüketim ve israf ekonomisi yerine kanaat, tasarruf ve verim ekonomisini temel alır.

Katılım Ekonomisi için hedef geliri ve serveti artırmak değil, hedef insan ve onun mutluluğudur. Dolayısıyla zekat, sadaka ve infak güzelliklerinin yanında servetin belli gruplar arasında dağılmasını engellemek yani serveti tabana yaymak ve dağıtmak için özel stratejiler belirler. Bütün semavi dinlerin yasakladığı Protestanlığın meşrulaştırdığı faize karşı faizsiz ve katılım temelli bir dünya tasavvur eder.

Katılım Ekonomisi küçük ölçekli, sadece kar amacı gütmeyen, üretimi ve reel sektörü destekleyen bir finansal hizmeti baz alır. Milli gelir artışının içinde üretim faktörünün esas alınmasını gözetir.

Sonuç olarak, dünyayı ve kendisini tüketen gözü dönmüş gösterişçi küresel kapitalist ekonominin yegane ve tek alternatifi Katılım Ekonomisidir.

Katılım Ekonomisi insanı temel alıp oluşturduğu yeni zihinle, insanı azgınlaştıran, saptıran, acizleştiren kapitalizme karşı tek çaredir.

Katılım Ekonomisi 'insanlar bir, eşit ve kardeştir' ilkesine hayat verecek, kurucu ve inşa edici bir iktisat felsefesine zemin oluşturacak ve buradan hareketle dünyanın ve insanlığın kurulumu için bir fırsat ve imkan oluşturacaktır.

Katılım Ekonomisi insanlığa yaratılış gayesini, varlık amacını idrak ettirecek tek çaredir tek çözümdür.

Çiçek Derman: Hem 'mektepli' hem de 'alaylı' bir sanatkâr...

"Her hüner makbul imiş, illâ edeb, illâ edeb"

Siz, Gelenekli Sanatlarımızın tezhip sahasındaki önemli isimlerinden birisi olmanın yanında, klasik tabirle hem mektepli ve hem de alaylı bir sanatkârsınız. Önce şunu soralım: Tezhip nedir? Daha çok nerelerde kullanılır?

Evet, sizin de belirttiğiniz gibi, bizler geçiş devrini yaşayan nesil olarak hem alaylı, hem de mektepli olma şansını yakaladık. Usta-çırak, tilmîz-üstâd veya hoca-talebe şeklinde ifâde edilen teketek eğitim aldık ve hocaların rahle-i tedrîsinden geçtik.

Tezhip, ezilmiş varak altın ve muhtelif boyalarla gerçekleştirilen cazip bir kitap sanatıdır. Yazma kitap, levha, hilye ve kıt'a bezemelerinde kullanıldığı gibi, başlı başına da uygulanan bir klasik sanatımızdır. Yani sadece hatla birlikte olması gerekmez. Tezhibin yapı malzeme-

si olan motifler çini, halı, kalemîşi, taş ve maden işçilikte de kullanılır. Uygulama farkı bulunsa da aslı aynıdır.

Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver Hoca'nın yanında Tezhip sanatını tanımanız, hayata bakışınızı ve tercihlerinizi değiştirmiş gibi. Ancak yine de yüksek öğrenim tercihinizin sanat tarihi olması, sanata yakınlığınız olduğunu gösteriyor galiba, ne dersiniz?

İstanbul Kız Lisesi mezuniyetim sonrası İstanbul Üniversitesi merkez binasında bulunan Tıp Tarihi ve Deontoloji Kürsüsü kurucusu Dr. Süheyl Ünver Hoca'nın (1898-1986) yanında çalışmaya başladım, bu 1963-1964 yıllarını içine alan tam 22 aydır. Klasik sanatlarımızı ve millî kültürümüzü daha yakinen tanımaya çalışmam, bunu uygulayan sanatkârların bir kısmıyla tanışmam hep bu dönem zarfındadır. Zaten bu donanım neticesi İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü'ne başvurduğum ve giriş imtihanını kazanarak burada okumaya başladım.

Kendilerinden ders aldığınız diğer isimler, Muhsin Demironat ve Rikkat Kunt'a talebeliğiniz aynı zamanlarda mıydı, yoksa sırayla mı gerçekleşti?

Bu sanatı tanımam ve çalışmaya başlamam Dr.Süheyl Ünver hocamla oldu. Birlikte kütüphane ziyaretleri yapar, sergileri gezerdik. Süleymaniye, İstanbul Üniversitesi ve Topkapı Saray Müzesi kütüphaneleri, sık gittiğimiz yerlerdendi. Bir yazma eser nasıl incelenir, nasıl faydalanılır, nelere dikkat edilip notlar alınır, hocamdan öğrendim. Daha sonra anneliğim sebebiyle tezhibe ara vermek zorunda kaldım.

Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nin emekli hocası Muhsin Demironat (1907-1983) ile çalışmam 1975 yılında, Çağaloğlu /Emin Barın Atölyesi üst katında ufak bir grup talebeyle başladı. Ancak bir yıl devam edemedi, Hocanın kalp rahatsızlığı sebebiyle dersler kesildi.

Yine Akademi'nin emekli hocalarından olan Rikkat Kunt Hanım'la (1903-1986) ise, Necmeddin Okyay (1883-1976) hocamızın vefatı sebebiyle kendisine tâziye ziyaretiyle başladı ve 1976-1986 arası, onun ölümüne kadar kesilmeden devam etti. Aslında üç hocamla da yakınlığım onların ömürleri boyunca sürdü. Üzerimde hakları büyüktür.

Kendisine dâir bir yayın bulunmayan ve unutulma yolunda olan merhume Rikkat Kunt için birkaç ay evvel müstakil bir kitap yazıp neşretmek bahtiyarlığına erdîğimi belirtmeliyim.

Uğur Bey’le tanışmanız ve evliliğiniz husûsunda tezhip sanatının rolü vardır herhalde, mümkünse anlatabilir misiniz?

Aile kurmamda tezhip sanatının değil de, karakter ve şahsiyet uyuşmasının rolü oldu, diyebilirim. Uğur Bey’i Tıp Tarihi ve Deontoloji merkezinde çalışmamdan önce de tanıyordum. Tabii bizi sanat da yakınlaştırdı ve bir daha da hayatımızdan çıkmadı.

İlk çocuğunuz dünyaya gelip, üniversite eğitimine ara verdiğinizde, tezhiple ilgili çalışmalarınıza devam ediyor muydunuz?

1965 Kasım’ında ilk oğlumu kucağıma aldım, annelikle hayatımda büyük bir dönüm noktası yaşadım. Çalışma hayatım zaten evlilikle kesilmişti, öğrencilik hayatım da annelikle nihayetlendi. Bütün vaktimi oğlumla değerlendiren düzgün Türkçe öğrenmesine, ancak çocuklukta edinilen aile terbiyesini kazanmasına çok önem verdim. Dört yıl sonra ikinci oğlum dünyaya geldi, aynı düzgün yetiştirme gayreti içinde iki oğlumla meşgul olurken 1971 yılında Kubbealtı Nakışhanesi’nin açılması oraya devama başladım. Bu yıllarım oğullarımla birlikte kendimi de yetiştirmeye çalıştığım yıllardır. Aynı zamanda tezhip çalışmalarımı da sürdürüyordum.

Günümüzde kadınların sıklıkla karşılaştığı ‘kariyer mi, çocuk mu’, daha doğru bir deyimle ‘kariyer mi aile mi’ sorusuyla karşılaşmış ve belli ki oldukça fedakarca bir karar vermiş, ancak yıllar sonra arayı tekrar kapatmışsınız. Günümüzde bu meseleyle karşılaşanlara neler tavsiye edersiniz?

Bence annelik her şeyin önünde gelmelidir. Herkesce bilinen “Çocuk, Allah’ın bir emanetidir ve gerekli ihtimam içinde büyütülmelidir. Zira gelecek nesiller annelerin eseridir” sözüne gönülden inanarak hayatımda uyguladım. Bugün olsa yine aynı şeyi yapardım. Ancak, günümüzde genç annelerin işi zor. Her gerekeni tam yapabilmek de hiç kolay değil.

Anlaşıldığı kadarıyla tezhip bilgi, dikkat ve bununla beraber müthiş sabır gerektiren bir sanat dalı. Siz başlarken yeteri kadar sabırlı mıydınız, yoksa uğraşmaya başladıkça mı sabrınız arttı?

Ben, Rabbimin bir lûtfu olarak hakikaten çok sabırlıyım. Aslında vâir olan bu huyum, sanatımla da arttı. Ancak, azimli ve idealinden vazgeçmeyen karakterim sâyesinde biri büyük, üçü küçük dört erkekle yüksek tahsilimi tamamlayıp yine gayretim ve çalışmamla mevkî ve ünvan sahibi oldum. Vaz geçmek, pes etmek, tembellik benim hayatımda yeri olmayan şeylerdir.

Sergilenip çok sayıda insan tarafından görülebilecek levhalar ve minyatürler dışında, bu sanatın tatbik edildiği kitap vb. eşyaların az sayıda insan tarafından görülüyor olmasının, bu sanat dalıyla alakalı herhangi bir olumsuzluğu var mıdır?

Yazma eser ve mushaf bezemesi günümüzde artık çok ender yapılabiliyor. Daha çok levha, kıt’a veya hilye gibi duvara asılabilecek hatlar bezeniyor. Böyle olunca da çok sayıda insan tarafından seyredilme imkânı doğuyor.

Günümüz itibariyle Tezhip Sanatında geline durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Üniversitelerde bu sanatları öğreten bölümlerin henüz açılmadığı yıllarda, tezhip sanatını usta-çırak usulüyle öğrenmiş biriyim. Yüksek tahsilimi de Sanat

“Sanat, asırlara rağmen kalıcı olandır. Klâsik sanatlarımız içinde bin yıldan fazladır varlığını sürdüren Tezhip Sanatı, uzun bir zaman, sabır ve kabiliyet ister. Bu sanatın uygulamasında kullanılan yegâne âlet fırçadır. Ama o fırça şâyet ehil elde olmazsa, eser meydana getirmek imkânsızdır. Fırçaya aklınızın yanında eğer gönlünüzü de katmazsanız neticeye varamazsınız. Bence; sanat, ibâdet hazzıyla gerçekleştirilirse, alınan sonuç muhteşem olur.”

“Benim için aile çok önemlidir; zira, cemiyeti aileler meydana getirir ve bir cemiyetin çökertilmesi için ilk hedef ailedir. Aileyi yok ederseniz cemiyet kalmaz. Bir Türk kadını ilk önce ailesine sahip çıkmalı; çocuklarının, eşinin huzurunu ve yuvasının devamını sağlamalıdır. Hayatımızda ilk terbiyenin ailede başladığını, anadilin ailede öğrenildiğini, karakterimizi oluşturan belli başlı değerlerin ailede kazanıldığını hepimiz biliyoruz. İnsanı insan yapan bu değerler, zamanında çocuklara tanıtılmayınca maalesef sonradan telâfi edilemiyor. Bu sebeple çocukluk dönemi ni çok iyi değerlendirip, evlâtlarımızı—adeta tezhip işler gibi—yetiştirmeliyiz. Çocukluğunda, haram, helâl ve günah, sevap gibi değerleri öğrenerek büyüyen bir insandan kötülük gelmeyeceğine inanırım.

Ev, aile fertlerinin gün bitiminde koşu koşu geldiği, orada huzur ve sevgi bulunduğu, sıkıntılarını paylaştığı sıcak bir yuva olmalıdır. Bunu temîn etmek de en çok anneye düşer. Bence; “En güzel ev, içinde mesud bir aile barındıran evdir”. Zarflara takılıp mazrûfu unuttur olduk. Maddî ihtiyaçların karşılanması, maalesef hiçbir zaman mânevî hazları beraberinde getirmiyor. Uzun ve huzurlu bir evlilik fedakârlık ister, sabır ve tahammül ister. Güzel şeyler ancak ter dökerek, emek sarfederek kazanılabilir. Beraber yaşlanmak, acısıyla tatlısıyla bir hayatı birlikte yaşamak zor, ama o nisbette değerlidir. Aile mukaddesdir, aile mahremiyeti önemlidir. Pek çok hadise aile içinde kalmalı ve aile içinde halledilmelidir. Ailede kadının yeri çok önemlidir. “Erkeğini vezir eden de, rezil eden de kadındır.”

Tarihi eğitimi alarak yapmış olmam bana çok şey kazandırdı.

Bu sanatların kaybolmadan günümüze kadar gelmesi için asıl mücadeleyi verenler hocalarımızdır. Eğer tezhip sanatının bugününü görselerdi, eminim çok bahtiyar olurlardı. Ben öğrenciyken tezhip kelimesini hiç duymamış pek çok kişiyle karşılaşmışım. Bugün ise tanınan, sevilen ve heveslisi çok olan bir sanat dalı haline geldi.

Tezhip, diğer gelenekli sanatlarımızla, özellikle de hat sanatıyla bağlantılı bir saha. Bu sahaya niyet edenlerin diğer gelenekli sanatlarımız konusunda da bilgi sahibi olmaları bir ihtiyaç mıdır?

Tezhip ile hat, birbirlerini tamamlayan iki sanat dalıdır. Bir hat, ne kadar mükemmel yazılmış olursa olsun, eğer

usta bir müzehhibin eline düşmez de bilgisizce bezenirse, değerinden değil ama, güzelliğinden çok şey kaybeder. Mükemmel bir tezhib de eğer rastgele yazılmış hattın yanında bulunursa, o emeğe yazık olur. Hâsılı, mükemmel bir hattın, mükemmel bir tezhible bezenmesi, her iki sanat için de bir talihdir.

Bezeme safhasında müzehhibin bilmesi icâp eden önemli noktalar vardır. Kitap sanatları bir bütündür, kabı, hattı, tezhibi, ebrûsu ve varsa minyatürüyle ilgili ana kurallar, tabii bezeme öncesi öğrenilmelidir.

Bu sanatla tanışıp, kısa bir süre sonra kendilerine ‘müzehhip’ ünvanlı kartvizitler bastıran acelecileri bir kenara bırakırsak, bu işi geleceğe taşıyacak sanatçılar yetiştiğini söyleyebilir misiniz?

Tabii söyleyebiliriz. Ben gelecekte çok umutluyum. Zevki, renk bilgisi yerinde olan ve klasik sanat kurallarını yeni tasarımlarla harmanlayarak bugünlere taşıyan genç müzehhip ve müzehhibeler yetişti. Hele milletlerarası tezhip müsabakalarında derece alan gençlerimizi gördükçe daha da keyifleniyorum.

İşe, kartvizit bastırarak başlayanlara ise şu beyti ithâf etmek isterim:

"Ehl-i diller arasında aradım kıldım taleb.

Her hüner makbul imiş, illâ edeb, illâ edeb."

Tezhip sanatıyla daha çok hanımların ilgilendiği kanaati, doğru mudur? Öğrenme süreci ve sanatın icrası açısından erkek ve kadın arasında bir fark var mıdır?

Tarihimizde tezhiple uğraşan bir hanım bilinmemektedir. O zamanlar tezhip, bir erkek sanatıydı. Çünkü Nakkaşhane'lerdeki toplu çalışmalarda hanımların yeri yoktu. 1915'de kurulmuş olan Medresetü'l-Hattâtîn'de de tezhip dersi alan bir hanım ismi işitmedik ve kayıtlarda rastlamadık. Şu hâle göre bizdeki en eski müzehhibe 1936'da Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, Türk Tezyînatı Şubesi'ne öğrenci olup 1941 yılında mezuniyete hak kazanan Mihriban Sözer Keredin (1914-2009) olmalıdır. 1942'de de aynı şubeden Rikkat Kunt Hanım mezun olmuştur. İlerleyen zaman içinde Türk Tezyîni Sanatlar şubesinin hanım öğrencileri çoğalmıştır.

Bu sanata yatkın bir kişinin, ders almaya başlamasından sonra, artık tezhip sanatçısı olduğunun söylenebilmesi için ne kadar çalışması gerekir?

Bir zaman söylemek doğru olmaz. Çünkü tâlip olanın kabiliyeti, zamanı ve isteği çok önemlidir. Aslında, sanatta "Ben oldum" denmemelidir. Sanatın sonu yok, insan hayatı buna yetmiyor. Daima tekâmül halinde olmak ve yeni arayışlar içinde çalışmak gerekir. Çünkü yerinde duran geri kalmaya mahkumdur.

Müzehhiplik, gerektiğinde insanların hayatlarını da kazanabilecekleri bir sanat dalı mı, yoksa bir tür hobi midir?

Bugün tezhip yaparak hayatını kazanan, sipariş çokluğu sebebiyle ancak ileriye tarih veren sanatkarlar var, hamdolsun.

Yıllardır talebeler yetiştiriyorsunuz. Yatkınlık ve tabii ki sabır gerektiren tezhibin, kendisiyle ilgilenenlerde olumlu değişiklikler meydana getirdiğine şahit olmuşsunuzdur herhalde?

Güzel eserler meydana getirmek gayreti içindeki talebelerim, eğer zamanla bu güzellikleri kendi karakterlerinde de uygulamayı başarırlarsa, neticesi muhteşem olur. Çünkü bu sanattan maksad, insanın kendini bezeyebilmesidir. Kâğıt üzerinde kalmadan, eğer ahlaklarını da güzelleştirebiliyorlarsa maksad hâsıl olmuş, demektir.

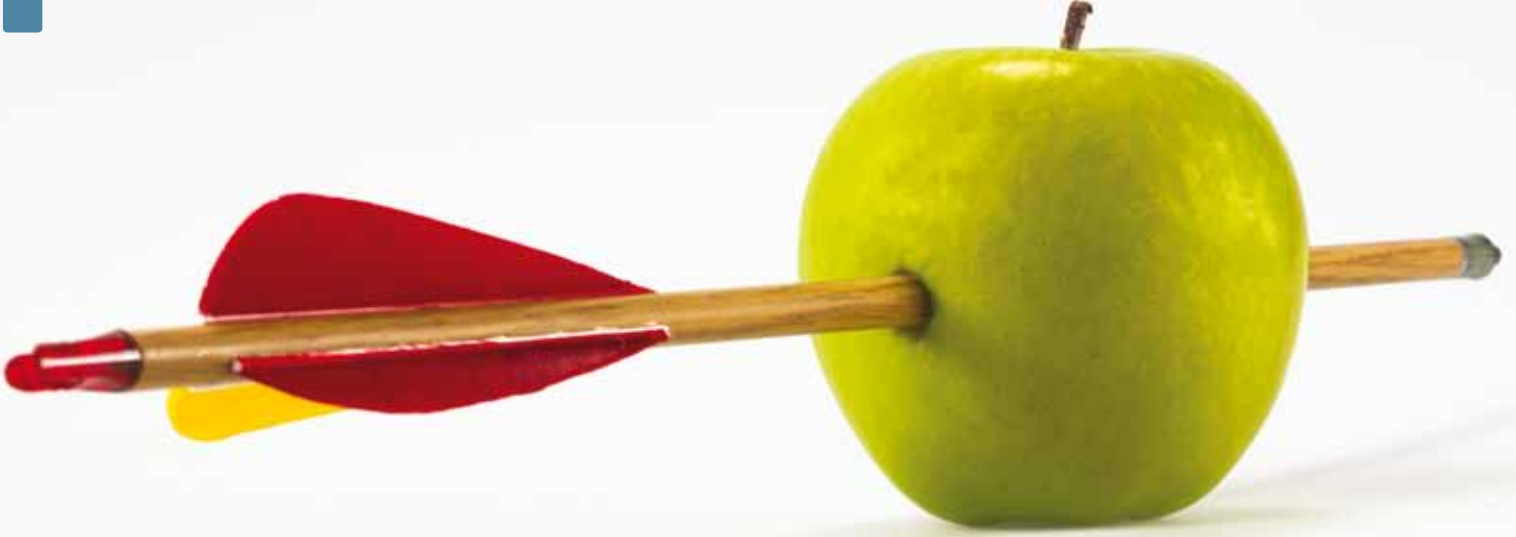
Prof. Dr. ÇİÇEK DERMAN

1945 yılında Ankara'da doğdu. İstanbul Kız Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü'nden mezun olan Çiçek Derman, 1985'ten 2012 yılına kadar Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde öğretim üyesi yaptı. Geleneksel Türk Sanatları Bölümü ve Tezhip-Minyatür Anasanat Dalı kurucu başkanlıklarından sonra Fakülte Dekanlığı'nı üstlendi.

Tezhip sanatını usta-çırak usulüyle, Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver, Muhsin Demironat ve Rikkat Kunt'dan öğrenerek 1982 yılında icâzete hak kazanmıştır. 1976'dan başlayarak 24 sene, fahrî olarak Kubbealtı Nakışhânesi'nde tezhip hocalığında bulundu. İlk şahsî sergisini 1987 yılında, Kanuni Sultan Süleyman Sergisi kapsamında Chicago'da açan Çiçek Derman'ın farklı yıllarda hazırladığı; yurtdışı ve çeşitli yurtiçi şahsî ve karma sergileri olmuştur.

Dermanlar, Japonya'da Türk Yılı olarak ilan edilen 2003 senesinde East Asia (Toua) Üniversitesi tarafından davet edilmiş, burada sergi ve konferanslarla sanatlarını tanıtmışlardır. Yüzü aşkın makalesi ve Dr. İnci A. Birol'la beraber hazırladıkları "Türk Tezyîni Sanatlarında Motifler", Prof. Uğur Derman'la birlikte "Kadısker Mustafa İzzet Efendi Hilyesi"nden başka "Rikkat Kunt Hoca Hanım" isimli kitabı vardır.

Tezhip dalında, Kültür ve Turizm Bakanlığı 2012 yılı Kültür ve Sanat Büyük Ödülüne lâıyk görülen Prof. Dr. Çiçek Derman, Prof. Uğur Derman'la evli olup üç oğlu ve üç torunu vardır.

Ata Sporunu: Okçuluk

Okçuluk, bir spor olarak ele alındığında; kökeni insanoğlunun avcılık günlerine dayanan ve temel olarak oku bir yay aracılığıyla hedefe göndermeyi amaçlayan spor dalı olarak tarif edilebilir.

9-10 yaşından itibaren hemen her yaşta insanın uğraşabileceği bir spor dalı olan okçuluk, bedensel engellilerin, hatta görme engellilerin bile yapabileceği bir spordur.

Başlangıçta insanların av ihtiyaçlarını karşılamada kullanıldığı sanılan ve sonrasında savaşlarda yer almaya başlayan okçuluk, günümüzde, uğraşan kişiye özgüven, denge ve konsantrasyonun yanında, zihinsel gücü arttırmaya yönelik beceriler de kazandırdığı için, rehabilitasyon amaçlı olarak da yapılabilen bir spordur.

İlk olarak 1904 Yaz Olimpiyatları'nda olimpiik programa dâhil edilen ve 1972'den beri de sürekli olarak yer alan bu spor dalında ülke olarak çok önemli bir başarıımız olmasa da, aslında okçuluk denildiğinde biraz da bizim ata sporlarımızdan birisinden bahsedildiğini söylemek mübalağa sayılmaz.

Türklerde okçuluğun ve özellikle atlı okçuluğun M.Ö. 5000 yıllarına kadar uzandığı bilinir. Türk atlı okçuları, uluslararası literatürde "Part Atışı" olarak isimlendirilen at üzerinde geriye doğru yapılan ok atışının en başarılı ve en ünlü uygulayıcıları olmuşlardır. Türkler Orta Asya'da okçuluk konusunda geliştirdikleri becerilerini Anadolu'ya taşımışlar, askeri bayramlarda, dinsel törenlerde yapılan çeşitli yarışmalar sayesinde okçuluk sosyal alanda da önemli bir yer kazanmıştır. Türklerin ok ve yay yapımında kullandıkları özel malzeme ve teknikleri, usta-çırak ilişkisi ile nesilden nesile aktarmaları, kendilerine üstünlük sağlamıştır.

Dr. Paul E. Klopsteg'in "Türk Okçuluğu ve Bileşik Yay" (1929) adlı kitabında belirttiğine göre, Türklerin binlerce yıl önce ok atmakta kıldıkları uzaklık rekorları, uzun yıllar boyunca kırılmamıştır.

Türklerin, çok eski dönemlerde ok ve yayı bir tür hâkimiyet sembolü olarak gördükleri; hakanın, tahtında otururken elinde ok ve yay tuttuğu ve komutanları çağırmak için onlara çeşitli anlamları içinde barındıran oklar yolladığı rivayetler arasındadır. Okçulukta yer alan bu tür töre ve semboller, Selçuklular döneminde de devam etmiştir. Büyük Selçuklular'ın, Dandanakan Muharebesi'ndeki zaferlerinden sonra komşu ülkelere gönderdikleri fetihnamelerde, hâkimiyet sembolü olan ok ve yay işaretlerinin yer aldığı bilinmektedir.

Ergenekon ve Oğuz destanlarında geçen ok-yay ikilisi ve okçulukla ilgili kimi bilgiler, okçuluğu dünyaya Türklerin yaydığı delilleri olarak kabul edilir. Çin kaynaklarında da Türklerin ok ve yay yapımındaki ustalığından bahsedilir. Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinde, Fatih Sultan Mehmet'in Ayasofya'ya girdikten sonra bir ok çekip "Alametim olsun" diyerek, Ayasofya'nın kubbesinin ortasına attığından bahsedilir. Bu okun yeri hâlâ görülebilmektedir.

Osmanlı'da 15. yüzyılın ikinci yarısından itibaren okçuluğun planlı ve düzenli bir spor faaliyeti olarak yapılması amacıyla "ok meydanı" isminde 34 büyük meydan tahsis edilmiştir. Ok meydanlarının kendilerine ait ödenekleri, idarecileri, hizmetlileri vardı ve buralar sporcuların ikameti ve antrenmanları yanında yarışmalar yapılması için düzenlenmişti. Ok meydanları arasında en bilineni İstanbul'daki Okmeydanı'dır.

Okçulukla ilgili olarak vurgulanması gereken temel esaslardan birisi de, Peygamber Efendimiz'in 40 civa-

rında hadisinin konuya hasredilmiş olmasıdır. Mesela, Ebu Hureyre'den rivayet edilen bir hadiste şöyle buyrulmuştur: "Ok ile atış talimleri yapmak İslam dininin bir kısmı olup, güzel huylu yaratılışlardan bir bölümdür. Ayrıca özenilen bir haslettir."

Belki medyanın yaygın olarak futbolu işleme sebebiyle gözlere pek çarpmasa da, okçuluk konusunda ülkemizde ciddi faaliyetler mevcuttur ve birçok şehrimizde okçuluk konusunda faaliyet gösteren kulüpler bulunduğu gibi, bazı okullarımızda bu konuya özel önem verilmekte ve gerek kulüpler gerekse okullar arasında ulusal çapta çeşitli yarışmalar yapılmaktadır.

Bu sporla ilgilenenler için okçuluk konusunda kurs alabilecekleri yerler olduğu gibi, gerek olduğunda malzeme bulabilmeleri de kolaydır. Başta İstanbul olmak üzere çeşitli şehirlerimizde bulunan kurslarda başlangıçta malzeme alınmasına gerek olmamaktadır.

Hemen belirtelim, bu kurslara katıldıktan kısa bir süre sonra yarışmalara katılarak derece yapan sporcular mevcuttur.

Okçuluk yarışmaları erkekler ve kadınlar arasında ayrı ayrı yapılmakta olup, kategorik olarak da; Yıldız (15-17 yaş), Genç (18-20) ve Büyükler (20 yaş ve üzeri) olarak ayrılmaktadır.

Olimpiyatlardaki yarışlar ise, tek tek ve takım olarak erkekler ve kadınlar arasında gerçekleştirilmektedir. Olimpiyatlara zaman zaman ülkemizden sporcular da katılmakta ve ilk üçe giremeseler de çeşitli başarılar kazanabilmektedirler.

Ülkemizde uluslararası çapta yarışmalar da yapılmakta olup, bu konudaki en önemli faaliyetlerden birisi olarak, 2013 Dünya Okçuluk Şampiyonası'nın Antalya Belek'te yapılmış olması zikredilebilir.

Malzeme ve Kurallar

Okçuluk sporunda kullanılan yaylar fiber, ahşap, karbon veya çelikten imal edilir ve esnek maddesi mirsin adı verilen solar kauçuktan yapılır. Oklar da fiber, karbon, alüminyum tahta veya çelikten olabileceği gibi birkaç malzemenin birlikte kullanılması ile de (kompozit) yapılabilir. 60 ila 71 cm uzunluğunda, 20 ila 28 gram arasında ağırlıkta olması gereken okların arkasında 3 tane yönlendirici tüy bulunur. Okçulukta kullanılan hedef, çember çizgilerle merkezden dışa doğru sırasıyla sarı, kırmızı, mavi, siyah ve beyaz renklere boyanır. Her renk şerit de ikiye ayrılarak, hedef içten dışa doğru 10'dan 1'e numaralanır.

Açık havada yapılan yarışmalarda 90, 70, 60 metre atışlarında Salon yarışlarında 25 metre için 60; 18 metre için de 40 cm. hedef kullanılır.

Atışlarda her ok vurduğu yere göre puan alır. Uluslararası yarışmalarda erkekler iki turda 144'er ok atarlar. Her turda okçu 90, 70, 50 ve 30 metreden hedefe üçer düzine ok atar. Okçular her seferinde sayılarını okumadan önce 6 atış yaparlar. 50 ve 30 metreden daha

küçük hedefe yaptıkları atışlarda ise 3 atışta bir sayı okunur. Yarışmanın birincisi toplam puana göre belirlenir.

Okçuluğun faydaları

- Ok atışı esnasında sırt kasları ve kürek kemikleri çalışır.
- Kol ve sırt kaslarının yanında , göz koordinasyonunu geliştiren bir spordur.
- Gelişim çağındayken okçuluğa başlanırsa, boy uzatır ve ciğerleri geliştirir.
- Okçulukla uğraşan insanlar sabırlı ve hoşgörülü olurlar. Çünkü okçuluk, adaptasyon ve motivasyonu güçlendirir.
- Fizik ve beyin gücünü maksimum düzeyde kullanmak icap ettiğinden nispeten zor bir spor dalı olsa da, okçuluk zihin boşaltma özelliği sayesinde rahatlatıcı ve eğlenceli bir spordur.
- Okçuluk sporunda başarılı olabilmek için odaklanmak çok büyük önem taşır. Okçulukla ilgilenen kişiler, streslerini hedef tahtasında bıraktıkları ve enerji yoğunluklarını tekrar kazanabildikleri için güler yüzlüdür.
- Okçuluk; amaçlı, planlı, düzenli ve bilimsel çalışma hasletlerini kişiye kazandırır.
- Doğru nefes almayı sağlar ve doğru nefes alırken daha fazla oksijenin beyne akın etmesiyle beynin verimli çalışmasına vesile olur.
- Kalbin dakikadaki atım sayısını düşürür ve kalbi kuvvetlendirir.
- El ve ayakların orantılı, doğru kullanılmasını sağlar. İnsana dik bir duruş temin ederek, hareketlerine esneklik ve zarafet kazandırır.

Okçulukta dikkat edilmesi gereken noktalar

Okçuluk, en tehlikesiz sporlardan birisi olsa da, bu işle uğraşanların dikkat etmeleri gereken bazı hususlar vardır. Ok atışı sırasındaki duruştan, yayı ve oku tutuş ve atmaya kadar mutlaka uyulması gereken kurallar vardır ve bunlar, öncelikle bu işle uğraşanı, sonrasında ise etrafta bulunanları korumaya yöneliktir.

Eninde sonunda, hedefe isabet ettiğinde delen bir şey, yani ok sözkonusudur. Bunun için bu sporla uğraşmak isteyenlerin mutlaka bilen öğretmenlerin nezaretinde bu işe başlamaları çok önemlidir.

Okçulukla ilgili dikkat edilmesi gereken genel kurallar ise şöyle sayılabilir:

Ok havaya doğru atılmamalıdır, birisine isabet edebilir. Okçuluk ekipmanları sadece atış alıştırmaları için kurulmuş kapalı veya açık hedef alanlarında kullanılmalıdır. Hedefler, kimsenin kazara serseri bir ok tarafından vurulmayacağından emin olunacak şekilde kurulmalıdır. Çatlak veya bükük oklar kesinlikle atılmamalıdır.

Bir başkası atış yaparken, diğerleri muhtemel tehlikelere karşı uyanık ve hazır olmalıdır.

Ailede Erkek ve Kadının Rolü

Evler kadın ve erkeğin güç mücadelesi alanına dönüştü.

Ev, ailenin küçük bir vatanıdır. Mademki evin koruması da erkeğe aittir, o zaman komutan erkektir. Komutanın her zaman söz hakkı üstünlüğü vardır. Rabbimiz, Nisa Suresi 34. ayeti kerimesinde "Erkekler kadınlar üzerinde kavvamdır." diyerek evin reisinin erkek olduğunu açıkça belirtir.

Yani evin yöneticisi, hakimi erkektir. Erkeğin reislik görevini yapması için ailede otoritesinin olması lazım. Allah (c.c) ailenin ve toplumun idaresini yapacak olan erkekleri liderlik vasıfları ile donanımlı yaratmış. Tabii liderlik vasıfları aile ve toplum tarafından zedelenmez ya da yok edilmezse.

Son yüzyılda erkeğin aile üzerinde otoritesini sarsan pek çok iç ve dış etken oldu. Başta feminizm belası kadınları erkekleştirirken, Osmanlının son dönemindeki batı hayranlığı, din adamı kisvesindeki misyonerlerin din üzerinden aileyi içeriden çökertme çalışmaları, kapitalizm oyunları, medya, batının oyunlarına kapılan yazarlar derken bir şekilde bugüne geldik. Putlaştırılan kadınlar ve kurban edilen erkekler.

Evler kadın ve erkeğin güç mücadelesi alanına dönüştü. Karı-koca iktidar mücadelesi ile birbirlerinin ömrünü

yıyorlar. İki tarafa da yazık oluyor. En çok da kadın kaybediyor. Çünkü iktidar kadını erkekleştiren bir şeydir. Kadın evde iktidar mücadelesini kazansa, iktidarı kocasının elinden alsa bile kazanacağı hiçbir şey yoktur; tam aksi kaybetmiş demektir. Çünkü kadın kocaya kocalık ettiğinde değil, kocaya kadınlık ettiğinde mutlu olur.

Gerçi bazı erkekler hiç mücadeleye girmeden, baştan idareciliği hanıma bırakırlar. Bu erkekler otoriter bir anne ve pasif karakterli bir babanın olduğu evde büyümüşlerdir. Evde hep kadının dediğinin olduğunu görmüşlerdir. Erkek ise sadece para kazanan, eve getirendir. Erkeğin karısı da iktidara meraklı bir kadın olduğunda kocası direnmeden ona teslim olur. Adam yenilgiyi baştan kabullendiği için bu ailelerde pek kavga olmaz. Fakat böyle ailede muhabbet de olmaz.

Erkek yaratılış rolünü gerçekleştiremediği evinde reis olamadığı için içten içe göçer, karısına kırgınlık besler. Kadın da karşısında güçlü bir erkek göremediği için mutsuz olur. Çünkü kadının yaratılışında kolunun kandanın altına sığınacağı, onu ve yuvasını koruyacak güçlü bir erkeğe bağlanma isteği vardır. Karısından korkan bir adam önce karısının gözünde saygısını kaybeder.

Pasif baba, otoriter anne modeli ailelerde yetişen kız çocukları da evlendikleri zaman anneleri gibi otoriteyi ele almaya çalışırlar fakat karşılarında babaları gibi erkek olmayınca ömürleri kocalarını babaları gibi yapmaya uğraşmakla geçer. Oğulları da kendileri gibi pasif koca olurlar. Bu erkekler çoğu zaman çocukları için evliliklerini devam ettirirler fakat aslında çocukları için kötü örneklerdir.

Evlerdeki iktidar mücadelesi sonucu; kadınlar kızgın, erkekler küskün. Erkeklerin çoğu saygı görememenin küskünlüğü ile kendini televizyonun ya da bilgisayarın ekranına kilitlemiş söylenerek ömür tüketiyor. Kadınların çoğu kocasından sevgi alamamanın kızgınlığı ve hırçınlığı ile sürekli şikayet halinde. Böyle bir hayat ikisini de tüketiyor. Dünya ve ahiret hayatlarına zarar veriyor.

Yani otoriteyi sağlamakta zorlanan erkeklerin bir kısmı teslim bayrağını çekip idareciliği karısına bırakırlar. Bir kısmı da öfkelenerek, asık yüzle, çocuklarını ve eşini korkutarak idarecilik yapmaya çalışırlar. Bu yüzden kimimiz sert anne-ezilmiş babalarla büyüdük, kimimiz de aksi baba-ezilmiş annelerle büyüdük. Oysa ikisi de çocuk için iyi örnek değildir.

Genel olarak otorite iki şekilde sağlanır; ya zulüm ya da adalet ile.

Zulüm ile otorite kurmak kolaydır. Surat asarsınız, bağırırsınız, cezalandırırsınız, eziyet edersiniz muhatabınız sizin korkunuzdan istediklerinizi yapar. Beddua ede ede yapar, kötü söyleye söyleye yapar fakat bir şekilde yapar.

Adalet ile otorite kurmak; kendinde dahil kimseye haksızlık etmeden sevgiyle, güler yüzle, merhametle, idare etmektir. Müminin zulmetmesi yasak olduğu için mümin erkek otoritesini adalet ve merhamet üzerine kurmalı. Ailesinin idaresini sevgiyle yapmalıdır. Kadın da kocasına zorluk çıkarmamalı, kocasına saygılı olmalıdır.

Sadece merhamet ile idare olmaz; çünkü insanoğlunun merhameti kullanmaya meyli vardır. Bu yüzden adalet merhametin önünde olmalı; erkek kendini de ezdirmemeli, karısını ve çocuklarını da ezmemeli. Erkeğin idareciliğin kurallarını iyi bilmesi gereklidir. Yoksa ya karısına zulmeder, zalim olur ya da karısına teslim mazlum olur.

Erkekler kurban olmayı kabul edip söylenerek erkekliğin ölümünü kabul mü edecekler yoksa aileyi kurtarmak için mücadele mi edecekler? Allah (c.c) tarafından kavram olarak tarif edilen ve tayin edilen mümin erkek hangisini seçmelidir?

Erkeklerin yöneticilik vasıflarını geliştirmeleri lazım. Bir erkek dünyanın en kıymetli şirketinin başına idareci olarak geçti diyelim. Ne yapar? Kendini geliştirmeye ve şirketi en iyi şekilde idare etmeye çalışmaz mı? Aile de dünyanın en kıymetli şirketinden daha değerlidir. O halde erkeğin küsüp bir köşeye çekilme hakkı ya da karısına teslim olma durumu olamaz. Erkekler ailenin idaresi için idarecilik görevini en iyi şekilde yapmak için gayret göstermek zorundadır.

Ailede erkeğin koca olma yanında bir de baba olma rolü var. Çocukların anne kadar, babaya da ihtiyacı vardır. Kız çocuklarının babanın sevgisine ve otoritesine, erkek

çocukları babanın model olmasına ihtiyaç duyarlar.

Ailede çocukların, otoriter ama sevecen bir babaya ihtiyacı vardır. Babası ile oyun oynamamış, saç okşanmamış, babasından tatlı söz duymamış bir çocuk baba ile büyümüş sayılmaz. Peygamber efendimiz çocukları öper, sever, torunlarını sırtında gezdirirdi. Çocuklarına kötü davranan bir baba, sevgili peygamberimizin sünnet-i seniyyesine ne kadar uymuş, ne kadar örnek almış olabilir?

Baba, otoritesi ve şefkati ile çocuğun saygısını kazanmalı, çocuk babaya güvenmeli. Anne çocukla çok yüz gözü olduğu ve sevgisi ağırlıkta olduğundan dolayı çocuk için otorite olamaz. Anne çocuk üzerinde otorite olmaya kalkarsa, bu kez çocuk anne tarafından yeterli sevgi alamaz.

Çocuk babasını sevdiği kadar, ondan korkup çekinmeli ki hareketlerine dikkat etsin.

Ailede saygı görmeyen, ezilmiş bir baba çocuğun içinde onu koruyacak, güçlü baba modelini yerle bir eder ve çocuğun güven duygusunu zedeler. Ezilmiş bir erkek hiç kimseye gerçek sıcak bir sevgi de göstermez. Küskün bir çocuk gibidir. Baba ailenin direğidir, dayanaktır. Karısı tarafından ezilen, güçsüz bir baba ile büyüyen çocuk hayata karşı güvensiz dayanaksız olur. Bu yüzden erkeğin evde otorite sahibi olması çok önemlidir.

Çocuklar yetişirken önünde model olması gereklidir. Kız çocukları anneyi modellerken, erkek çocukları babayı modeller. Baba yoksa akrabadan bir erkeğin model olmak ve eksikliği gidermek için erkek çocuğu ile yakından ilgilenmesi gerekir. Bütün gün anneye vakit geçiren erkek çocuğunun babası o uyuduğu zaman eve geliyorsa, o çocuk babasız demektir. Bilgisayar başına gömülüp erkek çocuklarının eğitimini hanımlarına bırakıp sonra da anneye "Oğlanı kız gibi yetiştiriyorsun." diye eleştirilerde bulunarak babalık yaptığını zanneden baba sayısı oldukça yüksek. Bir kadının tek başına erkek yetiştirmesi zordur. Ayrıca babalık yapmak erkeğin vazifesidir ve dini bir yükümlülüktür. Erkekler, babalık yapmak için muhakkak çocuklarına zaman ayırmak zorundadırlar.

Sami Özer:

7 yaşından beri, dünyanın her yerinde ezan okuyorum...

İlahilerle bir bakıma melodili olarak insanlara vaaz veriyoruz!

1950 İstanbul Paşabahçe doğumlusunuz. Gerek semtinizin ve gerekse ezan okuyuşunuzun hayat çizginizde önemli bir tarafı var. Ezan okumaya ne zaman başladınız?

Evet, Paşabahçe doğumluyum ama aile olarak anne ve baba tarafından da kökenimiz Horasan. İlk olarak 7 yaşında ezan okudum. Çocuk halimle ezana aşık olmuştum. İşin güzel tarafı, 7 yaşından beri, dünyanın her yerinde ezan okudum elhamdülillah. 3 tanesi kabul olsa yeter bize Allah katında. Sonra olmadı, bıraktım. Paşabahçe’de bir kundura mağazasında tezgahtarlık yapıyordum. Bir gün camiye gittim. Paşabahçe 3. Sultan Mustafa Camii’ne. Dükkanın sahibi de biliyordu ezan okuduğumu. Ondan sonra caminin imamı Mithat Hoca “seni bırakmam. Seninle işim var” dedi bana, bir yandan

sesimi överek. Mithat Hoca, Allah ondan razı olsun, beni yetiştirdi. Bunlardan sonra müezzin olarak başladım camiye. Bir gün camiye gelen Amir Ateş, okuduğum ezanı duyunca sesim dikkatini çekmiş ve “Bu ezanı okuyan arkadaş kim?” diye sormuş. Onun dikkatini o şekilde çekmiştim. Tanışmamız bu vesileyle oldu. Araya askerlik girdi. Döndüğüm zaman Amir Abi benden rica etti, bir sene kadar kendisiyle çalıştım. Ondan sonra Üsküdar Musiki Cemiyeti’nde Emir Ongan’a beni teslim etti..

Müzikte talebe olmak nasıl bir şeydir? Meşk ederek mi talebelik yapılır?

Sadece meşk etmek değil. O insanın karakterini öğreniyorsun, hareketlerini, fiiliyatını, yaşantısını. Talebelik sonu olan bir şey değil zaten. İyi insanları Allah birleştiriyor bir şekilde. Hem müziği öğreniyorsun, hem güzel

ahlak öğreniyorsun. Amir Abi, Allah selamet versin, hep güler yüzlü bir insandı.

Üsküdar Musiki Cemiyeti, periyodik kurslar verilen bir yer miydi?

O zamanlar, orası konservatuar üstü bir yerdi. Orada yetişen sanatçılardan hatırladıklarım; Avni Anıl, Müzeyyen Senar, İnci Çayırılı, Hüsnü Özenen, Şekip Ayhan Özışık, Amir Ateş abimiz, Ahmet Özhan, Hayri Pekşen, Kemal Gediz. Daha aklınıza kimler geliyorsa birçoğu orada yetişmişti. Bunların birçoğu rahmetli oldu. Osmanlı'nın son dönemlerinde kurulmuş bir cemiyettir. Cemiyetin kurucusu da Ata Bey isminde birisi. Biz gittik, çok keyifli bir yerdi. Emin Hoca çok iyi bir insandı. Yaratılış açısından da, talebeye verdikleri açısından da. Müziği çok iyi bilebilirsin ama bir talebeye öğretemeyebilirsin, o başka bir yetenektir. Ve o yetenek Emin Ongan'da vardı.

Cemiyete tam olarak ne zaman başlamıştınız ve o günlerle ilgili olarak neler hatırlıyorsunuz?

1971 yılında başlamıştım. O zamanlar dediğim gibi yokluk vardı. Paşabahçe'den Üsküdar'a gidecek yol param yoktu. Camide mevlidler oluyor, onlardan biraz para kazanıyorduk. O parayla da cemiyete gidiyordum. Cemiyetin aidatını ödüyordum. Şimdiki gibi değil. Şimdiki gençler Maşallah, her şeye sahipler. Allah daha çok versin.

Cemiyete devam ettiğiniz zamanlarda başka işlerde çalıştınız mı?

Hayır. Benim için sadece cemiyet vardı. Müziği çok seviyordum çünkü. 7 yaşından da küçükken, Eminönü'nde, teneke kutular ile müzik yapardım. Hatta ilkokulu bitirince, bir hocam benim konservatuara verilmemi istedi. Ben de istiyordum tabii. Ama aileler o zamanlar konservatuara çok soğuk bakıyorlardı. Onda da bir hayır varmış demek ki, elhamdülillah, istediğimiz yere geldik.

Peki, küçük yaşlarda kafanızda, geleceğe yönelik olarak müzikle alakalı bir hedef mi vardı?

Tabii, küçükken neler yapabilirim diye düşünürdüm hep. Şimdi, Polat Yağcı ile birlikte, Allah bu işin zirvesini nasip etti. Biz de elimizden geleni yaptık. Senfoni tarzında bazı eserler de yaptık. Bunu yapmamızın sebebi, tasavvuf musikisini herkes tarafından anlaşılabilir yapma isteğiydi. Türkiye'de yapmak istediğim birçok şeyi yaptım. Bundan sonrası için eğer kısmet olursa, yabancı bir şarkıcıyla düet yapmak isterim. Hayalimde bu var. Mesela, Sting olabilir.

Müzik konusu uzun yıllardır tartışılıyor ve bundan sonraki dönemlerde de tartışılacak gibi. Siz ne düşünüyorsunuz?

Şöyle bir durum var; Allah'ın izni olmadan hiç bir enstrümanın sesi çıkmaz. Allah müsaade ediyor ki o insanlar o enstrümanları yapıyor. Musiki haram değildir bir kere. Ama haram olan türleri vardır. Bu cima ve zina gibidir. Cima, nikahlı olan eşle ilişkidir ve meşrudur. Fakat zina, tamamen gayrimeşru bir ilişkidir ve haramdır. Musikide de durum böyle. Bir müzik dinliyorsun,

seni günaha sevk ediyor ise o müzik haramdır. Fakat birçok yabancı şarkıcıyı dinliyorum ve manevi duygular içerisinde oluyorum. İçinde rahatsız olduğum noktalar olduğu zaman bırakıyorum dinlemeyi.

Dünyanın bir çok yerinde konserler verdiniz, yaptığınız müzik sadece orada yaşayan Müslümanlar tarafından mı dinleniyor, yoksa Hıristiyan ve diğer dinlere mensup olanlar tarafından da ilgi görüyor mu?

Hepimiz Allah'ın kuluyuz. Baktığın zaman, kardeş peygamberlerin ümmetiyiz. Biz davet etmişiz, icabet etmek onlara kalmış biraz da. Mesela, Toronto Üniversitesi'nde bir konser vermiştim. Salonun yarısından çoğu gayrimüslim. Dedim ki burada bir ezan okuyayım. Ezanı okuduğumda, o gayrimüslim dediğimiz insanlar nasıl ağlıyordu bilemezsiniz. Müslümanım diyen birisi belki de o kadar ağlamaz. Daha sonra arkadaşlardan öğrendiğim kadarıyla, o salondaki bazı insanlar Müslüman olmuşlar.

Ezan namaza davettir. Fakat Toronto'da okuduğunuz, İslam'a davet gibi bir şey olmuş. Siz de müzikle ilgili ilk motivasyonu ezanla yakaladığınızı söylediniz.

7 yaşında aşık oldum bir hocanın sesine. Onun vesilesiyle başladım ben ezan okumaya. Ailem bana, "Seni Kuran kursuna verelim, imam hatibe gönderelim, sen hafız ol" tarzında telkinlerde bulunmadı. Ben kendim bağıra bağıra hocayı taklit ettim. Babama da rica ettim, beni 7 yaşında bir ikinci ezanı okutmaya götürdü. Hicaz makamında okumuşum o ezanı, tabii o zaman makam falan bilmiyorum. Müzikle ilgili bir şey daha söyleyeyim. Musiki, Cenab-ı Allah'ın ruhları yarattığı zaman söylediği: "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" sözünden sonra insanların ruhlarının o güzel sesi almasıyla ortaya çıktı. Mesela bir mevlidde, ya da bir şarkı dinlerken gözleriniz dolar. Oradaki o sestem ruhunuz bir şeyler duyuyor. Bu sadece Müslümanlara özgü bir şey değil. Birçok gayrimüslimde de bu duygulu sesleri duyabilirsiniz.

Allah herkesin sesine farklı bir lezzet vermiş. Her sesin güzelliği ayrı. Bir insan hem beni dinler, hem Tarkan'ı

dinler, hem İbrahim Tatlıses'i dinler. Hepsini de sevebilir. Hepsinde sevebileceği farklı tınılar vardır belki de. Gönlün neleri sevebileceği belli değil. Aynı şekilde musikiden de hiç hoşlanmayabilir. Bir de musiki bizde şöhret kazanmak için yapıldığından dolayı, belli bir noktaya gelince karşı tarafa hiç bir şey veremez hale geliyorsun. Profesyonellik bu işin ruhunu bitiriyor. Bir yerlere gelsen bile o amatör ruhu saklayabiliyorsan o zaman bir şeyler başarmış olursun.

Safer Dal Hoca ile tanışmanız nasıl oldu?

1986 yılıydı. Emin Ongan'ın vefatından sonra, ruhsal anlamda zor zamanlar geçiriyordum. Çünkü uzun yıllar bana hocalık yapmış bir insandı. Babam gibi gördüğüm birisiydi. Onun vefatından sonra benim bir nişanlanma olayım vardı. Daha sonra o kişinin ve ailesinin isteklerinden dolayı bu nişanı atmak durumunda kaldım. Sonrasında Beykoz Merkez Camiisinde İhsan Sedef Hoca vardı, Allah rahmet eylesin, o Karagümrük'e gidiyor ve Safer Hoca'yı tanıyordu. O bana bahsediyordu hocadan. Bir gün kısmet oldu gittim. Safer Efendi'den önce Muzaffer (Özak) Efendi'ye de gittim. Muzaffer Efendi'nin yanında çok bulunamadım. Kısmet olmadı belki de. Safer Efendi rüya görürsem olabileceğini söyledi. Bu işin prosedürü budur biliyorsunuz. Safer Hoca, bu yola girdikten sonra geri dönüşün olamayacağını söyledi. Ben girmekte ısrarlıyım. Allah' a şükür ki oldu. 1986 yılında girmiştım oraya. Birisi kaç doğumlu olduğumu sorduğunda 1986'lı olduğumu söylerim. Ben hayatı ve güzelliği Safer Efendinin yanında gördüm. Safer Efendi o devrin sultanıydı hakikaten. Cömertliğiyle, şefkatiyle, yaşantısıyla, eğitimiyle, Peygamber Efendimiz'in izinde bir hayatı vardı. Biz ona ne kadar layık olduk bilemiyorum. Ben onun yanında da 13 yıl gibi bir süreyle hizmette bulundum. Hatta şunu size de söyleyeyim; ben keşke Sami Özer olmasaydım da Safer Efendi yaşasaydı. Ben eşimle birlikte, evinin küçük bir banyo tuvaletinde bile yaşamaya razıyım.

O zaman genelde dergahta mı bulunuyordunuz?

Evet Karagümrük'te camiide hizmetteydik. Safer Efendinin yanındaydık. O evdeki sohbetler ayrıydı zaten. Çok güzel günlerdi. Efendi bana o zaman, "Evladım sen bu camiide kırk vakit ezan okursan, Allah sana burda bir ev verir" demişti. Böyle bir hasretim yoktu ama Efendi söylediği için "Eyvallah" dedim. 39 sabah ezan okuduk. 40. sabahta uyuyakaldık. Efendi gelip ne olduğunu sordu. Ben bundan sonra 10 tane okuyup düzeltereğimi söyledim. O da, "Olmaz. İp koptu bir kere. Baştan başlayacaksın" dedi. İpi koparmamak lazım. İnsanlara dualarla verirler. Arada hiç konuşmadan koparmadan okumak gerekir. Ben bunu orada öğrendim.

Peki hocam, sonraki 40 olabildi mi?

Ondan sonra 54 kere arka arkaya okudum ezanı. Sonra nasip oldu bir şekilde oradan bir arsa aldık. Safer Efendi ısrar etti burada oturayım diye. Avrupa yakasının biteceğini söyledi. Allah ondan razı olsun iyi ki Anadolu yakasındayım.

Peki onlar mı bizi buluyorlar? Yoksa biz mi bir şekilde onları bulmakla mükellefiz?

Onlar bir şekilde buluyorlar. Ya da buldurtturuyorlar. Zaten büyük ihtimal, "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" dediği zaman onlar bizi seçiyorlar orada. Sizi sahiplenmeleri çok önemli. Çünkü ben gazinoda da şarkı söyledim, TRT'de de söyledim. Gazino hayatını biliyorsunuz. İltifatlar var, kadınlar var. Nefsin istediği her şey var orada. Şükürler olsun ki Allah nasip etmedi. Dergaha geldiğim zaman müziği biliyordum. Dergaha geldiğimde öğrendiğim bir şey daha vardı. Camide öğrendiğim İslam, yeterli değilmiş. İslam'ın sevgi, muhabbet, karşıdakinde hiç kusur görmemek olduğunu da anladım. Kibirli olmamak gerektiğini de anladım.

Evliliğiniz de ilgi çekici bir şekilde gerçekleşti herhalde?

Şimdi bakıyorum da; kız istemeye gidiliyor, soruyorlar "Damadın nesi var?" diye. Daha önceki nişanlılık mevzusu da bu yüzden olmamıştı. Daha sonra Allah nasip etti, Amerika'da doktorası olan, Ortadoğu Dilleri Profesörü olan birisini buldum. Safer Efendi ikna etti kendisini. 1992 yılında evlendik. Hala evliyiz. Allah çocuk nasip etmedi. Bu konu hakkında Safer Hoca, "Oğlum, çocuğum olmuyor diye üzülme." dedi. Bu rahatlatı bizi tabi. Eşim Lübnanlı. Bir kitabı bitirdi. Şu an da yeni bir kitap yazma aşamasında.

1974'te bir müzik yarışmasına katılmışsınız. O konudan da bahsedebilir misiniz biraz?

Tepebaşı'nda bir gazinonun düzenlediği bir yarışmaydı. Türk Sanat Müziği dalında Altın Ses birincisi olmuştum. Ondan sonra İstanbul Radyosu'nun imtihanına girdim. 2 sene sözleşmeli sanatçı olarak çalıştım. Şimdilerde samimi dostluk bulmak zor. Yüz yüze konuşuyorsun, arkayı dönünce her şey çok farklı oluyor. Camide bile imam ile müezzin arasındaki anlaşmazlıklar söz konusu.

Bu ikisi anlayacak ki cemaat de ayak uydursun. Bu gibi sebeplerden dolayı bırakmıştım radyoyu. Bir de tasavvuf öyle bir şey ki, "Kaderullah" diyorum onun için.

Şu ana kadar kaç albüm çıkardınız?

Son "Feryad-ı Gam" albümüm ile birlikte 9 albümüm var. 3 tanesini Polat Yağcı kardeşimle beraber çıkardık. Safer Efendi zamanında da 3 albüm çıkardım. Safer Efendimiz vefat ettikten sonra o üzüntüyle "Divane Gönüm" adlı albümü çıkardım. "Alimallah" albümüm var. Onda 111 kişilik bir senfoni kadrosu var.

Konserlerinizde sizi dünyadan bir çok insan izliyor. Fakat buna rağmen çok öne çıkmayı istemeyen bir yapınız var gibi?

Bu işe başlarken şöhret olma gibi bir amacım yoktu. Hizmet aşkı ile yaptım sanatımı. Yaptığım sanat sayesinde bir insan hidayete eriyorsa bu benim için en büyük mutluluktur.

Bosna yararına bir konser vermişsiniz.

1996 yılında bir konser yapmıştık Abdi İpekçi'de, o Bosna yararına yapılmıştı. Zaten İlk büyük konserimdi o benim. Esas olarak da Bosna'nın İslamiyeti kabulünün 600. yıl dönümünde, Bosna'da olimpik stadda bir konser verdik. 60 bin küsur civarında insan vardı. Türkiye'den gittim oraya. İki parça seslendirdim. Büyük de bir senfoni vardı sahnede. Muhteşem bir konserdi. Hiç unutamıyorum. Bosna'da da çok severler beni sağolsunlar. Bir çok parçamı, Boşnakça ve İngilizce okuyorlar orada.

Rumeli Hisarı konseriniz var bir de.

Ben bunların Safer Hoca'nın himmeti olduğuna inanıyorum. Rumeli Hisarı'nda ilk mistik müziği Allah bize nasip etti. Çok da ses getirdi. O zamanlar Star TV ve Kral TV'de gösterildi bu konser. Hatta Kral TV'nin Pop 10 kısmında bile gösterildi söylediğim ilahî. Bu konserler de insan kazanmak için önemli bir araç aslında. Hobi olarak mistik müzik dinlemeye geliyorlar ve farklı bir insan olarak çıkıyorlar oradan. Bir bakıma fitratı uyarıyor insanı. Safer Efendinin bir sözü vardı: "Oğlum, insan her zaman temizdir. Mücevher çamura düşerse ne olur? Temizlersin onu ve yine mücevher kalır". Bir keresinde dergahtaydık. Danimarka'da yaşayan Lübnanlı bir çift geldi. 22 senedir evlilermiş. Adam karısını Müslüman yapamadığı için hoca efendiye dert yanıyordu. Hoca efendi de dinde zorlama yoktur diye nasihat vermişti ona. Allah nasip ederse olacağını söyledi. Biraz sonrasında, eşim de tercümanlık yapıyordu bize, kadın eşime Müslüman olmak istediğini söylemiş. Ben o dergahta ateistin bile Müslüman olduğuna şahit oldum. "Allah yoktur." diye geldi. Daha sonrasında "Estağfirullah." deyip Müslüman oldu. Aynı şekilde o hanım da Müslüman olunca eşi, "Bu nasıl bir şeydir!" diye şaşkınlığını gösterdi.

Müzikle ilgilenip de, özellikle mistik müzikle ilgilenip, İslam'ı bulan çok kişi biliyor musunuz?

Tabii ki. Bir çok mektup ve mail geldi bana bunla alakalı. Bir keresinde bir mektup gelmişti genç bir çocuktan.

Sami Özer

Feryâd-ı Gam

Aynı şunlar yazıyordu: "Merhabalar Sami Hocam. Ben Aksaray Üniversitesi'nde talebeyim. Ben namazla çok ilgili olan bir kişi değilim. Bir müzik markete girip bir kaç şarkıcının albümünü aldım. O ara hobi olarak da mistik müzik albümü almak istedim. Kim olduğunuzu hiç bilmiyordum ve şansa sizin albümünüzü gördüm ve aldım. Daha sonra albümünüzü dinledim. Abi Allah sizden razı olsun, bana dinimi hatırlattınız". Bundan daha güzel bir şey olur mu? İlahiler nedir? Ayetler, hadis tercümeleri, bazı hoca efendilerin sözleridir. Bir bakıma melodili olarak insanlara vaaz veriyoruz. Bunun çok örneği var. İlahi dinleyip Müslüman oluyorlar. Nasıl oluyor bu? Ben ne bileyim, Allah yapıyor.

Şu anda günleriniz nasıl geçiyor? Halen beste ve güfte ile meşgul müsünüz?

Ben hiç durmam. Çünkü durursam paslanırım. Evde de olsam, yolculukta da olsam çalışırım. Şu an Muharrem ayında olduğumuzdan pek müzik dinlemiyorum. Dinleyecek olursam da tasavvuf musikisi dinliyorum. Onun haricinde spor yapıyorum. Bedenen de sıhhat bulmak adına. Yeni ilahiler yapmak adına da çalışıyorum.

İleriye yönelik planlarınız nedir peki? Yeni bir albüm çalışması ve konserler var mı?

Yeni albüm düşünmüyorum aslında. Öyle bir sevdam artık yok diyelim. Daha önce çıkardığım albümlerin repertuarının bir çoğu Safer Hoca'ya aitti zaten. 10 albümlük bir repertuar hazırlamıştı bana. Bu işler himmet ile oluyor hep. "Himmetsiz Evliya'nın türbesi, başına çökermiş." derler.

İleriye yönelik olarak konser verme düşünceniz var mı?

Geçen sene Şeb-i Arus münasebetiyle bir konser verilmişti TT Arena'da. Onun haricinde bazı projeler geliyor. Dediğim gibi şirket benim yerime eliyor gelen projeleri ve ciddi olan işlerde benle irtibata geçiyor. Düğünler için de teklifler geliyor fakat pek tasvip etmiyorum ben. Teşekkürler...

AZERBAIJAN

Avrupa'nın en doğusundaki ülke

Türkiye ile yakınlığı dolayısıyla 'iki devlet tek millet' olarak anılan ülkelerden birisi olan Azerbaycan (Azerbaycan Cumhuriyeti - Azerbaycan Respublikası), topraklarının bir kısmının Avrupa'da sayılması sebebiyle hem bir Avrupa ve hem de Asya ülkesidir.

Güney Kafkasya'nın en büyük yüzölçümüne sahip ülkesi olan Azerbaycan'ın, doğusunda Hazar Denizi vardır. Kuzeyde Rusya, kuzeybatıda Gürcistan, batıda Ermenistan ve güneyinde İran ile komşu olan Azerbaycan'ın, Ermenistan ve İran arasında kurulu Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti üzerinden Türkiye ile de kısa bir sınırı mevcut.

Ülkenin isminin nereden kaynaklandığına dair çeşitli rivayetler vardır. Asların adından kaynaklandığı ve "Aserler yurdu" manasına geldiği; Ahameniş İmparatorluğu'nda Medya bölgesine valilik yapmış ve imparatorluğun Büyük İskender tarafından fethinden sonra görevine devam etmiş Atropat'ın adından kaynaklandığı; "Od" anlamındaki "azer" sözcüğünden gelip, 'Odlar Yurdu' anlamında olduğu, görüşlerden bazılarıdır. Bunun yanında Farsça'da ateş manasına gelen Azar ve koruyucu, muhafız manasına gelen Payegan kelimelelerinin birleşmesinden oluşup; önceleri 'Azar Payegan' (Ateş Muhafızları) iken, sonraları telaffuzu değişerek Azerbaycan haline geldiği de bir başka görüştür.

86.600 km²'lik yüzölçümüne ve 2013 yılı bilgilerine göre 9.356.500'lük bir nüfusa sahip olan Azerbaycan uzun yıllar Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ne bağlı kaldıktan sonra Ağustos 1991'de bağımsızlığına kavuşmuştur.

Rusya'nın esaretinden kurtulan Azerbaycan'da kapatılan camiler 1990 senesinden sonra hızla ibadete açık hale getirildi ve Bakü'de dört yıllık bir İslam Akademisi kuruldu. Azerbaycan'ın eğitim düzeyi çok yüksektir. Önde gelen kültür ve eğitim merkezi olan Bakü'de bir üniversite ile sekiz yüksek öğretim kurumu vardır.

Türkiye'den Azerbaycan'a THY ve Azerbaycan Havayolları ile uçakla gidilebileceği gibi, Gürcistan üzerinden karayoluyla ulaşabilmek de mümkün. İstanbul, Ankara ve Trabzon'dan Bakü'ye giden otobüs firmaları mevcut.

Türkiye vatandaşlarına vize uygulayan Azerbaycan'a uçakla gidildiğinde havaalanında kısa sürede vize alınabiliyor. Karayoluyla gideceklerin ise vizelerini Türkiye'de iken almalarında fayda var. Vizenin kaldırılması ile ilgili görüşmelerin de sonuçlandığını ve yakında vizenin tamamen kaldırılacağını hatırlatalım.

Laik bir yönetime sahip olan Azerbaycan Cumhuriyeti nüfusunun %96'sı Müslümandır ve ağırlıklı olarak Şii ve Caferilerden oluşur (%85). Nüfusun %3-4'ünü oluşturan

ran Hıristiyanların (çoğunluk Rus Ortodoks Kilisesi, Gürcü Ortodoks Kilisesi ve Malakan) yanında az sayıda Yahudi de bulunmaktadır.

Yasama, yürütme ve yargı organlarının ayrı şekillerde görev yaptığı kuvvetler ayrılığı ilkesini benimsemiş olan Azerbaycan'da tek meclis vardır ve yasama gücü Azerbaycan Millî Meclisi ile Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Yüksek Ulusal Meclisi'nin elindedir. Parlamento seçimleri beş yılda bir yapılır.

Yürütme gücü, tek dereceli seçimle beş yıllık bir dönem için seçilen cumhurbaşkanı tarafından düzenlenmektedir. Cumhurbaşkanı, kendisine bağlı bir yürütme organı olan bakanlar kurulunu oluşturmakla yetkilidir. Bakanlar kurulunda başbakan, bakanlar ve milletvekilleri bulunur. Ülkedeki yargı yetkisi ise Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Ekonomi Mahkemesi'ne aittir. Cumhurbaşkanı bu mahkemelere hakimler atamakla görevlidir.

Üniter devlet yapısına sahip olan Azerbaycan Cumhuriyeti, Rayon adı verilen, bizdeki il ve ilçelere karşılık gelen idari bölgelere ayrılmıştır. Ülkede 66 rayon, 77 şehir (11'i büyükşehir) mevcuttur ve Nahçıvan da Özerk Cumhuriyet olarak Azerbaycan'a bağlıdır.

Her rayon Azerbaycan Cumhurbaşkanı tarafından atanan rayon başkanı (Rayon İcra Hakimiyetinin Başkanı)

tarafından idare edilmektedir.

Başkent Bakü'nün dışında önemli şehirler Gence, Lenkeran, Sumgayt ve Mingçaur'dur.

Azerbaycan, verimli tarım arazilerinin yanında doğal gaz, petrol ve demir cevheri bakımından zengin kaynaklara sahip bulunmaktadır. Ayrıca, petrokimya, yiyecek, giyim gibi hafif sanayi de vardır.

18 Eylül 2002 tarihinde temeli atılan ve Temmuz 2006 tarihinde hizmete açılan Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı (BTC) Azerbaycan petrolünü Gürcistan üzerinden Ceyhan'a taşımakta, buradan da tankerlerle dünya pazarlarına ulaştırılmaktadır.

Azerbaycan'ın, kuzeyindeki Kafkas Dağlarının rüzgarlarını kesmesi sebebiyle ılık bir iklimi vardır. İlık iklim güneybatıda Lanckeran bölgesine kadar devam eder. Güneyde ise sert yayla iklimi görülür. Yağmurlar genellikle ilkbaharda yağar.

Ülkede Azerilerin yanı sıra, Rus, Ermeni, Lezgi, Tatar, Avar, Ukraynalı ve başka etnik azınlıklar da yaşamaktadır. Ancak bağımsızlıktan sonra yaşanan bazı olaylar sebebiyle Rusların nüfusu gittikçe azalmıştır ve bu arada Ermenistan'ın Dağlık Karabağ'ı işgali sebebiyle ülkedeki Ermeniler de göç etmiş ve artık Azerbaycan'da Dağlık Karabağ dışında hemen hemen hiç Ermeni kalmamıştır.

Uzun bir geçmişi olan Dağlık Karabağ meselesi, Sovyetlerin çöküşü sonrası Ermenistan'ın bölgeyi işgal etmesi ve BM kararlarına rağmen terk etmemekte direnmesi sebebiyle, halen devam etmektedir. 1991-1993 arasındaki Ermenistan saldırıları sırasında 20 bin kişi hayatını kaybederken, on binlerce Azerbaycanlı da bölgeden göç ettirilmiştir. Bu nedenle Dağlık Karabağ'da artık hemen hemen hiç Azerbaycanlı yaşamamaktadır.

4.388 km² yüzölçümüne ve 200 bin civarında nüfusa sahip olan Dağlık Karabağ, uluslar arası hukuka göre Azerbaycan'ın toprağı sayılsa da, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarına rağmen, Ermenistan da dahil hiç bir ülke tarafından resmen tanınmayan Dağlık Karabağ Cumhuriyeti tarafından yönetmektedir.

Bakü

Ülkenin doğusunda bulunan ve zengin petrol yataklarıyla tanınan Absheron Yarımadası'nın güney bölümünde kurulmuş olan 4 milyon nüfuslu başkent Bakü, ülkenin en kalabalık şehri olmasının yanında bilim, kültür ve sanayi merkezidir.

Tarihi İpek Yolu üzerindeki en önemli kavşak noktalarından birisi olan Bakü, birçok geçmiş uygarlığa ev sahipliği yapmış en eski kentlerden birisi olarak tanınır.

Yüksek binalar, 2010 yılında Avrupa'nın en güzel sekizinci şehri seçilmiş olan Bakü'nün modern yüzünü yansıtırken, tarihi duvarlarla çevrili ve çok sayıda tarihi eseri bünyesinde barındıran İçeri Şehir, bu yemyeşil ve bakımlı kentin tarihi geçmişini yansıtır. 12. yüzyılda kenti savunmak amacıyla inşa edilen duvarlarıyla bir hisar olarak Hazar Denizi boyunca uzanan Bakü'nün bu bölümü, farklı çağlara ait birçok mimari eseri bünyesinde barındırır. 15. yüzyılda inşa edilen ve Bakü'nün Şirvanşahlar'a başkentlik yaptığını gösteren mükemmel bir eser olan Şirvanşahlar Sarayı ve havadan "Q" şeklinde gözüken Kız Kulesi, İçeri Şehir'de bulunan en ünlü ve etkileyici eserlerdendir.

1939'da kurulan Azerbaycan Ulusal Edebiyat Müzesi ve kent merkezinde yer alan Devlet Halı Müzesi'nin de bulunduğu Bakü, Rus Dram Tiyatrosu, Devlet Ulusal Dram Tiyatrosu, Devlet Müzikal Komedi Tiyatrosu, Devlet Kukla Tiyatrosu gibi çok sayıda tiyatrunun yanında sergi, kütüphane, sanat galerisi, konser salonu ve sinema merkezine ev sahipliği yapar.

Gence

Azerbaycan'ın en kalabalık ikinci kenti olan ekonomik, tarihsel ve kültürel açıdan oldukça önemli bir merkezdir. 1700'lerde Gence Hanlığı'nın merkezi, 1918'de ise Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin başkenti olan şehir, başkent Bakü'nün 360 km batısındadır. Rusların adını Çariçe Elizabet onuruna, "Elizavetpol" olarak değiştirdiği, Sovyet döneminde "Kirovabad" olarak anılan Gence, kendi adına 1989'da tekrar kavuşmuş,

Hüsrev ile Şirin'in yanında Leyla ile Mecnun'u mesnevi olarak yazan ilk şair olarak bilinen ünlü şair Genceli Nizami adına dikilen anıtlar ve kabri kentin simge yerlerinin başında geliyor. Gence'nin başkent olduğu dönemde, Azerbaycan'ın ilk meclis binası olma özelliğini de taşıyan Hükümet Binası, ve bunun hemen yanında bulunan 300 yıllık "Han Bağı" Parkı gezilecek yerlerdendir.

En büyük caddelerinden birinin adı Atatürk olan Gence'deki mimari açıdan önemli bir başka eser de, kemerli giriş kapısının iki yanında yükselen kuleleri ile oldukça muhteşem bir manzara arz eden Tatlar Mescidi'dir.

Kısa Tarih

Azerbaycan, tarih sahnesinde M.Ö. 6. asırdan itibaren görülmeye başlar. Jeopolitik durumu itibarıyla, devamlı istilalara uğramış ve çeşitli devletlerin hakimiyeti altında kalmıştır. Bu bölgede kurulan ilk devlet, Ahameni Komutanı Sahrap Atropates'in temellerini attığı krallıktır. Atropates Krallığının ismi zamanla değişikliklere uğramış, Sasanilerce Azurbeycan, Süryanilerce Azerbaigan olarak isimlendirilmiştir.

Atropates Krallığından sonra bölgeye sırasıyla Selevkoslular, Ermeniler, Romalılar ve Sasaniler hakim olmuşlardır. Türklerin buraya esaslı yerleşmeleri M.S. 4. ve 5. asırlarda olmuştur. Daha sonra Sasani Hükümdarı Nuşirevan bölgeye İranlıları yerleştirme politikasını takip etmiştir. Yedinci asırdan itibaren büyümeye başlayan İslam devletinin fetih hareketi, 643'te bölge tamamen Müslümanların hakimiyeti altına geçmesiyle tamamlanır. Abbasiler döneminde bölge Türk emirler vasıtasıyla idare edilir. Abbasiler sonrasibirtakım yerli hanedanlar beylikler kurarlar ve yedinci asırdan itibaren Selçuklu akıncıları Azerbaycan'a girerlerse de, hakimiyet tesis edemezler.

Abbâsî Halifeliği'nin gerilemesiyle oluşan otorite boşluğunda, Müsafiriler, Sâciler, Şeddadiler ve Büveyhîler gibi birçok yerel devlet bölgeye egemen oldu. 11. yüzyılın başında Orta Asya'dan batıya doğru ilerleyen Oğuz Türkleri, Azerbaycan'ı ele geçirdi; bölgeye sahip olan ilk Türk devleti Gazneliler oldu, 1030 yılında Azerbaycan olarak anılan bölgeye girdi.

Bölge 1136'da İldenizliler tarafından Tebriz'de kurulan atabeyliğin egemenliğine girmiştir. Moğol istilalarından sonra İlhanlıların egemenliğine girmiş ve bir süre Altın Orda'nın hakimiyetinde kalmıştır. 14. yüzyılda Karakoyunlular ve Akkoyunluların egemenliklerine girmiştir.

1500'de Safevi egemenliğine giren Azerbaycan, daha sonra da Afşarlar, Zendler ve Kaçarlar tarafından yönetilmiştir. Zand Hanedanı'nın yıkılışı ile Kaçar Hanedanı'nın kuruluşu sırasında hanlıklar belirse de, 1804-1813 Rus-İran Savaşları'nın ardından 1813 yılında bölgenin büyük bir kısmı Rusya İmparatorluğu'nun hakimiyetine girmiştir.

1918-1920'de toplanan Kafkasya Kurultayı döneminde 28 Mayıs 1918'de Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti kurulmuş ve bölgede ilk cumhuriyet olan

bu devlet, 1920'de Kafkasya ötesi Sosyalist Sovyet Cumhuriyetler Birliği'ne katılmış; SSCB'nin çöküşüyle de bağımsızlığını yeniden ilan etmiştir.

Mihail Gorbaçov tarafından uygulamaya konulan glasnost politikasının ardından, Azerbaycan'da yaşanan rahatsızlıklar çatışmalara yol açtı. Çıkan olaylar üzerine Sovyet birliklerinin Ermenileri korumak iddiası ile 20 Ocak 1990'da Bakü'ye girip 143 kişiyi öldürmesi (Kara Ocak) bağımsızlık taleplerinin zirveye çıkmasına yol açtı. 1990 yılından sonra, Azerbaycan SSC Yüksek Konseyi, başlıktaki "Sovyet Sosyalist" kelimesini kaldırdı, Azerbaycan Cumhuriyeti Bağımsızlık Bildirisi'ni kabul etti ve devlet bayrağı olarak Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin bayrağını kullanmaya başladı. Aralık 1991'de Sovyetler Birliği resmen dağılmasından önce, 18 Ekim 1991'de Azerbaycan Yüksek Konseyi, ülkede yapılan referandum yoluyla Bağımsızlık Bildirisi'ni doğrulattı ve bağımsız oldu.

Bağımsızlığın ilk yılları, Ermenistan ile yapılan Dağlık Karabağ Savaşı'nın gölgesinde kaldı. 1994 yılında çatışmaların sonunda Ermeniler, Dağlık Karabağ da dahil olmak üzere Azerbaycan'ın yüzde 16 kadarını kontrol altına aldı. Yaklaşık 30.000 kişi yaşamını kaybetti ve bir milyon kişi bulunduğu yerden ayrılmak zorunda kaldı. Dört Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararı (822, 853, 874 ve 884), "Ermeni güçlerinin Azerbaycan'ın işgal altındaki tüm topraklarından çekilmesini istedi". 1970 nüfus sayımına göre 510.000 Rus ve 484.000 Ermeni Azerbaycan'da yaşamaktaydı; 1990'larda ise birçok Rus ve Ermeni, Azerbaycan'ı terk etti. 25-26 Şubat 1992'de Ermenistan'a bağlı kuvvetlerin Azeri sivilleri topluca katlettiği Hocalı Katliamı, İnsan Hakları İzleme Örgütü de dahil olmak üzere birçok uluslararası örgüt tarafından soykırım olarak kabul edilmektedir.

Görme engellilerde Türkiye adına olimpiyatlarda madalya kazanan ilk sporcu

Milli Judocu Duygu Çete Artar adını tarihe yazdırdı

Londra Paralimpik Olimpiyatları'nda bronz madalya alarak şeref kürsüsüne çıkan Milli Judocu Duygu Çete Artar, kadınlar 57 kiloda adını tarihe yazdırdı.

Albaraka çalışanlarından Ali Artar'ın eşi olan Duygu Çete Artar, faaliyetlerini sürekli olarak takip eden Albaraka personelinin de gururu oldu.

Küçük yaşta ablası vesilesiyle başladığı judoyu, hastalığı sebebiyle gözlerini kaybettikten sonra da sürdüren Duygu Artar, ülkemizi temsilen gittiği 2008 Beijing Paralimpik Oyunları'nda 7. olmuş ve bundan sonra düzenlenen çeşitli turnuvalarda da ilk üçe girerek çeşitli madalyalar almıştı.

2012 Londra Paralimpik Olimpiyatları'nda bronz madalya alarak şeref kürsüsüne çıkan millî juducusu Duygu Çete Artar, böylelikle kadınlar 57 kiloda adını tarihe yazdırdı. Böylece görme engellilerde Türkiye adına olimpiyatlarda madalya kazanan ilk sporcu unvanını da almış oldu.

Duygu Çete Artar kimdir?

1989 yılında Gümüşhane'de doğan Duygu Çete Artar, aslen Afyon'un Çay İlçesi'ndendir. Judoya Edirne'de yine judocu olan ablası sayesinde 13 yaşında başlamıştır. Daha sonra polis memuru olan babasının tayini sebebiyle Konya'da devam etmiştir. Burada genetik hastalık olan Stardgard hastalığı kendini göstermeye başlamıştır. Görme yetisi git gide azalan Artar, milli takım antrenörü olan eniştesi ve ablası sayesinde görme engelliler judo branşında çalışmalarına devam etmektedir.

Dereceleri:

- 2008 Beijing Paralimpik Oyunları'nda 7.
- 2009 Almanya'da özel turnuvada 1.
- 2009 Macaristan Debrecen'de düzenlenen Avrupa Büyükler Judo Şampiyonası'nda 3.
- 2010 Dünya Şampiyonası'nda 3.
- 2012 Avrupa Şampiyonası'nda 2.
- 2012 Londra Olimpiyatları'nda 3.

Engel nedir, nerededir?

Kimi zaman girdiğiniz bir işte karşınıza çıkan şey, kimi zaman bir kişi, kimi zaman ise bir kaza sonrası ayaklarını kaybetmiş birinin yürüyememesi. Baktığınızda engel bazen sizde, bazen çevrenizde, bazense her yerededir. Hiç düşünmez misiniz kendinizin de bir duyu organınızı kaybedebileceğinizi. Nedendir o zaman bu acıma duygusu ya da bu kayıtsızlık. Geçenlerde bir internet sitesinde engellilerin istihdamı ile ilgili bir yazının altında bir yorum okudum. Diyordu ki; engelliler kesinlikle topluma karıştırılmasın, çalıştırılmasın. Bizden daha fazla vergi alınsın ve onların engelli maaşlarını 2 katına çıkarılsın. Yazıyordu. Sizce burada engel kim, engel ne? Sporun her çeşidini izlemek insanda bir şevk uyandırır dedik. Fakat engelli olimpiyatlarını kaç kişi biliyor. Kaç kişi izliyor. Ben bir görme engellyim. Uzun yıllardır spor ile uğraşıyorum ve 2008 ve 2012 yıllarında paralimpik oyunlarına katıldım. Londra ve Beijing'e gittiğimizde vatanım için savaşmanın ne kadar gurur verici olduğunu bizzat yaşadım. Fakat ülkemdeki insanlara bunu gösteremedim. Neden mi? Olimpiyat oyunlarında 10 tane kamera varken paralimpik oyunlarında ise reklam eksikliğinden ötürü sadece 3 kamera vardı. İşte engel buydu. Benim, ülkem bayrağını göndere çektiğimde yaşadığım gururu ülkeme gösteremememdi engel. Medyada insanların hakarete uğradığı halde kuyruklar halinde katıldığı yarışma programlarıydı engel. Toplumumuzda bu zihniyetleri ortadan kaldırdığımızda belki de engel diye bir şey kalmayacak diyerek konuya giriş yapmak istiyorum.

Şu ana kadar anlatılanların bir özetini yapmak gerekirse, sporun sosyalleştirici etkisi, özgüvene etkisi, psikolojik sağlamlığa etkisi, fiziksel gelişime ve motor becerilere etkisi, akademik başarıya etkisi, son olarak da problem çözme becerisine etkisi üzerinde durulmuştur. Tüm bu gelişim aşamalarında sporun etkisi engelli bireyler için de geçerlidir. Nasıl bireyler zorlu zamanlarda rahatlamak için spora başvuruyorsa engelli bireyler de aynı şekilde rahatlamak ve kendilerini yalnız hissetmemek için spora başvurmaktadırlar. Ülkenin yüzde 8'inde görme, işitme, bedensel ya da zihinsel işlevlerde eksiklikler bulunmaktadır. Bu şekilde olan bazı bireyler toplumun bilinçsiz tutumu nedeniyle kendinden utanabilmekte belki de kendilerini başarıyla gösterebilecekleri alanlarda yeteneklerini topluma kazandırılmamaktadır. Bu şekilde hem toplum bireyden faydalanamamakta hem de birey toplumdaki faydalanamamaktadır. Bu doğrultuda birçoğunuzun da bildiği üzere geçen dönem benim uyguladığım bir projeden bahsetmek istiyorum. Başlangıçta 5 çocuk ile girdiğim görme engelli çocuklara spor yaptırılmıyorsa son aşamada 25 çocuğu geçti. Ayrıca üzülerek üzerinde durmak istiyorum ki bazı çocuklar ebeveynlerinin ellerin bırakarak yürütmeyi dahi bilmiyorlardı. Fakat orada belki de ilk kez çocuklar kendi başlarına yürütmeyi, hatta koşmayı, özgürce hareket etmeyi öğrendiler. Bu projeye katılan arkadaşlar o çocukların ve ailelerin mutluluğunu kendi gözleriyle görmüş oldular. Neden bu şekilde çocuklar kendi işlerini kendileri yapmasın, neden bu şekilde çocuklar toplumla karışmasın ve neden bu şekilde çocuklar ileride başarılı bir sporcu, bir müzisyen ya da bir öğretmen olmasın?..

Duygu Çete Artar

Sosyal medya: Faydası çok ama...

İnternet hayatımıza girdiğinde, çeşitli kolaylıklar sağlamanın yanında bağımlıların oluştuğu ve dolayısıyla özellikle de çocuklar ve gençler açısından birtakım tehlikeler barındırdığı şeklinde dile getirilen itirazlar, internetin bir ileri aşaması olarak değerlendirilebileceğimiz sosyal medya ortaya çıktıktan sonra adeta zirve yapmış durumda.

Cep telefonları yaygınlaşmaya başladığında, günlerinin önemlice bir bölümünü konuşarak ya da mesajlaşarak geçirmekte olanlar dikkat çekti. Sosyal medya hayatımıza girdikten sonra ise işler başka bir şekle evrildi: Şimdi facebook, twitter ya da başka bir sosyal medya programı üzerinden çevresiyle iletişim içinde bulunan insanların sayısı gün geçtikçe artıyor.

Sosyal medyayı, kişilerin mobil tabanlı çeşitli platformlar kullanarak internet üzerinden birbirleriyle haberleşmeleri, bilgi alışverişinde bulunmaları ve tartışabilmelerini sağlayan medya sistemi olarak tanımlayabiliriz. Geleneksel medya sisteminden temel farkı, tek yönlü bilgi paylaşımı yerine çift taraflı ve eşzamanlı bilgi aktarma özelliğine sahip olmasıdır.

İnsanların birbiriyle buluştuğu, sorular sorup, cevaplar verdiği, fotoğraf ya da değişik içerikler aktarabildiği sosyal medya, resmi olmayan eğitim yollarından birisi olarak da kabul edilmektedir.

Daha 2000'li yılların ortalarında tamamen amatör niyetlerle, az sayıda insandan oluşan gruplar arasında haberleşme amacıyla ortaya çıkan sosyal medya, kısa sürede beklenmedik bir şekilde yayılmaya başladı ve günümüz itibariyle artık üzerinde çok konuşulan konulardan birisi haline geldi.

Basit haliyle insanların haberleşme ihtiyaçlarına ücretsiz olarak hizmet veren sosyal medya platformları, kullanıcı sayıları arttıkça ticari bir mahiyet kazandı. Sıradan bir yurt odasında kuruluşu gerçekleştirilen platformların, yayılmaya başladıktan sonra milyar dolarlık fiyatlara ulaşmaları, işin ticari yönünün önemini gösterir nitelikte.

Ancak yayılma, çok sayıda insana daha yoğun haberleşme ve paylaşımında bulunması imkanını sağlasa da, problemleri bazı hususları da gündeme getirdi. Genellikle açık kimliğini kullanmayan sosyal medya kullanıcılarının akıllarına eseni yazabilmeleri, sosyal medyanın güvenilir olması sorununu ortaya çıkardığı gibi, art niyetli kullanıcıların verebileceği zararlar ihtimali, işin düşündürücü yanlarından.

Çeşitli platformlar üzerinden faaliyet gösteren ve toplam kullanıcı sayısı çoktan milyarı aşan sosyal medya, sağladığı ciddi faydaların yanında gerek katılımcılarını yoğun bir şekilde meşgul etmesi, onları bazen gerçek dünyadan koparabilmesi yönüyle, internet düşkünlüğü

gibi ciddi bir problem kaynağı olarak kabul ediliyor.

Özellikle tanınmış şahsiyet ve kurumların takipçi sayılarına verdikleri önem de, sahte sosyal medya hesapları şeklinde bir sektöre de sebebiyet vermiş durumda.

Sosyal medyada bulunan hesaplarının 'beğenenleri' ya da 'takipçileri'nin sayısına önem veren kişi ve kuruluşların bu rakamları mümkün olduğu kadar yüksek gösterilme arzusu sebebiyle doğan sahte sosyal medya hesabı sektörü, gerektiğinde başka konularda da gündeme gelebiliyor.

İnternet bağımlılığı gibi, sosyal medya bağımlılığı da çeşitli bilim disiplinlerinin araştırma kapsamına girmiş durumda. Daha da önemli olanı, özellikle de son birkaç yıl içerisinde dünyanın çeşitli ülkelerinde meydana gelen bazı toplumsal ve siyasal gelişmelerde sosyal medyanın oynadığı rol de artık ciddi tartışma konularından birisi.

Sosyal Medyanın Tarihi

Bilgisayarların kendi aralarında görüşmeleri konusunda çalışan ABD'nin ARPA (the Advanced Research Projects Agency- İleri Araştırma Projeleri Ajansı) araştırmacıları, 1971'de dünyanın ilk e-mailini gönderdiklerinde, bugün yaşananları hayal edebilmişler miydi acaba?

Günümüzde, birçok sahada olduğu gibi iletişim alanında da baş döndürücü gelişmeler yaşanıyor. 1971'de gönderilen ilk elektronik mektup, normalde bazı işlerin biraz daha hızlı görülebilmesi için tasarlanan bilgisayarların aslında çok daha başka şeylere yarayabileceğini gösteren bir gelişmeydi. 1979 senesinde kurulan dünyanın en eski yaygın ve heterojen grup iletişim sistemlerinden birisi olan USENET'in, 1980'de faaliyetlerini online olarak da sürdürmeye başlaması; klasik haberleşmenin, yerini elektronik haberleşmeye bırakabileceğinin göstergelerinden birisi oldu. World Wide Web'in ya da internetin, belki de bir daha çıkmamak üzere hayatımıza girdiği 1991'den sonra, bir kolejde öğrenci olan Justin Hall 1994'de ilk kişisel blogunu oluşturdu.

Genel olarak Web 1.0 olarak anılan başlangıç dönemi interneti, takipçilerin müdahil olamadığı ve bakıp geçtiği bir içerik sağlıyordu. Ancak internetin eninde sonunda interaktif olacağı, yani takipçilerin gerektiğinde çeşitli şekillerde müdahalelerde bulunabileceği bir sürece doğru geçileceğine de kesin gözüyle bakılıyordu.

İnternet üzerinden karşılıklı haberleşmeyi kolaylaştıran yeni yazılımlar, Web 2.0 döneminin geldiğinin habercisi oldu. Yazılımların iyice gelişmesi, bir internet sitesine sahip olmayı kolaylaştırdı ve ardından buna bile gerek

olmadan, sadece sahip olunan bir internet bağlantısı ile insanların sanal dünyayla etkileşimli bir şekilde irtibat kurabilmesinin yolunu açtı.

Takip edilen internet siteleri ile alakalı takdir, eleştiri belirten yorumlar yazılması; yazma kabiliyeti olanların kişisel bloglar oluşturması gibi gelişmeler, giderek ana akım medyanın yanında bir başka medyanın, yani sosyal medyanın doğmasını sağladı.

Mark Zuckerberg'un, 4 Şubat 2004'te Harvardlı öğrencilerin kendi aralarında haberleşmesi niyetiyle Üniversite yurdundaki odasında başlattığı Facebook, sosyal medyanın en önemli adımlarından birisiydi. Daha sonra Boston civarındaki okulları da içine alan Facebook'a, iki ay içerisinde bölgedeki okullar, ilk sene içerisinde de; Amerika Birleşik Devletleri'ndeki tüm üniversiteler üye oldu. Önceleri sadece söz konusu okulun e-posta adresiyle (.edu, .ac.uk, vb.) üye olunabilirken, sonrasında ağ içine liseler ve bazı büyük şirketler de katıldı. 11 Eylül 2006 tarihinde ise Facebook bazı sınırlanmalarla tüm e-posta adreslerine açıldı. Facebook, günümüzde dünyanın en fazla ziyaret edilen sitelerinden biridir.

Facebook'la aynı yıl faaliyete geçen fotoğraf paylaşım platformu Flickr'i, 2005'te kurulan video paylaşım sitesi YouTube takip etti. Sosyal medya konusundaki asıl gelişme, 2006'de Jack Dorsey tarafından kurulan Twitter'la yaşandı. Üyelerine 140 karakterle sınırlandırılan metinlerle (tweet-cıvılda) birbirleriyle haberleşme imkanı tanıyan Twitter, benzeri bir çok uygulamanın ateşleyicisi oldu. Kullanıcı tarafından gönderilen mesajın sınırlı kişiler ya da herkes tarafından görülebileceği, başkalarının mesajlarının takip edilebileceği sisteme, Twitter'in web sitesi üzerinden girilerek mesaj gönderilip, alınabileceği gibi, akıllı telefonlar ve PAD'ler üzerinden de ulaşılabiliyor. Uygulama, üyelerin kendi takipçilerini ve izledikleri kişi veya kurumların takipçilerini görme imkanı da sağlıyor.

Twitter'i aynı zamanlarda kurulan Spotify'den sonra; 2007'de Tumblr, 2008'de Groupon, 2009'da Foursquare, 2010'da Googlebuzz, 2011'de Google+ ve 2012'de de Pinterest ve bu arada her birisi kendi çapında bir takipçi kitlesi bulabilen çeşitli uygulamalar takip etti.

Günümüz itibarıyla faaliyet gösteren çok sayıda sosyal medya platformu olsa da, insanların başka insanlarla iletişim kurmasını ve bilgi alışverişi yapmasını amaçlayan bir sosyal paylaşım sitesi olan Facebook ve kullanıcıların kendi aralarında haberleşmelerini sağlayan bir sosyal ağ ve aynı zamanda mikroblog sitesi olan Twitter, tabir caizse yarışı açık ara önde götürmektedirler.

Müşterinin Kalbinde Taht Kurmak Müşterinin Kalbine Yolculuk

Osman Çelebi
Albaraka

Müşterinin Kalbine Yolculuk ve Müşterinin Kalbinde Taht Kurmak kitapları, müşterinin sadece aklına değil, kalbine de hitap etmenin önemine işaret ediyor. Bu kitapları okurken Osman Çelebi'nin biriktirdiği onca tecrübenin satırlara nasıl damıtıldığını ve müşterinin bir bankanın en önemli aktifi olduğunu bize nasıl hatırlattığını göreceksiniz.

Bir Vaizenin Okumaları

Fatma Bayram
Kaknüs Yayınları

İşi gücü okumak, anlamak ve anlatmak olan bir vaizenin, okuduklarının küçük bir kısmı üzerine aldığı notları bulacaksınız bu kitapta. Bütün dünyası insanlar ve kitaplar üzerine kurulu bir vaizenin insanlar ve kitaplar arasındaki benzerlikler konusunda neler okuyabildiğini de göreceksiniz.

Aile Terapisti

Selahattin Yaylamaz
Hayat Yayınları

Aile Terapisti, yazarın uyguladığı yüzlerce terapi seanslarından süzülerek gelmiş bir eserdir. Yazar, kitapta bilgisayar işletim sistemini örnek alarak, insan psikolojisini ve ilişkilerini sıradışı bir anlatımla beğeninize sunuyor. Mutlu evliliğin ve mutlu yaşamın sırlarına vâkıf olacağınız bu eserle, hayata çok daha farklı bir gözle bakmaya başlayacaksınız.

Filmin Ağlanacak Yeri

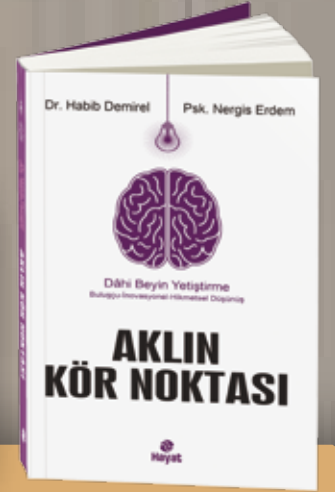
Muhsin Macit
Profil Yayınları

Muhsin Macit, divan edebiyatı uzmanı bir profesör ama bu öyküleri okudukça bir Anadolu profesörüyle karşı karşıya olduğunuzu anlıyorsunuz. Kitap, kamyon şoförlüğüyle edebiyat öğretmenliği arasında sıkışıp kalmış bir gencin öyküleriyle başlıyor ve ardından yazarın hayatının çeşitli dönemlerinden yirmi adet anı-öykü peş peşe sıralanıyor. Bir süre sonra, bu anı-öyküler kişisel olmaktan çıkıp bizi de alakadar etmeye başlıyor. Anadolu'nun son 30-40 senelik serüveni, sosyal-kültürel durumları bu öykülerle birlikte, yer yer mizahi, yer yer dramatik, trajik ama her seferinde etkileyici olarak getiriliyor karşımıza.

Aklın Kör Noktası

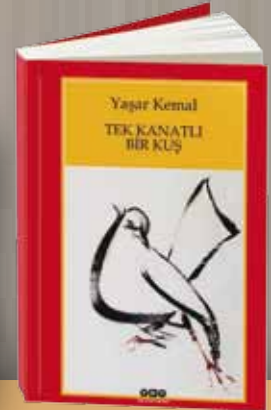
Dr. Habib Demirel-Psk. Nergis Erdem
Hayat Yayınları

İstenmedik yaşantılar, içimizde kalan sözler, kaçırdığımız fırsatlar, başarısızlıklar, yarım kalan sevgiler beynimizde düğümler oluşturur. Bu düğümler, beyin enerjimizi zayıflatır ve odaklanmamızı engeller. Yaşamda başarı adına ne varsa, onu elde etmenize engel teşkil eden bu düğümlerin çözümünün sırrını bu kitapta bulacaksınız.

Tek Kanatlı Bir Kuş

Yaşar Kemal
Yapıkcı Yayınları

Yaşar Kemal'in 1960'ların sonunda yazdığı ve şimdi yayımlamaya karar verdiği Tek Kanatlı Bir Kuş romanı, okuru 1960'lı yılların Anadolu'suna götüren tarihî bir belge olmanın yanı sıra büyük ustanın edebiyatında önemli bir dönemi de gözler önüne seriyor.

ÇENGEL BULMACA

Dış alım Durgunluktaki ensasyon	Kar evi Ev halkı	Yabancı Bir aydınlatma aracı	Talep etmek İsviçre'de nehir	Artistin İsi Taraf, kıyı	Kimyada fosfor Yiyecek şeyler	Bozukluk noksanlık	Ekmele beraber yenilen şey
					Temiz Bir tür baharat		
Desise Hol			İşsizlik, boş durma			Bir nota Takma ad	
			Bir geyik türü Mikroskop camı		Çocuk Japon para birimi		
Bir harfin okunuşu Uzaklık belirtilir		Üzüntü Akıllı, uzman		Yarası olan Eski tarihi belirtilir			
	Fasıla Namaz çağrısı		Labada			Eski olmayan	
Eşsiz Belçika'nın sembölü		Cihaz, alet Elbise			Kamer Söz ve yazı sanatı		Ekonomik teşebbüs
	Bir tür çalgi Kar, kar payı				Hayli İsim		
İkinci derecede Neseli						Kimyada sodyum Suriye'nin başkenti	
		Kullanım bedeli, icar			Müsvi Kalın kumaş		
Kurum kuruluş	Kısaca kiloamper Sallama, titreme					Yüksek rütbeli deniz subayı	
					Şehir planı Bir hitap şekli		
Telli bir çalgi Çevre			Yüksek fazla			Bir soru eki Kalay ve kurşun alaşımı	
					İlim sahibi Bir tür gıda		
Önemli yer Kimyada kükürt		Feza	Eski dilde "Su" Geminin demir alması	Çok büyük Bir şeyin ölçüleri	Lokman Ruhu Elçilik görevlisi		Bitki, ot
	Haberleşme Haslat					Eski alışveriş yeri Evren pulu	
Cezbedici Bir nota			Bir asalak Ün, şan		Misket Tüy		
	Tanıdık Benzer			Kısır, sonuçsuz Sakin tenha			Kimyada demir
Oy Dolu olmayan		Karmaşık, mahlut				Bir nota	
		Kışık koyun barınağı		Kurtuluş, emin olma			

